

GLAS

ANTIFAŠISTA

Osvrt na osvrt

ČINJENICE A NE UTISCI I UVREDE

Susret antifašista Hrvatske, Italije i Slovenije

ZAJEDNIČKI PROTIV FAŠIZMA

Pozitivan pomak Crkve

PREDSJEDNIK BISKUPSKE KONFERENCIJE U JASENOVCU

Izborne skupštine

DEKLARACIJA SVEDENA NA OBEĆANJA

Grobišta

OSUĐUJEMO SVAKI ZLOČIN I HOĆEMO ISTINU

PREDsjednikov poziv

U sklopu nedavne posjete Bosni i Hercegovini, predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić obišao je i obnovljeni muzej II. zasjedanja AVNOJ-a otvoren u Jajcu krajem prošle godine.

Podsjećajući da je u jeku Drugog svjetskog rata upravo u tom mjestu prije 65 godina stvorena osnova naših današnjih neovisnih i suverenih država, rekao je da bi »zato bilo dobro da daci iz svih dijelova bivše zajedničke države dolaze u Jajce kako bi vidjeli gdje je stvorena njihova državnost«.

»Odavde je izašao prvi predsjednik Jugoslavije Tito, a sada ja kao zadnji predsjednik te države dolazim u posjet«, dodao je aktualni hrvatski Predsjednik.

Obnovljeni stalni muzejski postav i

izložba na temu II. zasjedanja AVNOJ-a otvoreni su uz potporu i sudjelovanje brojnih predstavnika antifašističkih i boračkih organizacija sa cijelog područja

bivše jugoslavenske države. Tu su do 90-tih bili izloženi različiti pravni i povjesni dokumenti, fotografije i druga svjedočanstva, kao i zbirka rada najpoznatijih slikara i kipara

koji su svoja umjetnička djela stvarali upravo u Jajcu. Međutim, do danas je vraćeni tek manji dio nekadašnjeg muzejskog fundusa koji je u ratu potpuno uništen.

Predsjednik Mesić iskoristio je posjetu BiH kako bi uputio i poruku potpore njoj teritorijalnoj cjelovitosti, državnom integritetu i funkcionalnosti.

Izdavački savjet lista

»Glas« je kvalitetan

Izdavački savjet »Glasa antifašista« ocijenio je, na sjednici u ožujku, da je list kvalitetan i da je pravo „ogledalo“ aktivnosti Saveza antifašističkih boraca i antifašista. Istaknuto je da su tekstovi konstruktivni i da je list odigrao značajnu ulogu u širenju ideja antifašizma. List je ostvario onu ulogu koja mu, po Statutu, pripada i dao je krupan doprinos u populariziranju antifašizma na terenu. Konstatirano je da je učinjen krupan pomak od kada je list s kompletnim sadržajem i na internetu te je tako dostupan i znatno široj javnosti.

Izneseni su i prijedlozi za daljnje poboljšanje sadržaja lista, pri čemu je naglašena potreba za širim prezentiranjem antifašizma danas kod nas i u svijetu. Što se prošlosti tiče, valjalo bi objavljivati više stručnih, znantveno utemeljnih priloga

vezanih za Narodnooslobodilačku borbu u Hrvatskoj i njenom značaju u svjetskom antifašističkom pokretu.

Predloženo je da se, umjesto Zorke Prodanović i Lovorke Marinović, u Savjet lista imenuju dr Vesna Čulinović-Konstantinović i Katica Sedmak. Savez ratnih i vojnih invalida Hrvatske imenovat će i jednog svog predstavnika u Izdavački savjet. Odluku o članovima Savjeta donosi Predsjedništvo SABA RH.

Članovi Savjeta su odali priznanje redakciji za dosadašnji rad, a posbeno i glavnom i odgovornom uredniku Edi Vostrelu, koji uspješno obavlja tu dužnost od rujna 2003. godine. Prihvaćen je prijedlog da Predsjedništvo SABA imenuje novog glavnog i odgovornog urednika lista.

Vandalizam

Početkom veljače, tijekom noći, nepoznati su vandali s postolja u labinskom spomen-parku srušili Titovo poprsje, koje je pronašla policija, obavila očevit i najavila istragu protiv nepoznatih počinatelja.

Spomenik Josipu Brozu Titu podignut je u Labincu prije četiri godine, kada je gradsko poglavarstvo prihvatiло inicijativu antifašističkih boraca i građana da se poprсе legendarnog vojskovođe i državnika postavi nedaleko mjesta gdje je Tito održao povijesni govor na narodnom mitingu 1. svibnja 1971. godine.

»Željeli smo time pokazati da poštujemo Tita i antifašističku borbu koja je dooprinijela da se Istra priključi matici zemlji Hrvatskoj«, kaže Labinjani, podsjećajući da je njihov kraj bilo središte antifašističke borbe još u vrijeme kada su se tamošnji rudari oduprli fašizmu osnivanjem poznate Labinske Republike 1921. godine.

Bez obzira radilo se o vandalizmu ili politički motiviranoj provokaciji, nedavni necivilizacijski nasrтaj na spomenik Titu izazvao je ogorčenje i osude.

Fotografija na 1. stranici:
Nadbiskup Srakić u Jasenovcu
Sa skupštine antifašista u Rijeci

Najveći skup antifašista

♦ Izborna skupština Saveza antifašističkih boraca i antifašista, na kojoj će se okupiti oko 300 delegata i gostiju, održat će se 25. travnja u Kongresnoj dvorani Zagrebačkog velesajma

Zbog cjelokupne aktualne situacije Predsjedništvo SABA RH je odlučilo da ove godine Izborna skupština bude proširena s dvostrukim brojem delegata, da se na taj skup pozovu svi članovi dosadašnjeg i kandidati za buduće rukovodstvo SABA RH, zatim članovi Savjeta antifašista Hrvatske, predsjednici sekcijske, predstavnici srodnih organizacija kao i braniteljskih udruga iz Domovinskog rata s kojima je uspostavljena dobra suradnja. Pozivi su upućeni i predstavnicima najviših organa vlasti u Hrvatskoj, svim parlamentarnim strankama i nevladinim udruženjima.

Ovo će biti najveći antifašistički skup te vrste na kojem se očekuju i argumentirana i dostojanstvena reagiranja na nastalu situaciju s upozorenjima da se fašizam i antifašizam ne mogu i ne smiju izjednačavati i da su to anticivilizacijski i antieuropski pokušaji.

Izborna skupština se održava u specifičnim okolnostima u kojima su antifašisti izloženi nezapamćenim napadima desnice i njenim nastojanjima

da iskrivljuje i sustavno falsificira povijest, pri čemu su borci NOB-e izloženi pritiscima, uz istovremeno veličanje tzv. NDH i njenih protagonisti. Po ocjeni antifašističkih boraca i antifašista temeljni cilj agresivnih NDH nostalgičara je zločin i genocidnost s fašizma prebaciti na leđa antifašista.

Na sjednici Predsjedništva SA-BA RH, na kojoj se raspravljalo o pripremama za Skupštinu, je upozorenje da ni vlast ne reagira i da »time šutke dozvoljava veličanje i javno žalovanje za »endehaziskim« ustašoidnim vremenima«.

Savez antifašističkih boraca i antifašista odlučno osuđuje sve zločine koji su počinjeni, i zahtijeva da se povjesna istina utvrđi na znanstveno objektivan način i odbacuje svako licitiranje sažrtvama.

Deklaracija, koja je usvojena u Hrvatskom saboru 2005. godine, još uvijek je samo slovo na papiru bez provođenja u praksi, oduzeta prava borcima NOR-a se ne vraćaju, a još uvijek ih se ne

želi izjednačiti s pravima branitelja iz Domovinskog rata.

Potkraj rujna prošle godine Savez antifašističkih boraca i antifašista uputio je Saboru, Vladi, Predsjedniku Republike i predsjednicima Klubova zastupnika Prijedlog zakonskih mjera za provođenje saborske Deklaracije o antifašizmu. Budući da na provođenju tog dokumenta nije ništa učinjeno SABA RH je doveden u situaciju da sam predloži zakonska rješenja. Međutim, ni to nije dalo rezultata iako je već prošlo više od pola godine kako su ti prijedlozi upućeni. Stoga će i o tome biti riječi na predstojećoj proširenoj Skupštini Saveza antifašističkih boraca i antifašista.

Delegati će na ovom skupu razmotriti i Izvještaj o radu za protekle dvije godine, a uvodno izlaganje će podnijeti predsjednica SABA RH dr. Vesna Čulinović-Konstantinović. Predviđeno je i nekoliko koreferata, a nakon rasprave bit će izabранo novo Predsjedništvo i Nadzorni odbor SABA RH.

S.T.

Priopćenje

Umjesto insinuacija tražimo istinu

♦ Povodom otkrivanja grobišta u rudniku »Barbara«, SABA RH, uz osudu svakog zločina, traži da se utvrdi čije su kosti i tko je odgovoran za njihovu smrt

Upriopćenju za javnost 10. ožujka, koje je potpisala predsjednica SABA RH dr. Vesna Čulinović-Konstantinović se kaže:

»Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske povodom otkrivenih posmrtnih ostataka brojnih osoba u rudniku »Barbara« u Sloveniji nakon II. svjetskog rata i ovom prilikom izjavljuje da osuđuje svaki zločin, ma tko ga i u koje ime počinio.

No, radi istine ističemo da je ovo grobište otkriveno znatno ranije, pa se s pravom pitamo kome je potrebno da upravo u ovom trenu objavljuje ovaj nalaz. Mora se znati da su u proljeće 1945. godine na tlu Slovenije djelovale jedinice KNOJ-a iz Slovenije.

Prateći razvoj završnih ratnih operacija, maršal Tito 14. svibnja 1945. uputio »depešu« Glavnom štabu Slovenije, koju je ponovio istog dana popodne Glavnom štabu Slovenije kao i Glavnom štabu Hrvatske i komandama armija u kojima traži da poduzmu mjere da se spriječi

ubijanje ratnih zarobljenika i uhapšenika od strane jedinica, pojedinih organa i pojedinaca. U toj »depeši« je naglašeno da osumnjičene za ratne zločine uz revers predaju vojnim sudovima na daljnji postupak. (A-IZDG SRSI, k. 41. f. III Tito, Beograd, Sabrana djela Tito, br. 28, str. 43)

Zalijetanje političara osudom NOV-a i Tita, a da se prethodno nije utvrdilo tko su pronađena tijela i tko je odgovoran za njihovu smrt, krajnje je neprihvatljivo. Isto tako neprihvatljiva je i tvrdnja pojedinaca iz Slovenije kako su partizani raspšteni, a oni mobilizirani koncem rata počinili brojna zlodjela, netočna je.

Zahtijevamo da nadležne državne institucije provedu postupak za utvrđivanje svih relevantnih činjenica o ovom i drugim slučajevima i o nađenom stanju upoznaju javnost, umjesto sadašnjih neutemeljenih i ciljanih insinuacija kojima je očito cilj diskriminacija NOV i maršala Tita, a samim time i ustavnog temelja Republike Hrvatske.«

Nadbiskup Srakić odao počast žrtvama

•Ovo je prvi put da predsjednik Hrvatske biskupske konferencije posjećuje Spomen-područje Jasenovac

Predsjednik Hrvatske biskupske konferencije đakovački i srijemski nadbiskup, metropolit **Marin Srakić** posjetio je 3. travnja Spomen-područje Jasenovac. S njim su bili i požeški **biskup Antun Škvorčević**, srijemski **biskup Đuro Gašparović** i pomoćni **biskup** đakovački **Đuro Hranić**.

- Prije nekoliko mjeseci dogovorili smo se da ćemo na žalosni petak doći u Jasenovac na mjesto boli, tuge i zločina kako bismo odali poštovanje žrtvama. Ako je jedan čovjek u Jasenovcu stradao zbog vjere, nacionalnosti ili ideologije puno je, a mi smo došli pokloniti se svim žrtvama - kazao je ispred Memorijalnog muzeja, **nadbiskup Srakić**.

On je potom predvodio molitveno slavlje u povodu Dana obnove čišćenja pamćenja i spomena mučenika u župnoj crkvi Sv. Nikole u Jasenovcu.

»Jasenovac! Želeći izreći svoje osjećaje poslužit će se riječima što ih je papa Benedikt XVI. izgovorio prigodom posjeta koncentracijskom logoru u Auschwitzu: »Gоворити на овом мјесту страве, гомиле злочина против Бога и човјека, готово је немогуће, напосе је тешко и муђно за једнога бискупа који припада народу из чијих су редова дошли они који су те злочине починили.«

Sabrali smo se ovdje u Jasenovcu, na

Biskupi prvi put razgledaju postav Memorijalnog muzeja u Spomen-području Jasenovac

mjestu na kojem su ubijeni brojni nevinici, muževi i žene, na mjestu zatora, na mjestu gdje je vladalo bezumlje, još više, »zvјersko bezumlje«, naglasio je nadbiskup podsjećajući time i na riječi koje je izrekao papa Ivan Pavao II. prilikom posjete Auschwitzu.

Nadbiskup Srakić je rekao da je još nadbiskup Stepinac ocijenio da je jasenovački

logor »sramotna ljaga«, a ubojice u njemu »njaveća nesreća Hrvatske«.

»Molimo danas da što prije dođe onaj trenutak kada će biti istražena cijelovita istina ne samo jasenovačkoga logora, nego i drugih mjesta zločina te će tako biti skinut teret ljage sa savjeti i sramota s povijesti našega i svakog drugog naroda«, zaključio je nadbiskup Srakić.

S.T.

Reakcije javnosti

Pozitivan pomak Crkve

Dr. Vesna Čulinović-Konstantinović: Antifašisti su željeli da Katolička crkva dođe i bude prisutna u Jasenovcu

Posjeta predsjednika Hrvatske biskupske konferencije, mons. **Marina Srakića**, Spomen-području Jasenovac naišao je na jednodušno odobravanje u hrvatskoj javnosti. Svi naši sugovornici složili su se da je riječ o pozitivnom potezu, ne samo zato što je Srakić najviše pozicionirani crkveni velikodostojnik koji je posjetio mjesto nekadašnjeg ustaškog logora nego i zbog njegovih nedvosmislenih izjava da je Jasenovac »ljaga na hrvatskom narodu« i »paradigma zločina«.

- Svakako se radi o pozitivnom pomaku. No, o značaju ovog događaja moći ćemo govoriti tek u sljedećim tjednim i mjesecima, kada budu vidljive njegove posljedice - izjavio je »Glasu Slavonije«

dr. Ivo Goldstein, predsjednik židovske vjerske zajednice Bet Israel.

Posjeta je pozitivnim ocijenila i dr. **Vesna Čulinović-Konstantinović**, predsjednica Saveza antifašističkih boraca i antifašista Hrvatske, poručivši kako su oni »i željeli da Katolička crkva dođe i bude prisutna u Jasenovcu«. **Andrija Hebrang** (HDZ) uvjeren je, pak, da će Srakićev odlazak u Jasenovac i njegove izjave u kojima je »sasvim jasno osudio zločine koji su se tamo dogodili«, pri-donijeti i prestanku rasprava o odnosu Katoličke crkve prema žrtvama totalitarnih režima.

- To je potpuno jasna poruka Katoličke crkve, koja je time stala na stra-

nu antifašizma. Mislim da je to i kraj nekih dilema i rasprava o tome jesu li za Katoličku crkvu sve žrtve iste. Nadbiskup Srakić je jasno dao do znanja da su i žrtve fašizma i komunizma iste te da zaslužuju jednaku istinu u povijesti - kazao je Hebrang.

Potez predsjednika HBK pozdravila je i Vlada čiji je glasnogovornik **Zlatko Mehun**, između ostalog, podsjetio i da je premijer **Ivo Sanader** u obraćanju u Saboru pozvao crkveni vrh da posjeti Jasenovac. Mehun, međutim, nije želio reći smatraju li da je onda i Sanader zaslužan za nadbiskupov posjet. »Ne možemo to ocjenjivati, ali draga nam je da je do takvog poteza došlo«, istaknuo je Mehun.

Opatija

• Skupu je prisustvovalo 160 članova, a drugarice su na ulazu darivane crvenim karanfilima

Na Međunarodni dan žena, 8. ožujka, kao i svake godine održana je godišnja skupština Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Opatije. Ova tradicionalna navada opatijske udruge još se jednom pokazala dobitnom kombinacijom. Svi su zadovoljni, a skup dobiva na dodatnom svećarskom ruhu. Ove je pak godine bilo posebno svečano, jer su skupu nazočile i naše predsjednica VESNA i potpredsjednica KATICA - sve u znaku Dana žena.

Skupština je održana u prekrasnoj dvorani hotela »Ambasador« što nam je ustupljena pod istim uvjetima, kao i u hotelu »Belveder« u kojem smo se obično sastajali 8. ožujka, ali je ove godine u rekonstrukciji.

Obzirom na praznik, skup je protekao u radno-svećarskom tonu. Radni je dio vodio kao i obično Dušan Kukić, a nakon izvješća v. d. predsjednika Olega Mandića, skupštini su se obratili i brojni gosti.

Dr. Vesna Čulinović-Konstantinović se osvrnula na problem izjednačavanja prava boraca, Katica Sedmak je govorila o Danu žena, a dr. Marko Pavković, predsjednik SABA Primorsko-goranske

Skupština u znaku Dana žena

Pogled na dio dvorane za vrijeme rada Skupštine

županije podcrtao je da opatijska UABA ima istaknuto mjesto u županiji pa i šire. Gradonačelnik Opatije dr. Amir Muzur je u svom pozdravnom govoru naglasio razliku između vanstranačja i apolitičnosti - ako si nezavisan nipošto ne znači da si i apolitičan.

Opatijska UABA se, naime, dići svojom vanstranačkom pozicijom, kojom je svakome bliska i pristupačna, osobito svojim brojnim aktivnostima. Ne čudi stoga što

je od 420 njenih članova više od polovice rođeno poslije Drugog svjetskog rata, a u nekom od njenih sedam odbora svatko nađe mesta prema vlastitim afinitetima.

Skupštini je prisustvovalo 160 članova makar su pozivi, zbog štednje, poslani »kuirskim putem« umjesto poštom. Drugarice su na ulazu darivane crvenim karanfilom. U kulturnom dijelu su učestvovali Zbor DVD i učenice Gimnazije »Eugen Kumičić«.

O.M.

Rijeka

Saborska deklaracija o antifašizmu donesena još 2005. godine, koja je trebala riješiti socijalne probleme boraca i vratiti im zaslужene mirovine, ne provodi se. U proteklih pet godina aktualna vlast osim protokolarnih obećanja i dodvoravajućih izjava nije ništa stvarno poduzela, poručeno je s Izborne skupštine Udruge antifašističkih boraca i antifašista Rijeke na kojoj su izabrani novi članovi Gradskog i Nadzornog odbora.

Dosadašnji predsjednik riječkog UABA Dinko Tamarut istaknuo je kako sve više prijeti povratak na mračne i teške devedesete godine.

- Poražene se pretvara u pobednike, desnica jača, ne samo kod nas, nego i u drugim državama, a svakim danom mediji, uz časne izuzetke, televizija, svakakvi povjesničari, svi pod patronatom stranke na vlasti i aktualnog premijera, napadaju tekovine antifašizma i uporno prekrajaju povijest, kazao je Tamarut. Dodao je da sve to pokazuje perfidnost aktualne vlade i nepostojanje političke volje da se Deklaracija provede.

Deklaracija svedena na obećanje

Isto tako, kazao je kako ne preostaje ništa drugo nego da se putem Saveza antifašističkih boraca i antifašista Hrvatske na proljetnom zasjedanju Sabora zatraži ponovna rasprava o donesenoj Deklaraciji kako bi se do-

nio odgovarajući zakon i korigirale stare norme.

- Ukoliko doneseno rješenje ne bude zadovoljavajuće, treba zatražiti pomoć institucija Europske unije jer nam jedino pritisak antifašističke Europe može pomoći u ostvarivanju naših prava, poručio je Tamarut.

Prisutne je pozdravio i gradonačelnik Vojko Obersnel koji je naglasio da antifašizam nije ideologija, već način uljuđenog, civiliziranog i slobodnog života kakav se njeguje u Europskoj uniji.

- Za razliku od ostatka Hrvatske, u ovom gradu i županiji uvjek je postojao jasno definiran stav o antifašizmu, a tako treba i ostati kao zalog budućnosti i podsjetnik budućim generacijama, rekao je Obersnel, kojem je tom prigodom uručeno priznanje riječkog UABA za sve ono što je dosad učinio na razvoju antifašizma, kao i za pomoć u radu Udruge.

Skupštini je pored brojnih delegata nazočio i predsjednik županijskog SABA dr. Marko Pavković te predstavnici katavskog UABA, Grada Rijeke, SDP-a i riječke udruge umirovljenika.

Članovi Gradskog odbora

Za članove Gradskog odbora izabrani su: Josip Bratonja, Josip Bulatović, Lucijan Diminić, Jadranka Dumić, Emilija Dragičević, Andeo Petričić, Željka Cuculić, Grga Frković, Mladen Grgurić, Lovro Jeđud, Sladić Keserović, Mate Makale, Željko Mataja-Mafrići, Ankica Marač, Anka Paravić, Valentin Perušić, Josip Sušanj, Luka Šušić i Dinko Tamarut. Novi Nadzorni odbor čine Davorin Ivančić, Dušan Petrinović i Slavica Škerl.

♦Koji je smisao plasiranja hrvatskoj javnosti takozvano otkrivanje masovnih grobnica u Barbarinoj »Hudoj jami« u Sloveniji, u Ključu Brdovečkom blizu granice sa Slovenijom i u Gornjem Hraščanu kod Varaždina?

Kažemo »takozvano otkrivanje«, ne žato da bismo umanjili pjetet prema ratnim stradalnicima (možda i civilnim žrtvama među njima) nego zato, što oni koji su sada otkrili te ratne zločine obmanjuju javnost da su ta grobišta otkrivena baš, eto, početkom 2009. godine. Ti »otkrivači«, ali i državne vlasti, bar jedan njihov dio, su za ta grobišta znali od 1945. godine do danas. I kad bi prihvatali tvrdnje da se nisu usudili javno o tome pisati i govoriti do 1990. godine (inače, »START« je o tome pisao i prije 1990. godine) što su čekali i tko im je priječio da ta »otkrivača« obzname od 1990. do 2009. godine. Pa kad bi i zato našli izgovor, ne mogu poreći da je prije nekoliko godina pred ulazom u »Hudu jamu« sagrađena kapelica za spomen na vojnike poraženih vojski poginule ili pobijene tijekom svibnja 1945. godine. Kad se, dakle, za ta grobišta zna zašto do danas nije utvrđeno koliko je tu vojnika, kojim su vojskama pripadali: nacifašistima, vlasovcima, beloj gardi, ustašama, domobranima, četnicima, ljetićevcima? Ne zna se broj niti identitet, ne zna se koliko ih je poginulo u borbama (jer su u to vrijeme na tom području vodene žestoke borbe, kao i kod Ključa Brdovečkog i kod Donjih Raščana), a koliko je od njih bilo zarobljeno i likvidirano.

Za razmišljanje je zašto su neki tiskani i elektronski mediji omogućili »otkrivačima« da tko zna po koji put koriste prilike kao što je predizborni vrijeme, ekonomska kriza i da, po provjerenom receptu, bacaju ljagu na cjelokupnu antifašističku vojsku, na antifašističke tekovine na kojima je utemeljena Republika Hrvatska, te na preživjele antifašističke borce i sveukupnu antifašističku javnost Hrvatske.

Žele zasjeniti pobjedu antifašista

Razlog ovim »otkrivačima«, pored ostalog, je da se odvratiti pažnja hrvatske javnosti i da se zasjeni veličina pobjede Antifašističke koalicije. Naime, upravo ovih travanjskih i svibanjskih dana obilježava se jubilarna godišnjica proboga iz zloglasnog logora

Otkrivanje grobišta

Umjesto pjeteta siju novu mržnju

Jasenovac te svjetski i europski dan pobjede nad fašizmom i kvislinzima kojima ti »otkrivači« i danas pripadaju.

Žalosno je da se, umjesto pjeteta prema stradalim vojnicima poraženih vojski, otkrivanja njihova broja, identiteta, utvrđivanja počinitelja zločina i drugih činjenica o njihovoj pogibiji, brane oni koji su ih četiri godine vodili u zločinačkom ratu i na kraju ih doveli pred jamu poraza, a sami su kukavički pobegli. Njihova krivnja se prebacuje na antifašiste, a danas, nakon 65 godina, oni i njihovi sljedbenici, ponovo promoviraju mržnju, koja je stradalnike i dovela do rovova i jama kao što je Tezno, Huda jama i druge jame i protutenkovski rovovi.

Čudno je, kako se govori o pogibiji nacistačkih vojnika SS divizije »Princ Eugen« sastavljene pretežno od folksdjočera koja je četiri godine harala po Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini i pružila žestoki otpor upravo kod Ključa Brdovečkog, gdje je pretrpjela poraz i velike gubitke. A ta ista divizija zajedno s 369. tzv. Vražjom divizijom 26. svibnja 1944. godine pobiila je u Dolcu Donjem (kod Omiša) 275 žena, djece i staraca, dva dana kasnije, 28. i 29. ožujka u sedam sela istočnog dijela Cetinske Krajine - Krivodolu, Podimu, Otoku, Rudi, Ljutoj, Rožamu i Voštanima pobili su 1.800 ljudi Hrvata, katolika i popalili njihove kuće. Od 27 članova samo jedne obitelji pobijeno je i 17 djece. Zašto su ih pobili? Među njima nije bilo ni komunista ni partizana. Zato što nisu podržavali okupatore, ustašku pljačku i zločine. Ploče na grobljima pobijenih s njihovim i imenima i prezimenima počinitelja tog zločina, devedeset godina prošlog stoljeća razbijene su i uništene.

»Mučki pobijeni« i danas živi

Na području Karlovačke županije, na Babinoj Gori, 2006. godine podignut je spomenik za »400-600 mučki pobijenih učenika Domobranske dočasnicike škole u Karlovcu«.

Dragan Truhli, učenik te Dočasnicike škole se iznenadio: »Podigli nam spomenik, a mi živi«, uskliknuo je Truhli i ustvrdio: »Kategorički tvrdim da je to neistina. Svi smo mi 4. svibnja prebačeni u Zagreb, u Zastavničku školu, a poslije u Crveni križ na Jordanovcu, odakle smo pušteni kućama«. To su potvrdili i drugi još živi đaci te škole.

Već tri godine Udruga antifašističkih boraca i antifašista Karlovačke županije traži, od nadležnih vlasti, da se taj lažni spomenik ukloni, ali uzalud.

Imamo li u vidu dosadašnja iskustva, teško se nadati da ima dovoljno volje da se istraže »otkrivena« grobišta i da se objektivno utvrdi što se tih dana 1945. godine stvarno događalo. Tvrđilo se da je na Bleiburškom polju pobijeno 100 tisuća vojnika NDH i civila Hrvata. Kad je stručno dokazano, prekapanjem terena i lokalnog groblja, da tamo nije bilo nikakvih likvidacija, ipak je ostao spomenik na Bleiburgu kao što još uvijek stoji i spomenik na Babinoj Gori. Istraživanjem oko Tezna, utvrđeno je da tamo nije stradalo »100 tisuća« Hrvata (domobrana i civila) nego od 15-17.000 ustaša, domobrana, ali i njemačkih nacista, čerkeza, kozaka, četnika, dakle, vojnika poraženih vojski.

Unatoč molbi Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske pa i stava kardinala Bozanića, izrečenog u homiliji na Bleiburškom polju, od tih istraživanja nema ništa. Realno je moguće, na žalost, da će i ova najnovija »otkrivača« dugo čekati na istinu i da bi s njima opet moglo biti manipulacije.

Jedan od ministara Vlade Republike Hrvatske reče ovih dana da ima još neotkrivenih oko 800 grobišta, što u Sloveniji, što u Hrvatskoj. Ima ih možda i više gospodine ministre, poginulih ili ubijenih od 1941-1945. godine. Upravo zato krajnje je vrijeme da Vlada Republike Hrvatske stručne i znanstvene institucije, instituti, HAZU itd. istraže poznata i otkriju još nepoznata grobišta, jame i rovove poginulih i još uvijek s pjetetom nesahranjenih vojnika i civila.

Nisu sve kosti samo ustaša i domobrana

U Drugom svjetskom ratu do polovice 1943. godine nacistačka vojska Njemačke i Pavelićevi ustaše su ubijali civile i partizanske borce po naređenju Vrhovne komande, bez zarobljavanja. Bacali su ih u jame, bunare, rijeke i potoke, bez ikakvog obilježja. I partizanske jedinice, proganjene od neprijatelja, svoje su mrtve u pokretu pokapale po šumama i uz rubove šuma u poljima i livadama, u nadi da će ih, u povoljnijim prilikama, prenijeti na groblja. Negdje su uspjeli, a negdje nisu, jer su i svjedoci poginuli u borbama. Prema tome nisu sve

ljudske kosti posute diljem Hrvatske kosti Pavelićevih ustaša ili domobrana. Mnogo je još neotkrivenih pojedinačnih i grupnih grobišta boraca za slobodu Hrvatske. Na njihovim kostima, na kojima počiva antifašistička Hrvatska, zlorabe slobodu »otkrivači« poznatih grobišta i vrijedaju one koji za ta grobišta nisu krivi.

Od prvog dana nacifašističke okupacije i ustaške vlasti na području Hrvatske, prema fašističkoj ideologiji i programu istrebljivanja rasa, nacija i nepoželjnih ljudi bilo je ozakonjeno mučenje, silovanje, ubijanje i vješanje Židova, Srba, Roma i Hrvata (bez obzira na dob i spol). Skupljali su ljude kao stoku, odvodili u logore i zvјerski ubijali.

Od 1941. do 1945. bila su na tlu Hrvatske uspostavljena 82 logora. U logoru Jadovno od lipnja do kraja srpnja ubijeno je oko 40.000 civila od kojih je preko 10.000 identificirano. Ubijeni su bacani u Šaranovu i druge jame u okolini Jadovna. Isto toliko je trajao i strašan logor Metajna na Pagu, gdje je što u moru, što u kamenjarima skončalo tisuće civila, uključujući žene i djecu.

U Jasenovcu su ubijani građani Hrvatske četiri godine i do sada je poimenično utvrđeno točno 75.897 žrtava. I Jadovno i Metajna i drugi očekuju da se i njima posveti dužna pažnja i Vlade Republike Hrvatske i Saveza antifašističkih boraca i Hrvatskog helsinskog odbora.

Kad je rat 1945. godine završio pobednici su poražene neprijatelje – one koji su se latili mača - drastično kaznili.

Poraženi su u Europi bili drastično kažnjavani

Pobjednici nisu štedjeli ni zarobljenike ni civile. Japance su kaznili s dvije atomske bombe, razorili su Drezden, oko milijun i 800 tisuća zarobljenih vojnika nacističke Njemačke skapalo je u poslijeratnim logorima. Francuzi, Poljaci i druge okupirane države Europe su bez milosti i suda pobili

ogroman broj kvislinga i suradnika okupatora i o tome nema rasprava. I hrvatski kvislinzi su doživjeli istu sudbinu, kao i svi nacifašisti.

One koji zaboravljaju treba podsjetiti da je na području Republike Hrvatske do sada obilježeno više od 6.000 grobišta palih za slobodu Hrvatske. Na spomenicima, spomen pločama su ispisana imena i prezimena poginulih u tijeku NOB-e. Ali, treba podsjetiti i na to da je tijekom Domovinskog rata 1991.-1995. i poslije, sve do 2000. godine, srušeno, devastirano, oskrnavljeno 2.964 spomenika i drugih spomen obilježja hrvatskim antifašistima. Time ne samo da je učinjen kulturocid, nego su ponovno ubijane (čak i bacane iz grobnica kosti) žrtve koje su dale živote za slobodu Hrvatske, kao domovine svih njenih građana. Javni mediji, uz malo izuzetka, nisu to ni zabilježili. I to je neprihvatljivo.

Poznato je da SABA RH, Savjet antifašista RH i sva antifašistička javnost Hrvatske odlučno osuđuje svaki zločin i svakog počinitelja zločina, bez razlike tko on bio i bez razlike na ideošku i vojničku stranu kojoj je stradalnik ili žrtva pripadao.

Tražimo da se sprječi širenje mržnje

Zato, ponovno tražimo od države da odgovorno ispunjava dužnost prema poginulim građanima, otpočne ili nastavi s otkrivanjem i istraživanjem grobišta stradalnika II. svjetskog rata, ali i da zaštiti otkrivena i obilježena mjesta, te da privede pravdi počinitelje zločina rata. Istovremeno tražimo od državnih vlasti da, kao što to čine europske demokratske države, priječe zloupotrebe, širenje mržnje i neistinama ili poluistinama obmanjuju hrvatsku javnost.

Nostalgičari za Pavelićevom nacističkom NDH trebali bi razmisliti što bi bilo od Hrvatske da nije bilo 1945., pet korpusa Hrvatske vojske, JA i Tita. Ovo bi bila

Kraljevina Jugoslavija, a sve Hrvate bi proglašili ustašama. Četnici Draže Mihajlovića bi Hrvate trpali u stotine Hudih jama i rovova.

Ovom prilikom treba podsjetiti na razmišljanje što bi bilo od Hrvatske da je pobijedio fašizam. Za Srbe bi bilo još nekoliko Jadovna i Jasenovaca. Hrvati koji se ne bi mirili s fašizmom prošli bi kao hrvatska sela Cetinske krajine 1944. godine.

Suglasni smo, bez ograda, da i HHO sistematski i trajno radi na otkrivanju mesta gdje su tijekom i na kraju rata stradali ljudi, bez razlike kojim su vojskama i idejno političkim orijentacijama pripadali. U tome bi, uz HHO trebali sudjelovati, Vlada sve vladine i nevladine udruge koje se zalažu za mir, slobodu i ravнопravnost ljudi, uključujući i udruge SABA RH. Velika je šteta što se do sada od otkrića mjesta stradanja ljudi pravi senzacija, što se to radi prigodničarski i što se govori o stradanjima samo fašističkih vojski, kao da na antifašističkoj strani nije ni bilo stradanja.

Zato podsjećamo čelnike HHO da su fašističke vojske, uključujući ustaše i četnike četiri godine pljačkali, silovali, mučili, ubijali, klali, spaljivali, vješali nevine civile, hrvatske građane. Antifašisti su četiri godine ginuli da bi spasili i obranili što veći broj građana Hrvatske. Međutim, bilo je u 40 posljednjih dana zločina nad zarobljenicima fašističkih vojski. Ali, takve i znatno veće zločine, su u tih 40 dana činile sve antifašističke vojske (Engleska, Amerika, Francuska, Ruska itd.).

U ime budućnosti Hrvatske i njenog uključenja u Europsku uniju, treba prevladati uskogrudi nacionalizam i povijesni revizionizam uperen protiv antifašizma kome neki, nažalost, čak i u HHO nadinju, jer to nisu vrijednosti koje bi bile prihvatljive Europskoj uniji koja je iznjedrlila i Helsinski konferenciju, a kojoj pripada i HHO. Ali to zasigurno nije ni način na koji treba izraziti pijetet prema svim stradalnicima i žrtvama.

Juraj Hrženjak, dipl. iur.

Međunarodna suradnja

D elegacija Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske u kojoj su bili dr. Vesna Čulinović-Konstantinović, Josip Skupnjak, Krešimir Piškulić, Rade Bulat i Ante Morić sastala se s delegacijom Saveza antifašističkih boraca Slovenije koju je vodio predsjednik Janez Stanovnik.

U razgovoru dviju delegacija u Podčetrteku u Sloveniji potvrđena je tradicionalno dobra

Susret sa Slovenskim antifašistima

međusobna suradnja naših antifašističkih organizacija koje žele doprinijeti i da se poboljšaju i razvijaju dobrosusjedski odnosi između dviju država.

Bilo je riječi o aktualnim raspravama vezanim za zbivanja krajem Drugog svjetskog rata i otkrivanjima grobišta na području Slovenije i Hrvatske. Posebno je i predsjednik Saveza antifašističkih boraca

Slovenije Janez Stanovnik obrazložio svoju ocjenu o odgovornosti Josipa Broza Tita za događanja 1945. godine pri čemu je istaknuo da je njegova izjava u medijima izmanipulirana i nepravilno protumačena.

Na sastanku je dogovoren da će biti i objavljena i zajednička izjava koju ćemo prenijeti u sljedećem broju našeg lista.

S.T.

ŽRTVE NISU BILE UZALUDNE

♦Komemorativna svečanost ispred zajedničke grobnice poginulih partizanskih boraca

Urano proljeće (29. ožujka) 1944. godine u posavskom kraju između rijeke Save i potoka Črnca, od sela Rugvica do Prečna, a poglavito u naselju Oborovu vodila se jedna od većih bitaka tijekom NOR-a. Kao spomen na tu bitku, u Oborovu je 29. ožujka ove godine održana komemorativna svečanost.

Ispred zajedničke grobnične poginulih partizana i spomenika (rad kiparice *Vere Dajht-Kralj*), u ime Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske govorio je **Vinko Šunjara**, član Predsjedništva SABA RH i predsjednik ZUABA ZŽ i GZ. Među stotinjak prisutnih na komemoraciji bio je **Josip Skupnjak**, potpredsjednik SABA RH, predstavnici udruga antifašističkih boraca i antifašista s područja Zagrebačke županije i grada Zagreba, tijela vlasti iz Dugog Sela, Rugvice i Zagreba.

U proljeće 1944. godine selo Oborovo bilo je sjedište organa narodne vlasti i političkih organizacija Zagrebačkog okruga i Dugoselskog kotara. Tu su boravili i slušatelji partijskog tečaja i nekoliko vijećnika ZAVNOH-a, a u širem području razmještene su bile i veće partizanske jedinice. Te su okolnosti pogodovale odluci da se u Oborovu preuzme transport s

oružjem koji je pristizao s Banije i Korduna koje je **10. korpus** uputio GŠ Hrvatske. Prihvata naoružanja i druge ratne opreme povjeren je *2. moslavačkoj brigadi 33. divizije 10. korpusa* i *Posavskom odredu* iz

se iznenadenje! Dakako, od strane jakih njemačkih i ustaško-domobranskih snaga (4.790 vojnika) koji su 29. ožujka 1944. godine u ranim jutarnjim satima napali partizanske jedinice i okružili ih. *Druga moslavačka brigada* pretrpjela je velike gubitke: 37 poginula, 28 ranjena i 147 zarobljena i nestala borca. Poginuo je i komandant *Posavskog odreda* **Stjepan Bobinec-Šumski**.

Među poginulima su bila 132 vojna i politička rukovodioča i tri vijećnika ZAVNOH-a. Ukupni gubici partizanskih snaga – 152 borca.

Kako je istaknuo **Vinko Šunjara**, neprijatelj je imao također znatne gubitke: oko 150 poginulih i velik broj ranjenih vojnika. Naravno, nije ostvario planirani cilj: potpuno uništenje partizanskih jedinica u okruženju i zatiranje

antifašističkog pokreta ovoga područja. Nakon iscrpljujuće borbe, partizanske jedinice uspjele su probiti neprijateljski obruc i izvući se u Moslavini.

»*U grobniči ovoj mrtve ne traži, heroji žive i stoje na straži*« – poruka književnika i prvoborca **Jože Horvata** na zajedničkoj grobniči 152 poginula partizana – podsjeća na žrtve Oborovske bitke i skupo plaćenu slobodu koja je stigla poslije nešto više od godine dana.

B. M.

Sudionici komemoracije ispred spomenika poginulih partizana

sastava *Istočne grupe NOPO 10. korpusa*. Konvoj je trebao prispjeti do 25. ožujka. No, ratne okolnosti uzrokovale su njegovo višednevno kašnjenje. Zbog toga je 570 boraca *2. moslavačke brigade* i *Posavskog odreda* ostalo na području Oborova nekoliko dana duže.

Ne treba tajiti: rukovodstva partizanskih jedinica nisu poduzela sve mјere borbenog osiguranja radi sprečavanja iznenadnog djelovanja neprijateljskih snaga. I – dogodilo

Komemoracije

Udalmatinskim selima Krivodol i Voštane 29. ožujka je održana središnja komemoracija u povodu 65. godišnjice nezapamćenog zločina u naseljima Potkamešja u kojemu su, 28. i 29. ožujka 1944. godine, pripadnici zloglasne njemačke SS divizije »Princ Eugen« u Otku, Rudi, Podima, Krivodolu, Rožama, Voštanim i Ljutu poklali, pobili i popalili 1500 nedužnih civilnih žrtava, većinom djece, žena i staraca.

U subotu 28. ožujka održane su svete mise zadušnice za žrtve iz Gale, Otoka i Rude, a komemoracija je održana i kod grobišta u Ratkovićima i Kundidima u naselju Podi.

Kod obnovljene kosturnice u Krivodolu, u kojoj su posmrtni ostaci 128 žrtava

okupila se rodbina stradalih, te građani na čelu s gradonačelnikom Trilja **Ivanom Šipićem**.

Župnik iz Graba, fra **Duško Botica** u sastavu čije župe je i Krivodol, blagoslovio je obnovljeno spomen-obilježje.

Na spomenik su položeni vijenci, buketi cvijeća i zapaljene svijeće. Uz druge to je učinila i **Ana Šabić**, rođena Gilić, koja je kao 12-ogodišnja djevojčica preživjela pokolj u Krivodolu jer se našla ispod mrtvih.

Održana je komemoracija i u selu Voštane za sve poginule u ovom pokolju s područja Voštana, Roža i Ljuta, a svetu je misu zadušnicu predvodio župnik **don Petar Dukić**.

Ana Šabić, koja je jedina, kao 12. godišnja djevojčica preživjela pokolj, polaže cvijeće na spomenik žrtvama

JAČATI ANTIFAŠISTIČKU FRONTU

•Antifašisti imaju veliku odgovornost za njegovanje i zaštitu ravнопravnosti svih entiteta

Edo Jerman novi je predsjednik Saveza antifašista Buzeta koji je na ovoj funkciji zamjenio dosadašnjeg predsjednika **Stjepana Sulimanca**. Na izbornoj skupštini za dopredsjednika je izabran **Stjepan Sulimanec**, tajnika **Rikard Perčić**, a u predsjedništvu su i **Anica Rušnjak**, **Zorko Božić**, **Silvano Komar**, **Marija Draščić**, **Ratko Klarić** i **Josip Katarinčić**.

Govoreći o radu u proteklom mandatu, Jerman je istaknuo da je program gotovo u cijelosti realiziran te su uspjeli znatno povećati broj članova i to uglavnom mlađih godišta.

Prenoseći stavove predsjedništva, naglasio je da je cilj jačanje antifašističke fronte. Antifašisti, rekao je, osuđuju razne manipulacije i grube obmane javnosti, posebno miješanje ponekih katoličkih govornika koji krivo interpretiraju povijesnu istinu. Članovi boračke udruge smatraju da imaju puno pravo iznositi svoje stavove o aktualnoj hrvatskoj politici jer je nova povijest pisana i determinirana njihovom velikom žrtvom.

Antifašisti, naglasio je, imaju veliku odgovornost za njegovanje i zaštitu ravнопravnosti svih entiteta, posebno Hrvata, Talijana i Slovenaca. Ta tri bliska naroda zajedničke povijesti kroz stoljeće su upućena jedan na drugi, a iz njihovog je

duha iznikla potreba za suživotom i dobroim susjedskim odnosima.

Brojni gosti, predstavnici Grada Buzešta, SAB-a Istarske i Primorsko-goranske županije, Liburnije te susjedne Slovenije iz Kopra, Izole i Pirana, govorili su, uz ostalo, o aktualnim hrvatsko-slovenskim odnosima. Gradonačelnik **Valter Flego** istaknuo je da bi dobri odnosi na pograničnom području sjevera Istre mogli biti putokaz kako se trebaju ponašati vla-

de i parlamenti dviju susjednih država.

Dušan Rašpolić iz antifašističke udruge Izole, Kopra i Pirana rekao je da antifašiste boli srce kad vide što slovenska i hrvatska vlada rade s njima. Žalosno je, naglasio je, što se godinama ne može riješiti pitanje granice.

Na izbornoj skupštini izglasane su statutarne promjene pa će se tako Savez antifašista ubuduće zvati Udruga antifašista, a u statut je unesen i institut počasnog člana udruge.

Antifašistička udruga obuhvaća područje bivše buzetske općine te u deset mjesnih organizacija okuplja preko tisuću članova.

G.I.

Buzetska udruga okuplja više od tisuću članova

Reagiranje

Žele rehabilitaciju suradnike okupatora

•SABA RH osuđuje odluku Skupštine grada Vodice o podizanju spomenika žrtvama jugoslavenskog komunističkog režima

Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske osuđuje odluku Skupštine grada Vodice o podizanju spomenika žrtvama jugoslavenskog komunističkog režima, ističući da se antifašistička borba Hrvatske protiv nacifašističkog okupatora i domaćih kvislinga 1941. - 1945. ne može podvesti pod jugoslavenski komunistički režim. Za Savez takva odluka nije u skladu s karakterom našeg društva, ni Ustavom Republike Hrvatske i Deklaracijom Hrvatskog sabora o antifašizmu.

Spomenici i druga spomen-obilježja mrtvima na javnim trgovima, ulicama i drugim mjestima - kaže se u reagiranju SABA RH - podižu se po civilizacijskim kriterijima i našoj hrvatskoj tradiciji zaslužnim građanima u znak zahvalno-

sti za njihove zasluge i doprinos od općeg društvenog značaja.

Polazeći od tih načela, smatra Savez, Skupština grada Vodice trebala je prije donošenja svoje odluke objektivno sagledati činjenice, izbjegći moguće pritiske i manipulacije, neistine i poluitine, te utvrditi poimenično svaku žrtvu i doći do uvida tko je, kada, od koga i zbog kojih djela, odnosno nedjela stradao.

Ne isključujući mogućnost da je među stradalima bilo i nevinih pojedinaca, Savez ocjenjuje da se u suštini ipak radi o osobama koje su suradnjom s okupatorima, doušništvom, izdajama i drugim nečasnim djelima prouzročili smrt i stradanja većeg broja nevinih ljudi i časnih domoljuba.

Savez podsjeća da se sve to događalo u uvjetima rata i okupacije, najviše nakon

kapitulacije Italije tijekom 1943. godine i zato se ne može govoriti o žrtvama komunističkog režima, jer od 1945. na području Vodica i okolnih mjesta koje je izratito partizanski kraj nije izrečena ni jedna smrtna kazna ili politički motivirano ubojstvo. Stoga je lako zaključiti da desničari proustaške provinijencije ovim i sličnim inicijativama pokušaju rehabilitirati poraženu stranu koja je bila u službi nacifašističkog okupatora, nanoseći time ogromnu štetu ugledu Hrvatske u demokratskom svijetu koji njeguje i razvija se na antifašističkim zasadama.

Takve tendencije i djelovanje treba osuditi i svim sredstvima im se suprotstaviti, zaključuje se u reagiranju SABA RH koje je potpisao član Predsjedništva **Vinko Sunjara**.

ZAJEDNIČKI PROTIV FAŠIZMA

♦Razgovor antifašista Italije, Slovenije i Hrvatske o međusobnoj suradnji

Predstavnici antifašističkih organizacija Italije, Slovenije i Hrvatske u Rijeci su razgovarali o međusobnoj suradnji, upozorivši da se moramo suočiti s ponovnim rađanjem fašizma, o čemu je posebno govorio predsjednik Stalnog foruma antifašista Jadransko-Jonske inicijative **Nazareo Re.**

Rekao je da se iza naoko velikih sloboda kriju opasnosti od ekstremista koji u svom interesu koriste ne samo tu slobodu nego i nastalu ekonomsku krizu. Upozorio je i na porast antisemitizma, ksenofobije i nacionalizma, kao ostatak Drugog svjetskog rata, čemu se treba organizirano suprotstaviti.

U otporu tim pojavama trebamo koristiti iskustva iz antifašističke borbe i sve što smo prošli boreći se protiv fašizma i nacizma, istakao je Re, dodajući da Forum stoga prikuplja pozitivna iskustva Europe iz borbe pro-

tiv fašizma za buduću borbu, ali i nova saznanja. Program svog rada Forum će predstaviti i Vijeću Europe, od kojeg očekuje podršku i pomoć.

Predstavnik slovenskih antifašista **Tit Turnšek** izjavio je da svi zapravo imamo slične poglede na prošlost i zato aktivnosti moramo proširiti među mlađe naraštaje na cijelom teritoriju bivše Jugoslavije i šire, a to uz ostalo predstavlja razvijanje dobrosusjedskih odnosa u današnjem složenom svijetu.

Predsjednica SABA RH **dr. sc. Vesna Čulinović Konstantinović** zatražila je od predsjednika Stalnog foruma materijale o programu rada i ciljevima tog oblika suradnje antifašista jadransko-jonskog područja, kako bi o tome bilo upoznato članstvo naših udruga.

Član Predsjedništva **mr. sc. Ivan Fumić** je pak rekao da sve zemlje članice Svjetske veteranske organizacije moraju

i kroz tu organizaciju voditi borbu protiv fašizma i nacionalizma. U tom je smislu već pripremljen nacrt rezolucije kojom će Hrvatska i Slovenija inicirati da ta organizacija predloži unošenje u kazneni zakon kao krivično djelo one koji šire nacionalističke i fašističke ideje i simbole ili negiraju zločine tih ekstremističkih politika.

Na sastanku je zaključeno da se sredinom travnja u Otočcu ob Krki (Slovenija) sastanu predstavnici antifašističkih organizacija s područja bivše Jugoslavije i razgovaraju o suradnji na teme na koje je upozorio riječki sastanak.

Razgovoru predstavnika antifašista tri zemlje prisustvovali su i predsjednici Saveza antifašističkih udruga Primorsko-goranske i Istarske županije **dr. sc. Marko Pavković** i **Tomislav Ravnić**, kao i predsjednik UABA Rijeke **Dinko Tamarut**.

I.F.

Šemnica Gornja

POTVRDA OPREDJELJENJA NARODA

♦Obilježena 65. godišnjica javnog biranja Okružnog narodno-oslobodilačkog odbora krapinskog područja

U Šemnici Gornjoj krajem siječnja svečanom sjednicom Općinskog vijeća i Poglavarstva i Predsjedništva Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Krapinsko-zagorske županije obilježena je 65. godišnjica javnog biranja Okružnog narodnooslobodilačkog odbora ondašnjeg Okruga Krapina, kojeg su sačinjavali kotarevi Klanjec, Krapina, Pregrada i Zlatar. Tom povijesnom skupu prisustvovalo je 800 delegata iz cijelog Zagorja, koji su 17. siječnja 1944. godine izabrali najviši organ nove narodne vlasti u tom dijelu Hrvatske.

Predsjednik ZUABA **Mijo Balija** po-dsjetio je da su delegati birani na seoskim i općinskim javnim zborovima te da je već tada u Zagorju djelovalo 230 seoskih, 19 općinskih i četiri kotarska NOO. Zbor u Šemnici Gornjoj bio je još jedna potvrda da hrvatski narod ne priznaje ustaški režim i da se u ratu nije odvijala samo borba protiv neprijatelja, već da se istodobno stvarala narodna vlast koja nije priznavala okupaciju Trećeg Reicha niti zločinački karakter ustaškog režima.

Zbog tog je skupa poslije pojačano

djelovanje neprijatelja, ovaj puta ne samo vojno, nego je poduzeo i širu političku aktivnost sa ciljem da se oslabi podrška naroda antifašističkoj borbi. Na djelu je bila ustaška propaganda, za koju se osobito koristila Crkva, pa je dio svećenika protiv partizana zloupорabio

i misne obrede, kao napr. u Orehotici, na Vinagori i drugdje.

Delegati su izabrali Izvršni odbor Okružnog NOO-a na čelu sa **Stjepanom Tuđmanom** iz Velikog Trgovišća. Za potpredsjednika je izabran **Ivica Grgić**, za tajnika **Ivan Jadan**, za blagajnika **Ivan Rumbak**, te odbornici **Dragutin Hohnjec**, **Tonka Mrkoci Jurin**, **Ivica Božić** i **Alojz Debeljak**.

Dolazak delegata osiguravao je Drugi zagorski partizanski odred. Skup je pozitivno utjecao na ponašanje ljudi, pa se osjećala atmosfera kao da je Zagorje poluoslobodjeni teritorij.

Sudionike svečanosti u Šemnici Gornjoj pozdravili su županica **Sonja Borovčak** i predsjednik Općinskog vijeća **Drago Sajko**, a u prigodnom programu sudjelovali su učenice osnovne škole Radoboj **Ana Macan** i **Suzana Rihtar** recitacijom Nazorovih pjesama »Tito naprijed« i »Radost«.

M.B.

Današnja županijska vlast slijednik je Okružnog NOO Krapine, kao što je Sabor slijednik ZAHNOH-a, što je Sabor u više navrata potvrdio. To objektivno proizlazi iz Ustava RH u kojem je nedvosmisleno zapisano da je današnja Hrvatska nastala na temeljima antifašističke borbe, koja je Hrvatskoj vratila otete krajeve, gradove, otoke i more, borbe iz koje smo izašli na pobjedničkoj strani. U toj borbi i Zagorci su dali dostojan doprinos - kazao je Mijo Balija.

SURADNJU MORAMO ČUVATI

U mjestu Sedlarjevu obilježena je 65. godišnjica 30-dnevnog marša 14. divizije NOV Slovenije kroz Hrvatsku na putu do Štajerske. Uz slovenske suborce prigodnoj svečanosti prisustvovali su i predstavnici Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH i 10. korpusa zagrebačkog.

Nakon intoniranja slovenske himne sudionici skupa položili su vijence na spomenik 14. diviziji, a uručena su i priznanja zaslužnim pojedincima i organizacijama. Prisutno je bilo više stotina preživjelih boraca divizije, brojni građani i predstavnici lokalnih vlasti obližnjih općina.

Na zbivanja početkom 1944. godine sudionike svečanosti podsjetio je predsjednik Odbora 14. divizije Alojz Dolničar, a predsjednik Zveze borcev Slovenije Janez Stanovnik kritički rekao da za velike rezultate i vrijednosti NOB-e nema dovoljno razumijevanja. Osvrnuo se i na suradnju i međusobnu pomoć slovenskog i hrvatskog naroda tijekom NOB-e, što moramo čuvati i dalje produbljivati.

U ime hrvatskih antifašista slovenskim se suborcima obratio potpredsjednik SABA RH Josip Skupnjak, kazavši da sudionici NOB-e mogu biti ponosni što su se u tim sudbonosnim vremenima masovno opredijelili za NOP i NOB protiv okupatora i domaćih izdajnika, u toj borbi pobijedili fašizam i svrstali naše zemlje na stranu pobjedničke antifašističke koalicije.

Predsjecajući da su borci 14. divizije tijekom marša nailazili na nezaboravan

♦65. godišnjica 30-dnevnog marša 14. slovenske divizije početkom 1944. godine kroz Hrvatsku na putu do Štajerske

Na 30-dnevni, 400 kilometara dugačak marš kroz Hrvatsku na putu do Štajerske 14. divizija NOV Slovenije krenula je 6. siječnja 1944. godine iz Suhora u Beloj Krajini. Prošla je preko Turopolja, Ivanić Grada, Čazme, Dubrave, Križevaca, Kalnika, Varaždinske Toplice, Zlatara, Krapine i Pregrade sve do Sutle, odnosno teritorija koji je okupirao njemački Reich. Marš se odvijao do 6. veljače u teškim zimskim uvjetima i tajnosti kako bi došlo do iznenadnog napada na neprijateljske snage u Štajerskoj. Slovenske borce osiguravale su specijalne jedinice 10. korpusa zagrebačkog i narod sjeverozapadne Hrvatske, pružajući im logistiku

i moralnu podršku. Po dolasku u Štajersku 14. divizija je u teškim borbama pretrpjela velike gubitke, ali je izvršila svoje zadatke, ubrzala oslobođenje i širenje ustanka u dijelu Slovenije. Diviziju su sačinjavale tri brigade - Tomšićeva, Bračićeva i Šcercerjeva.

doček u mnogim selima i mjestima sjeverno-zapadne Hrvatske, Skupnjak je kazao da su u II. svjetskom ratu granični teritoriji hrvatske i Slovenije bili istinska poveznica dvaju naroda i partizanskih jedinica i da ta bratska suradnja traje do današnjih dana.

Zbog toga narod u tim hrvatskim krajevima nikad neće zaboraviti hrabre

borce 14. divizije koji su se pripremali za tešku i krvavu ofenzivu protiv neprijateljskih okupatorskih snaga za oslobođenje Štajerske i konačnu pobjedu, rekao je potpredsjednik SABA RH.

Delegacije hrvatskih antifašista sačinjavali su Josip Skupnjak, Ivan Fumić, Vedran Žuvela, Rade Bulat, Krešo Pažur i Drago Mrkoci.

J. Skupnjak

posjeta

O mladima i položaju boraca

•Suradnja boračkih organizacija Bosne i Hercegovine i Hrvatske

D elegacija Saveza udruženja boraca NOAR Bosne i Hercegovine na čelu s predsjednikom Jurom Galićem posjetila je Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske. Tom prilikom vođeni su razgovori o međusobnoj suradnji, te su razmijenjene informacije o stanju i položaju boraca u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj. Na ovim razgovorima delegaciju SABA RH predvodila je dr. sc. Vesna Čulinović-Konstantinović.

Galić je istakao da za rad u Sarajevu imaju velike mogućnosti, jer je ogroman broj mlađih i mladih ljudi antifašistički opredijeljeno. No, mlađi su spremni doći na manifestacije, ali ne žele biti na sastancima. Imaju preko 12.000 članova koji nisu

bili u NOB-i. To su ljevičari i mlađi ljudi.

Na manifestacijama vezanim uz NOB-u učestvuju ferijalci, izvidači i druge nevladine organizacije u koliko ih se pozove. No, s ovim organizacijama nisu se institucionalno povezali.

Inzistiraju kod organa vlasti da u školama govore o NOB-i. U školama u Sarajevu im je omogućeno da održe sat povijesti o NOB-i, dok izvan Sarajeva te mogućnosti nemaju.

Što se tiče praćenja aktivnosti antifašista Bosne i Hercegovine, na TV Bosne i Hercegovine nemaju primjedbi, ali se to se ne može reći i za prostor Mostara, gdje imaju samo jednog čovjeka koji piše o antifašizmu.

Predsjednica SABA RH upoznala je delegaciju Bosne i Hercegovine s radom SABA RH i iznijela da i naša organizacija nastoji okupiti što više mlađih. U pogledu praćenja našeg rada u javnim glasilima samo smo djelomično zadovoljni. Više se pažnje posvećuje raznim nacionalističkim pisanjima i istupima, koji su redovno upereni protiv NOB-e i Tita.

Obje strane su istakle zadovoljstvo međusobnom suradnjom. Dogovreno je da se na proljeće u Sarajevu promoviraju knjige u izdanju SABA RH »Bleiburg« i »Hrvatska u logorima 1941.-1945.«

I. Fumić

REVOLT ANTIFAŠISTA

Aktualna državna vlast antifašizam podržava samo deklarativno, tek onoliko koliko je potrebno za isticanje europske orijentacije Hrvatske, dok u praksi toj ideji potpore nema. Svjedoči o tome i odgovor bivše ministrici pravosuđa na primjedbe i nezadovoljstvo boraca zbog toga što su uočili glavne svečanosti obilježavanja 65. obljetnice prvog oslobođenja Lepoglave iz kinodvorane Kaznionice skinuti antifašistički simboli - rečeno je na izbornoj skupštini Podružnice Udruge antifašističkih borača u Lepoglavi.

- Ne možemo se složiti s obrazloženjem da je to učinjeno zato što se u službenim prostorima smiju isticati samo

♦Spor vezan uz podizanje spomenika u obliku slova U još neriješen leži u ladicama Ureda državne uprave

državni simboli. Zvijezda petokraka simbol je borbe protiv nacizma i fašizma, i za razliku od ustaških simbola, isticanje zvijezde i Titove slike nije zabranjeno - poručili su borci te izrazili revolt što spor, vezan uz spomenik u obliku slova U što ga je kod ulaza u Kaznionicu podiglo Hrvatsko društvo političkih zatvorenika, još uvijek leži neriješen u ladicama Ureda državne uprave, unatoč tome što su u postupku koji je prethodio njegovu podizanju utvrđene nezakonitosti. Borci smatraju da se nije smjelo dogoditi da se ispred Kaznionice, kao bivšeg ustaškog logora i simbola ustaškog terora, podigne spomenik u počast onima koji su zločine i počinili.

Antifašisti su izrazili žaljenje što njihova nastojanja oko uključivanja spomeničkog područja Lepoglave u Spomen-područje Jasenovac nisu uro-

Briga o održavanju spomenobilježja, naročito Spomen groblja i Parka žrtava fašizma uz pomoć Grada Lepoglave i Kaznionice u Lepoglavi, jedan je od zadataka iz programa rada za 2009. godinu. Udruga će se uključiti s povijesnim materijalom koji posjeduje u budući Muzej grada Lepoglave, i to pripremom izložbe iz povijesti antifašističke borbe u ovom kraju.

dila plodom, jer time bi se osiguralo održavanje spomen-groblja s imenima 961 osobe koje su, dokazano, pogubljene u Lepoglavi.

Za predsjednika UAB-a ponovno je izabran Gojko Matić. V.V.

Čakovec

POMAK NA LOKALNOJ RAZINI

♦Uspješna obnova antifašističkih spomenika zahvaljujući suradnji s čelništvom općina

Udruga antifašističkih boraca i antifašista Međimurske županije održala je skupštinu i upozorila da nije došlo do značajnijih pozitivnih pomaka u shvaćanju uloge sudjelovanja hrvatskog naroda u antifašističkom NOB-u. Predsjednik Udruge **Zvonimir Golub** podnoseći izvještaj o radu, rekao je da od donošenja saborske Deklaracije o antifašizmu u pogledu prava i statusa boraca NOR-a nije učinjeno gotovo ništa.

Istaknuo je pitanje povjesnog vrednovanja antifašističke borbe. Nameće se pitanje kako je došlo do toga da se u nekim tiskovinama, pa i udžbenicima povijesti neadekvatno interpretira povjesne činjenice iz antifašističke borbe.

Antifašistički borci pozdravljaju premijerovo upozorenje nogometnim navijačima da pozdrav »Za dom spremni« nije domoljubni poklic. Ali potrebno je više. Golub je naveo primjer Bavarske u kojoj je obilazak nacističkih logora dio obveznih školskih programa. Kada bi bilo političke volje, prosvjetne bi vlasti mogle osmislit razne aktivnosti

kojima bi mlade upoznali sa zločinima koje je počinila ustaška vlast.

U izvješću o radu navedeno je niz aktivnosti Udruge na obilježavanju tradicija antifašističke borbe. U tome je bilo pomaka, Dan oslobođenja Međimurja od mađarske okupacije, 6. travnja, prošle je godine po prvi put proslavljen u zajedničkoj organizaciji Međimurske županije i Udruge.

Golub je rezimirao i aktivnosti na obnovi spomenika i obilježja antifašističke borbe. Na više mjesta ona je uspješno provedena, zahvaljujući suradnji s čelnicima općina.

Očekujemo da izrada replike spome-

nika palim borcima NOB-a u Prelogu dobije finansijsku podršku Ministarstva kulture, rekao je među ostalim, a i da bude postignut sporazum s Međimurskom županijom i Gradom Čakovcem o vraćanju spomen-ploče antifašističkim borcima Međimurja koji su bili mučeni u zgradici čakovečke vojarne.

Antifašisti su se zahvalili svima koji su pomogli djelatnost Udruge - raznim donatorima, posebno Međimurskoj županiji i županu **Josipu Posavcu**, **Gradu Čakovcu** i gradonačelniku **Branku Salamonu** te Općini Donji Kraljevec i načelniku **Zlatku Horvatu**.

Izabrano je novo predsjedništvo uglavnom u istom sastavu: **Zvonko Golub**, **Franjo Repinc**, **Ivan Vugrinčić**, **Stjepan Matjačić**, **Silvestar Legin**, **Valentin Kranjčec**, **Katica Karamarković**, **Mato Hunjadi**, **Adam Čavlek**, **Zlata Čavlek**, **Slavko Juzbašić**, **Milutin Nikolić**, **Ljubica Hošnjak**, **Vlado Šimić**, **Đuro Lesjak**. Predsjedništvo je iz svojih redova za predsjednika ponovno izabralo **Zvonimira Goluba**.

M.M.

Izvještaj o radu udruge podnio je Zvonimir Golub

STALNO UZLAZNOM LINIJOM

•Hrvatska je stvorena kroz antifašističku borbu i Domovinski rat – rečeno je, među ostalim, na godišnjoj skupštini Udruge antifašističkih boraca i antifašista »Petrinja«

U prostorijama Hrvatskog doma u Petrinci održana je godišnja skupština Udruge antifašističkih boraca i antifašista »Petrinja«, kojoj je prisustvovalo oko 150 članova, usvojen je i pozitivno ocijenjen izvještaj o dosadašnjem radu te utvrđen program aktivnosti za naredno razdoblje. Udruga je osnovana koncem 2005. godine kada je imala 112 članova, a do danas se taj broj, zahvaljujući brojnim i zapaženim aktivnostima, više nego udvostručio. Među njima i stanovit broj mlađih osoba.

- Pošli ste od ništice, a sada ste po članstvu i aktivnostima među najuspješnijima u Hrvatskoj – istaknuo je Mirko Mećava, član Predsjedništva Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske. Pohvale je izrekla i mr. Gordana Lacković, predsjednica Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Sisačko-moslavačke županije. Izvještajnoj skupštini nazوčili su među imim dr. Krešimir Kovačićek i Darinko Dumbović, dogradonačelnici Petrinci, Višnja Teklja, članica gradskog Poglavarstva i Pero Vučinić, predsjednik Sekcije 7. banjanske udarne divizije divizije pri SABA RH, predstavnici političkih stranaka SDP-a, HNS-a, HDZ-a, HSS-a, DC-a, te Vijeća srpske nacionalne manjine.

- Smatrali smo da treba raditi smireno, strpljivo, bez sukoba, tolerantno, bez izazivanja mržnje, netrpeljivosti, straha i prevelikog veličanja zaslugama. Svoj rad i trud gradili smo pod grbom, zastavom i himnom jedinstvene nam države Republike Hrvatske. Kod naših članova gradili smo političku svijest da nam je Hrvatska jedina domovi-

Spomenik žrtvama fašističkog terora u Banskom Grabovcu

na stvorena u prošlosti kroz antifašističku borbu i Domovinski rat – naglasio je u svom izvešću Joso Fakčević, dosadašnji predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista »Petrinja«.

Zbog narušena zdravlja odstupio je koncem siječnja, pa je Marko Rajković novi predsjednik udruge, a dopredsjednik Husein Oreščanin. Joso Fakčević jednoglasno je izabran za delegata izborne skupštine Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske i zajedno s tajnikom Đurom Kalanjom i Danicom Juzbašić primio je posebno priznanje.

Na skupštini je Mirko Mećava uručio posmrtno Zahvalnicu Predsjedništva SABA

RH supruzi pokojnog Stojana Štekovića za njegovo učešće u bitkama na Neretvi i Sutjesci. Uručio je i priznanje za doprinos NOB-i Milji Bunčić, Marijanu Kovačeviću i Koji Šteković.

Zasade antifašizma na ovom području duboko su ukorijenjene i ne smije se dopustiti njihovo omalovažavanje. Grad Petrinja je u granicama svojih mogućnosti pružao potporu Udrizi (to će činiti i u narednom periodu) u ostvarivanju svojih ciljeva i zadataka – čulo se u izlaganjima članova UABA »Petrinja« i uzvanika. U proteklom razdoblju organizirani su brojni komemorativni skupovi u Banskom Grabovcu, Jošavici i Šamarici a velik broj članova sudjelovao je na svečanosti u Jasenovcu, Topuskom, Brestiku, Brubnju, Trgovima, Gagama, Abezu, Petrovoj gori, Brezovici i Podgariću. Pokrenuti su projekti za obnovu spomenika u Grabovcu i Nebojanu, gdje bi se trebalo upisati i imena poginulih branitelja Domovinskog rata. Inicirana je obnova Spomen doma na Čavić brdu u cilju razvoja rekreativnog turizma, sporta i rehabilitacije boraca NOB-a i branitelja Domovinskog rata. Potaknuta je ponovno obnova Spomen doma Trećeg zasjedanja ZAVNOH-a u Topuskom što je obećanje iz državnog vrha.

U planu i programu djelovanja UABA »Petrinja« je i obilježavanje važnih događaja antifašističke borbe te suradnja s udruženjem veteranova proisteklih iz Domovinskog rata, saniranje i obnova oštećenih spomen-obilježja.

B. M.

POHOD NA HUMKU

•Obilježena 67. obljetnica prvog ratnog uspjeha Moslavačke čete

Poveća skupina mladih antifašista ali i antifašističkih boraca iz Krajiške Kutinice, Popovače, Kutine, Čazme i Garešnice organizirali su marš – stazama partizanskim na Humku (obronci Moslavačke gore) u spomen na prvi ratni uspjeh Moslavačke čete (27. siječnja 1942. godine) u borbi s ustaško-domobranskim snagama. Borci Moslavačke čete, šireći ustank u Moslavini razbili su tada višestruko jače snage neprijatelja. U surovim uvjetima hladnog vremena i snijega, odlučnošću i hrabrošću partizana, izvojevana je pobjeda koja je doprinijela i brzom jačanju NOP-a u Moslavini.

Ispred obnovljenog partizanskog spomenika položeni su vijenci i odata počast poginulim borcima. O prvom ratnom uspjehu pripadnika Moslavačke čete govorili su Nenad Turčinović, predsjednik UABA Kutine i Ivan Milat, moslavački partizan, profesor i umjetnik. Pozdravne riječi prisutnima uputila je i mr. Gordana Lacković, predsjednica Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Sisačko-moslavačke županije. Komemorativnoj svečanosti nazоčili su i predstavnici tijela vlasti, političkih stranaka, planinarskih i lovačkih udruga s područja Sisačko-moslavačke županije, brojni po-

klonici antifašizma, među kojima smo zamijetili i velik broj mlađih.

Nakon službenog dijela obilježavanja ove male ali po značenju velike bitke moslavačkih partizana, antifašistički borci i njihovi uzvanici družili su se u ugodnoj atmosferi u Vatrogasnem domu u Krajiškoj Kutinici uz po koju narodnu i partizansku pjesmu. Pozornost su privukli recitirani stihovi pjesme »Ne psuj mi Tita« negdašnjeg proslavljenog boksača Marijana Beneša. Ta se pjesma u zadnje vrijeme često recitira na skupovima i komemorativnim svečanostima antifašističkih boraca i antifašista diljem Hrvatske.

Nikola Zeman

•Krapinsko-zagorska županica Sonja Borovčak: Trebamo obnavljati sjećanja na antifašizam i poznate antifašiste - Franju Tuđmana i Josipa broza, i o tome učiti, a nikako se stramiti naše povijesti

Udruga antifašističkih boraca i antifašista Velikog Trgovišća održala je skupštinu, na kojoj su sudjelovali i predstavnici SABA RH, Krapinsko-zagorske županije i županijskih antifašističkih udruga. O radu udruge izvjestio je predsjednik **Mladen Cvetko**, podsjetivši na početku na zaustanak u tom kraju važno partijsko savjetovanje 6. veljače i pogibiju

BUDUĆNOST SE TEMELJI NA ANTIFAŠIZMU

Ivana Bogovića i suboraca u Dubrovčanu 8. veljače 1945. godine, kojima je prije početka skupštine polaganjem vjenaca odana počast.

Poslije rasprave i usvajanja izvještaja i programa ovogodišnjih aktivnosti, članovima udruge obratili su se potpredsjednik SABA RH **Josip Skupnjak** i drugi gosti. Skupnjak je govorio o akcijama SABA za provođenje Deklaracije o antifašizmu i zahtjevima za rješavanje statusnih i materijalnih prava sudionika NOB-e. Posebno je podržao nastojanje udruge za suradnju s braniteljskim udrugama iz Domovinskog rata.

Juraj Hrženjak, predsjednik Znan-

stvenog vijeća SABA, istakao je poseban značaj svojevoljnog masovnog opredjeljenja naroda Zagorja za NOB-u, što je rezultiralo osnivanjem zagorskih partizanskih odreda i brigada.

Županica **Sonja Borovčak** kazala je da sadašnja koaličiska vlast u županiji podržava antifašizam, ističući da trebamo obnavljati sjećanja na antifašizam i poznate antifašiste - Franju Tuđmana i Josipa Broza, i o tome učiti, a nikako se stramiti naše povijesti. Svi zajedno trebamo graditi budućnost, a ona se upravo temelji na antifašizmu, zaključila je županica.

M.C.

Dubrovnik

NEZADOVOLJAVAĆI ODнос PREMA ANTIFAŠIZMU

•Antifašisti traže da se na svim razinama istinski provode ustavne norme i Deklaracija o antifašizmu

Udruga dubrovačkih antifašista održala je izbornu skupštinu, kojoj su uz članove prisustvovali i **Ivo Margetić**, predsjednik Gradskog vijeća, zamjenik županice Dubrovačko-neretvanske županije **Ivo Karamatić**, saborski zastupnici **Tatjana Šimac - Bonačić** i **Davorko Vidović**, predsjednik Županijske zajednice UABA **Branko Grošeta** i drugi gosti.

Nakon što su odali počast poginulim boricima NOR-a i braniteljima iz Domovinskog rata, izvještaj o aktivnostima udruge podnio je predsjednik **Marinko Vlašić**, ističući da udruga sada okuplja oko 400 članova, među kojima je i sve

više pripadnika mlađih generacija. Izrazio je nezadovoljstvo odnosom gradskih i županijskih vlasti i oporbe prema njihovim programima i aktivnostima, zatraživši uz osta o da se na svim razinama istinski pristupi provođenju ustavnih normi i saborske Deklaracije o antifašizmu.

Vlašić je govorio i o aktivnostima udruge na vraćanju i obnovi uništenih spomen-ploča i spomen-groblja boraca NOR-a na Boninovu, za što su dobili početna sredstva. Očekuju i podršku u svom zahtjevu za obnovu uništenog spomenika »Borac na straži« Frana Kršinića i njegovo vraćanje na Trg borca.

Nezadovoljavajući odnos lokalnih vlasti prema antifašizmu, čulo se na skupštinu, potpuno demaskira odavanje počasti pojedincima i formacijama koji su u vrijeme nacifašističke okupacije bili u službi okupatora, istodobno predstavljajući antifašističku NOB zločinačkom, a partizansko oslobođenje ovog područja okupacijom, iza čega ne mogu stajati javne institucije niti strukture vlasti.

Skupština dubrovačkih antifašista prihvatile je i prijedlog izmjene statuta za naziv Udruge antifašista Dubrovnika.

G.G.

Krk

Mladi cijene antifašizam

Otočka udruga sve više surađuje s braniteljskim udrugama iz Domovinskog rata

Stjepan Starčević, predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista otočka Krka na redovnoj godišnjoj skupštini društva istaknuo je kako ta udruga u ovom trenutku broji 559 članova. Iako je prosječna starost članstva 72 godine, raduje spoznaja kako se u udrugu otočnih antifašista učlanjuje sve veći broj mladih ili pak ljudi srednjih godina.

Mnogi mladi otočani cijene tekovine antifašizma i podržavaju ih ali se ipak ne

žele učlaniti u udrugu da u svojim sredinama ne bi bili »drugačije tretirani« - rekao je Starčević dodavši kako je očito potrebno još mnogo raditi na promociji opće klime u našem društvu.

Krčki antifašisti, naglašeno je, u prošloj su godini bili iznimno aktivni. Radili su na održavanju spomeničke baštine i organizirali mnoštvo prigodnih događanja obilježavajući znajcne datume vezane za Drugi svjetski rat.

Posebno važnim i znakovitim ističu suglasje i suradnju postignuto s otočnim udrugama proizašlim iz Domovinskog rata. Ti su odnosi znatno uznapredovali i vjerujem da će u budućnosti još tjesnije surađivati na zajedničkim projektima.

Krčki antifašisti zahvalili su se predstavnicima svih krčkih lokalnih jedinica koji finansijski i organizacijski pomažu aktivnostima udruge.

M.T.

Podmlađivanje prioritetan zadatak

♦Udruga je stvorila široku bazu aktivnih simpatizera što će omogućiti daljnje povećanje broja članstva

Uz prisustvovanje gradonačelnika Požege **Zdravka Ronka** i predsjednika županijske skupštine Požeško-slavonske županije **Marijana Cesarika**, Udruga antifašističkih boraca i antifašista Požege održala je 24. siječnja 2009. redovnu izbornu skupštinu. Izvještaj o radu Udruge između dvije skupštine podnio je njen predsjednik **Boro Zarić**. Najprije se osvrnuo na još uvijek nezadovoljavajući odnos društva prema antifašizmu i antifašistima, ali je konstatirao da se stanje ipak znatno popravilo u odnosu kako je to ranije bilo. Naveo je i razloge poboljšanja sadašnjeg stanja koje je postignuto radom članova udruge, kao i podrškom koju imaju u rukovodstvu grada i županije.

Državni političari pozivaju se na antifašizam samo za vanjske potrebe, dok se unutar Hrvatske tako ne ponašaju. U Požegi i okolini spomenici vezani uz NOB naroda Hrvatske u katastrofalom su stanju. U samom gradu više ne postoji ni jedan spomenik NOB-e kod koga bi se moglo položiti cvijeće povodom Dana antifašističke borbe. Sličan odnos nemara i ignorancije odnosi se prema cijeloj NOBi, a osobito još živim borcima.

Govoreći o radu Udruge, istakao je da je osnovana prije 8 godina sa 18 članova, a da ih danas ima 57 i da su u tom pogledu uspješno obavili postavljeni zadatak iako je u međuvremenu umrlo čak 10 članova. Trećina članova su žene. Najveći broj članova je u dobi između 50 i 65 godina, pa podmlađivanje i dalje ostaje prioritetski zadatak. No, mora se imati u vidu da je Udruga stvorila široku bazu aktivnih simpatizera što će im omogućiti povećanje broja članova, a time i poduzimanje još značajnijih aktivnosti. Uspješno su se probili i iz anonimnosti. Glasila grada i Slavonije redovno prate aktivnosti Udruge i o tim djelatnostima pozitivno izvještavaju

Novoizabrano Predsjedništvo UABA Požega na čelu s predsjednikom Katom Holjevac (u sredini)

javnost kako u novinama tako i putem radija.

Proslava VI. slavonskog udarnog korpusa povodom 65. godišnjice njegovog formiranja privukla je pažnju i mladih, od kojih je nekoliko desetaka učestvovalo i u kulturno-umjetničkom programu. To je, kao i niz drugih proslava u cijelom požeškom kraju ponovo pobudila interes javnosti za antifašističke tradicije Slavonije i pridonijela većem prisustvovanju raznim godišnjicama vezanim uz NOB-u.

Predsjedništvo je na šezdesetak sjednica analiziralo zbivanja u užoj i široj zajednici, o položaju antifašističkih boraca u toj zajednici, o provođenju konkretnih akcija, o njegovanju tradicija vezanih uz NOB, o stanju spomeničke baštine, o financiranju, o raznim neoustaškim i neonacističkim pojавama i reagiranju na njih. Financiranje je često bilo onaj bitan faktor koji je kočio akcije. Grad Požega i županija politikom ranijeg župana iz redova HDZ u tolikoj

mjeri su osiromašili da sa sadašnjim prihodima neće moći vratiti dug u slijedećih 25 godina. Stoga je i pomoć koju dobiva Udruga, veoma skromna.

U raspravi su učestvovali **Milan Zailac**, **Kazimir Semunović** i **Mile Crnković**.

Skupštini su se, u ime Predsjedništva SABA RH obratili **mr. sc. Ivan Fumić** i **Nikola Uzelac**, koji su istakli veliko zalaganje članstva, a osobito članova Predsjedništva na čelu sa predsjednikom **Borom Zarićem** koji su sve ove godine uložili ogroman trud da Udruga ostvari sve navedene zadatke.

I gradonačelnik **Zdravko Ronko**, te **Cesarik** su pozdravili skupštinu i obećali daljnju suradnju i pomoć u okviru mogućnosti grada.

Skupština je izabrala novo Predsjedništvo od 11 članova, a za predsjednika Predsjedništva **Katu Holjevac**.

Mr. sc. Ivan Fumić

Zadar

Otvoreno pismo Mesiću, Sanaderu i Bebiću

Udruga antifašističkih boraca i antifašista Zadarske županije uputila je otvoreno pismo predsjedniku **Stjepanu Mesiću**, premijeru **Ivi Sanaderu** i predsjedniku Sabora **Luki Bebiću** o neprimjerenom odnosu zadarskih vlasti prema tekvinama antifašističke i narodnooslobodilačke borbe u Hrvatskoj.

Antifašisti ukazuju da se od 1991. godine službeno ne obilježava 31. listopada, datum na koji 1944. godine Zadar oslobođen niti se pod spomen-obilježja stavljuju vijenci, a s ulica su nestala antifašistički nazivi.

Upozorenje je na izjave da Zadar tada nije oslobođen nego okupiran, a potom se pojedinačno nabrajaju svi dosadašnji gradonačelnici Zadra, od **Duška Kučine**, preko **Božidara Kalmete** i **Ane Lovrin** do **Živka Kolege** koji su, smatraju antifašisti, imali neprimjeren odnos prema tom razdoblju povijesti Zadra.

Kako prenosi »Slobodna Dalmacija«, zadarski su antifašisti pozvali Mesića, Sanadera i Bebića da »poduzmu potrebne mјere« i prekinu politiku gradske vlasti prema NOB-u.

ŽENA U PJESMI

Darivanjem cvijeća drugaricama, tematskim tribinama i druženjem te prigodnim kulturno-umjetničkim programom u udrugama antifašističkih boraca i antifašista diljem Hrvatske skromno i primjereni je obilježen 8. ožujka – Međunarodni dan žena.

Sekcija žena antifašistkinja pri Savezu antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske u Zagrebu je upriličila susret kojemu su prisustvovali članice, dio članova Predsjedništva SABA RH, predstavnici Saveza društva »Josip Broz Tito« Hrvatske, sekcije korpusa i divizije NOV Hrvatske te poklonici antifašizma, među kojima i velik broj mladih. Na skupu je **Zorki Prodanović**, počasnoj predsjednici Sekcije žena antifašistkinja uručena *Povelja* za izvanredan doprinos afirmaciji NOB-a i tekovina antifašizma a glazbenici **Dunji Knebl** dodijeljena je *Zahvalnica* za njegovanje tradicije NOB-a.

Stihovi i glazba

O temi »Žena u pjesmi« govorile su **Katica Sedmak**, predsjednica Sekcije žena i dr. **Vesna Čulinović-Konstatinović**, predsjednica SABA RH. Bilo je riječi i o položaju žena u našem društvu. Spomenuta je knjiga **Desanke Stojić** »Prva ženska partizanska četa«, djela **Ivane Brlić-Mažuranić**, aktivnost **Marije Jurić Zagorke** kao novinarke i književnica ali i kao borca za ljudska prava i organizatora prvog ženskog protestnog mitinga u Zagrebu. Također, kazivano je o zagrebačkoj ilegalci **Verki Škrula Ilijić** i njezinim pjesmama i pripovjetkama, **Andelki Martić**, partizanki i književnici, **Vesni Parun**, pjesnikinja te pjesnikinjama članicama SABA RH – **Zori Čeko**, **Zorki**

Jekić i Sonji Senjanović-Peračić, čiji su stihovi, uz ostale naše pjesnikinje i pjesnike izvedene u prirodnom recitalu. U kulturno-umjetničkom programu nastupili su učenici i profesori *Glazbene škole Sesvete*. Nakon kraćeg druženja, skupina članica Sekcije žena antifašistkinja obišla je biste sestara Baković u zagrebačkom Miškecovom prolazu. Pri tome su ponovno istaknule zahtjev da se tom prolazu vrati prijašnji naziv – Prolaz sestara Baković (obje su u 21. godini izgubile život boreći se za istinu i pravdu).

Žene u NOB-u

U Hrvatskoj, i pored ranijih postignuća u borbi za prava žena, prekretnički značaj imala je antifašistička borba 1941.-1945. godine. U NOV Hrvatske bila je masovna zastupljenost žena – sudjelovalo je 43.660 žena. Narodnim herojima proglašeno je osamnaest žena iz Hrvatske (*Rajka Baković, Olaga Ban, Anka Berus, Persa Bosanac, Anka Butorac, Nada Dimić, Kata Dumbović, Ljubica Gerovac, Milanka Kljajić, Dragica Končar, Milka Kufrin, Anka Pađen, Kata Pejnović, Smilja Radošević-Pokrajac, Ivanka Trohar, Savka Javorina, Sonja Marinković i Marija Vidović-Abesinka*).

Žene su bile aktivne u organima narodne vlasti, od seoskih NOO-a pa do najvišega zakonodavnog i izvršnog tijela Hrvatske – ZAVNOH-a, kao i rukovodstva drugih organizacija NOP-a. Postigle su političku ravnopravnost što im je zajamčeno i u Deklaraciji o osnovnim pravima naroda i građana Demokratske Hrvatske donesene na Trećem zasjedanju ZAVNOH-a 1944. godine. Član 3. glasi: »Žene uživaju sva prava jednako kao i muškarci«. Ta

♦ Tematskim tribinama i prigodnim kulturno-umjetničkim programima skromno i primjereni obilježen Međunarodni dan žena

ravnopravnost se zapravo ostvarivala od prvih dana ustanka kada su se žene postupno sve masovnije uključivale u borbu. Kasnije se događaju velike promjene. U vremenu socijalističkog »mraka«, dobar dio temeljnih ljudskih prava žena se ostvaruje, država je preuzeila obvezu i inicijative. U socijalističkoj Hrvatskoj redovito je obilježavan Međunarodni dan žena, no s vremenom je izgubio svoj politički naboj i pretvorio se u pučku proslavu s elementima Majčin dana. Režim Franje Tuđmana nije tolerirao niti obilježavanje Dana žena.

O (ne)ravnopravnosti spolova

Danas, žene (ali i muškarci) se vraćaju i tom danu, pa makar zasad i u znaku toliko sumnjive nostalгије. U povodu Međunarodnog dana žena, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti organiziralo je Okrugli stol na temu »Položaj žene u hrvatskom društvu« na kojem je istaknuto da je ravnopravnost spolova jedna od najbitnijih ustavnih kategorija. Potpredsjednica Vlade i ministrica obitelji **Jadranka Kosor** podsjetila je na sve što je vlada učinila u proteklim godinama za ravnopravnost spolova, te se suprotstavila stereotipima u našem društvu rekavši da je na snagu stupio zakon o ravnopravnosti spolova. Naglasila je da će svojevrsni test ovog zakona biti i predstojeći izbori na kojima je obaveza stranaka da na listama kandidiraju bar 40 posto žena.

Predsjednica Saveza samostalnih sindikata Hrvatske **Ana Knežević** rekla je da žene u Hrvatskoj imaju u prosjeku dva puta manju plaću od muškaraca, te da se taj jaz i dalje povećava. U poslovnom sektoru, u slučaju relativno dobro plaćenih poslova, majke zarađuju manje od žena bez djece. A onda su im i mirovine manje. Dodala je da je prosječni iznos mirovina koje primaju žene za 17 posto niži u odnosu na prosječnu mirovinu koju primaju muškarci. U ukupnom broju nezaposlenih osoba preko 60 posto čine žene, a stopa nezaposlenosti žena u Hrvatskoj u siječnju ove godine iznosila je 18,7 posto. Od 1995. udio žena u ukupnom broju nezaposlenosti neprekidno raste, te je u 2007. godini udio nezaposlenih žena u ukupnoj nezaposlenosti iznosio 61,2 posto.

B.M.

Slavonske omladinke obrađuju polja, 1944. godine.

Dan Mladosti-radosti 23. svibnja

Ove godine održat će se Dan mladosti - radosti, 23. svibnja, u subotu u Kumrovcu, u povodu 65. obljetnice III. Zasjedanja ŽAVNOH-a na kome je ustanovljena Federalna država Hrvatska s prvim predsjednikom **Vladimirom Nazorom**.

Od govornih dijelova bit će prigodna riječ povodom »Dana Mladosti radosti« i o značaju odluka ŽAVNOH-a.

Narodi Hrvatske i Bosne i Hercegovine digli su, istog dana, ustanak, 27. srpnja/jula 1941. godine i borili se u NOB-i za oslobođenje zemlje od okupatora. Mješoviti pjevački zbor Društva »Josip Broz Tito« Banja Luka, u ime Saveza društava »Josip Broz Tito« Bosne i Hercegovine, čestitatiće 65. obljetnicu osnivanja Federalne države Hrvatske i pozdraviti sve prisutne u ovoj manifestaciji Dana mladosti i radosti.

Mladi Slovenci, poštovaoči **Josipa Broza Tita**, iz rodnog kraja njegove majke, već 5 godina, njih preko 100 dolaze pješice do Kumrovca, prešavši za 3 sata oko 15 kilometara. Isto toliko im treba za povratak. Na taj način izražavaju svoj udio u poštivanju djebla Tita. Pored toga, svojim muzičkim sastavom »Nonet Osti Jarej« pozdraviti će sve sudionike Dana mladosti - radosti.

Hrvatski i srpski narod su u zajedničkoj borbi pobijedili mračne okupatorske nacifašističke snage i ustaški režim i tako doprinijeli stvaranju Federalne države Hrvatske. Ovim činom likvidirana je i NDH,

koja je u svom nacionalističko-šovinističkom programu, kao primarni zadatak, imala istrebljenje Srba.

Srpski narod je dao ogroman doprinos u antifašističkoj pobjedi boreći se zajedno s hrvatskim narodom u NOB i tako se izborio i postao konstitutivan narod u NRH, ali, nažalost, u današnjoj RH je nacionalna manjina. Srpsko kulturno društvo »Prosvjeta« svojim učestvovanjem u programu doprinijet će proslavi 65. obljetnice osnivanja prve hrvatske države.

Židovski živalj, kojeg je nacifašistički i ustaški režim, po osnovi rasnih zakona tretirao neprimjernim koga treba uništiti. Najveći broj Židova, koji su uspjeli izbjegći razne oblike gubilišta sudjelovali su NOB-i. Uspostavom Federalne države Hrvatske ostvareno je ljudsko pravo židovskom narodu da budu ravнопravni i jednakcijenjeni građani u Hrvatskoj. Svojim prigodnim nastupom doprinijet će programu Dana mladosti - radosti.

Samo neljudska nacifašistička i ustaška horda željela je Rome zbrisati s lica zemlje. Nemilosrdno su ih ubijali i nastojali zatruti romski narod. Znatan broj Roma bio je u NOB-i. Tek uspostavom Federalne države Hrvatske ostvareno je i pravo Roma i jednakcijenjeni građanina Hrvatske. Kulturnoumjetničko društvo »Romsko Srce« prigodno će učestvovati u programu.

Izgovorit će se prigodne pjesme, koje je ispjevao prvi predsjednik

Federalne države Hrvatske Vladimir Nazor.

Želja nam je da tako koncipiran program bude ostvaren na maksimalno mogućem nivou i da ostavi dubok trag izdašnosti u sjećanju učesnika u obilježavanju manifestacije Dana Mladosti-radosti u povodu 65. godišnjice osnivanje Federalne države Hrvatske i prvog predsjednika Vladimira Nazora.

Poslije svečanog programa, nastavit će se raznovrsni slobodni programi, koji će iskazati mladost u radosti i radošću pokazati mladost sve do Omladinske večeri, uz zvuke rokerskih sastava do kasno u noć.

Želimo vas informirati o nekim sadržajima i mogućem razgledavanju:

Na štandu Saveza društava »Josip Broz Tito« Hrvatske, koji se nalazi 100 metara ispred tribine prema jugoistoku, možete kupiti upravo tiskani Knjigu-zbornik - »Titovo doba - Hrvatska, prije, za vrijeme i poslije«. Knjigu, od 572 stranice, koju čine prilozi 19 autora, a koji po svom sadržaju i načinu obrade predstavlja malu enciklopediju Hrvatske od 1918.-2006. godine. Po promotivnoj cijeni od 100 kuna. Knjigu će vam nuditi i ovlašteni prodavači.

Osim toga, na štandu se mogu kupiti razne druge knjige, suvenire. Isto tako, oni koji žele mogu se učlaniti u Društvo Tito, na istom mjestu.

Ugodan boravak žele vam organizatori.

Tomislav Badovinac

Slovenija

Ljubljanci za povratak Titova imena ulici

Ljubljana bi ponovno, prema pisanju slovenskih medija, mogla dobiti Titovu cestu. Nekad se tako zvala najveća prometnica u gradu, ali je podijeljena i preimenovana - dio je nazvan Slovenskom, a dio Dunajskom cestom.

Prema anketama, Titovu cestu ponovno u gradu želi imati 65 posto stanovnika Ljubljane, a od njih 71 posto smatra kako to ime ne bi trebalo dati nekoj novoj prometnici već onoj koja ga je nosila prije 17 godina.

Predsjednik ljubljanskog povjerenstva za imenovanje ulica **Peter Božič** je na dnevni red travanske sjednice gradskog poglavarstva stavio prijedlog da se po Titu nazove nova gradska obilaznica.

»Potrebno je zaustaviti brisanje povijesti i žao mi je da se to nije moglo predložiti i ranije« - rekao je Božič, inače član Liberalno-demokratske stranke (LDS) za ljubljanski list »Dnevnik«. On tvrdi da je, unatoč kontroverzama koje se o njemu danas iznose, nekadašnji jugoslavenski **predsjednik povijesna ličnost i da u svijetu njegovo ime predstavlja simbol »borbe za ljudsko dostojanstvo«**. Zato smatra da Tito zaslужuje da opet ima ulicu u Ljubljani. Dodao je da još 11 slovenskih gradova ima trgovce i ulice s Titovim imenom.

Prijedlogu se protive desničari, koji su nedavno zatražili da se zabrani imenovanje ulica i trgovca po Titu.

NAJMLAĐA ANTIFAŠISTIČKA UDRUGA

• Od 47 članova Udruge svega 5 su bili borci NOR-a

Udruga antifašističkih borača i antifašista grada Daruvara održala je 6. ožujka 2009. prvu izbornu skupštinu. Udrugu je 2006. godine osnovalo 18 članova, a sada broji 47 članova, od čega svega 5 su bili borci NOVH. Izvještaj o dvogodišnjem radu Udruge podnio je njen predsjednik **Drašner Zdravko**, navodeći uspjehe i teškoće, kojima se udruga suočavala. Posebno je istakao zalaganje cijele udruge u proslavi godišnjice formiranja Čehoslovačke brigade »Jan Žižka z Trocnova«, održane listopada 2008. godine u Daruvaru. Tada se na proslavi okupilo oko 200 preživjelih boraca te i drugih jedinica NOVH na zajedničkoj proslavi i druženju, koje je prošlo u izuzetno ugodnoj atmosferi. Povodom te godišnjice otvorili su i izložbu o borbenom putu brigade. Izložbu su posjetili svi učenici Češke osnovne škole, kao i mnogi drugi građani. Proslavu su popratili izvještajem TV Daruvar, Radio stanica i brojne novine. Na proslavi su bili brojni diplomatski predstavnici akreditirani u Hrvatskoj, kao i saborski zastupnici i predstavnici vlasti, osim Bjelovarske županije, koja je bila pokrovitelj svećanosti. Članovi udruge sudjelovali su i u nizu drugih proslava i manifesta-

cija. Jedna od značajnijih akcija bilo je i čišćenje spomenika i okoliša na spomen području »Jama« zajedno s Udrugom ABA iz Garešnice.

I ova udruga ima velikih teškoća u financiranju svoga rada. Iako im je želja da obnove oštećene spomenike NOB-e, to ne mogu učiniti upravo zato što nemaju novca.

Skup je u ime grada Daruvara i SDP-a pozdravio dogradonačelnik **Zlatko Rohlik**. Zbog ekonomske krize, naglasio je Rohlik, u proračunu neće biti povećana sredstva za rad udruge. No, potstakao je članove udruge da se što više javljaju u sredstvima javnog informiranja grada i županije, da i ostale građane upoznaju sa svojim ciljevima i zadacima.

Predstavnici udruga iz okolnih mesta također su pozdravili skupštinu i istakli potrebu za što čvršćom međusobnom suradnjom. Predsjednik udruge iz Garešnice **Milan Ivančević**, nakon što je istakao velike uspjehe udruge iz Daruvara kazao je i da ta udruga ima najbolju kadrovsку strukturu u cijeloj županiji. Isto tako rekao je da se u našem radu ne smijemo postavljati odbranaški, jer za takav stav nemamo razloga. U sličnom duhu govorili su i drugovi **Maruski** iz

Novske, **Hlebec** iz Garešnice, **Zeman** iz Lipovljana i **Novaković** iz Daruvara.

Skup je u ime SDP Hrvatske pozdravio **Vedran Žuvela** i pozvao prisutne da se usredotoče na lokalne izbore kako bi bili izabrani ljudi koji se brinu za cijelo društvo, a ne isključivo za sebe.

Edo Vostrel, urednik »Glasa antifašista« između ostalog pozvao je prisutne da o svom radu pišu u »Glasu« kako bi i drugi saznali za njihovo djelovanje i uvjete u kojima žive i rade.

U ime SABA RH skup je pozdravio **mr. sc. Ivan Fumić** i ujedno promovirao knjigu »Hrvatska u logorima 1941.-1945.« Knjiga je naišla na topao doček. Gotovo svi učesnici skupa kupili su knjigu, budući da su i neki od njih imali rođake stradale u brojnim ustaškim i nacističkim logorima.

Skup je odao priznanje dosadašnjem rukovodstvu kao i Rohliku koji ih je u svemu podržavao i pomogao.

Za novog predsjednika izabran je **Zdravko Drašner**, a za članove Predsjedništva: **Branko Mol**, **Branka Lukić**, **Franjo Banić** i **Jevrem Ječmenica**. Izabran je i Nadzorni odbor na čelu s **Milanom Kolarac**.

Mr. sc. Ivan Fumić

Brojne aktivnosti

• Udrugu čini 517 članova, od kojih su čak 108 preko 80 godina starosti

Na izvještajnoj godišnjoj skupštini Udruge ABA Zagreb-Jug, koja obuhvaća Novi Zagreb, Trnje, te Sekciju bivših avijatičara, održane 27. veljače 2009. godine, izvještaj o radu podnio je njen predsjednik **Jovan Ivanović**.

Udrugu čini 517 članova, od kojih su čak 108 preko 80 godina starosti. Ipak i s takovom strukturom članstva postigli su značajne rezultate. Preko 160 članova pretplaćeno je na »Glas antifašista«.

Redovno su bili prisutni na svim značajnijim komemoracijama i obljetnicama, kao na godišnjici proboja logoraša iz ustaškog logora Jasenovac, godišnjici smrti Maršala Tita, Danu mladosti-radosti, Danu antifašističke borbe - 22. lipnja u Brezovici i na mnogim drugim mjestima.

Održavaju spomenike NOB-i na

teritoriju svoje Udruge, na koje redovito polažu cvijeće povodom značajnih obljetnica.

Veliku brigu su posvetili bolesnima i nemoćima, koje posjećuju i pomažu u okviru skromnih sredstava.

U raspravi koja je vođena **Vlado Černjajev** je predložio da se značajnije popune komisije Udruge i da one na sebe preuzmu dio zadataka Predsjedništva Udruge. Predloženo je i da se izmjeni sistem naplate članarine, koja je do sada sakupljana putem povjerenika po stanicima. Iznjet je prijedlog da se članarina plaća mjesečno i to po 10,00 kuna direktno u Udrizi ili pak putem žiro računa, o čemu nije zauzet konačan stav.

Imajući u vidu da je predsjednik Zajednice udruga ABA grada Zagreba i Zagrebačke županije **Vlado Jurak** teško stradao u prometnoj nezgodi,

predloženo je da se sastanu predstavnici svih Udruga županije i grada i da se dogovore o dalnjem radu. U raspravi su izrečene oštре kritike na račun organa vlasti koja ne sprovodi Deklaraciju Hrvatskog sabora o antifašizmu. Ukazano je i na brojne falsifikate povijesnih događaja iz II. svjetskog rata, kako bi se omalovažilo Tita, KP i NOB. U tom pravcu predložena je veća aktivnost članstva u vrijeme izbora sa ciljem da se izaberu ljudi koji će se zalagati za objektivno vrednovanje prošlosti, ali i za uspješnije savladavanje ekonomskih i političkih teškoća u koje nas je dosadašnja vlast dovela. Skup su u ime Predsjedništva SABA RH pozdravili **Nikola Uzelac** i **Ivan Fumić**, koji je ujedno prisutne upoznao s rezultatima rada Predsjedništva u 2008. godini.

I.F.

Krvova placa - spomenik kulture

Labinština se prisjetila 2. ožujka 1921. godine kada su rudari pokrenuli generalni štrajk poznat pod nazivom Labinška republika. Središnja komemoracija održana je na Trgu Krvova placa na Vinežu, mjestu na kojem je rudarski bunt počeo, a prethodno su vijenci položeni na gradskom groblju i na Štrmcu, uz spomenik rudarima poginulima pri oružanom slamanju pobune.

Na Vinežu se okupio MO na čelu s predsjednikom **Valterom Poropatom**, gradonačelnik **Tulio Demetlika**, predsjednik gradskog vijeća i rudarske udruge »Kova je nas« **Serđo Baskijera**, načelnici Raše i Sv. Nedelje **Josip Knapić** i **Srećko Mohorović**, predsjednik UAB-a Labin **Severino Franković**, djeca iz vrtića i područne škole OŠ Ive Lole Ribara te mještanici.

-Ovdje na Krvovoj placi pisana je povijest: dogodilo se jedno od prvih oružanih suprotstavljanja fašizmu i počela je borba za pravdu i pravicu. Važno je da ova djeca znaju to cijeniti i prenijeti budućim naraštajima, kazao je Poropat.

Andđelo Verbanac, bivši rudar, sudionik NOB-a i potom predsjednik Općine

•Obilježena 88. godišnjica Labinske republike

Labin, održao je mali sat povijesti o rudarenju i nastanku Vineža i pritom se založio za očuvanje Krvove place. Gradonačelnik Demetlika obećao je da će Grad iznaci sredstva da ovu lokaciju pretvori u spomenik kulture i brand

Labinštine. Osnovnoškolci su otpjevali himnu rudara i recitirali pjesmu o rudaru, a svoje stihove naslovljene »Šperonca za krvovo placo« pročitao je član MO-a **Mladen Bastijanić**.

R.S.

Svečanost na Krvovoj placi

NESKLAD IZJAVA I DJELA

•Skupština Zajednice udruga Varaždinske županije uputila poruku javnosti o neprihvatljivom odnosu prema sudionicima i tekvinama antifašističke borbe

Skupština Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Varaždinske županije, koja koordinira rad udruga iz Ludbrega, Novog Marofa, Varaždina i Ivanačića s podružnicom u Lepoglavi, prihvatala je izvještaj o prošlogodišnjem

radu i bogat program ovogodišnjih aktivnosti.

Na početku tog skupa sudionici su se obratili javnosti priopćenjem, u kojem upozoravaju neprihvatljiv odnos pojedinaca i aktualne vlasti prema sudionicima antifašističke narodnooslobodilačke borbe, posebno apostrofirajući nesklad između verbalnih izjava organa vlasti i ustavnih odrednica, kao i saborske Deklaracije o antifašizmu.

U priopćenju su istakli da bez zakonske razrade tih postavki ne može biti napretka u njihovoj realizaciji, što se naroči to odnosi na školski odgojno-obrazovni proces, kroz koji se neistinito prikazuje antifašizam i tako mlade generacije vodi u pogrešnom smjeru. Zbog toga antifašisti Varaždinske županije, među ostalim, pozivaju mlade naraštaje da se na temelju antifašizma, jedinstva i istinske demokracije stave na celo stvaranja bolje budućnosti.

Na skupštini je ukazano i na druge aktualne probleme u društvu i odnosu prema antifašističkim tekvinama, koje

će ove udruge sa svojih 500 članova i dalje njegovati svečanostima u povodu važnih datuma iz NOB-e i drugim aktivnostima, kao što je za ovu godinu planirana obnova partizanske bolnice na Gabrinovcu. Pokušat će ispraviti i barem dio nepravde prema antifašističkoj borbi zahtjevom za vraćanje spomen-obilježja i imena istaknutih sudionika te borbe nekim ulicama, trgovima i naseljima.

U ime SABA RH sudionike skupštine pozdravio je potpredsjednik **Josip Skupnjak**, izloživši aktivnosti Saveza na ostvarivanju saborske Deklaracije i rješavanju prava antifašističkih boraca. Pritom se založio i za veću otvorenost udruga prema prijemu mladih u svoje redove.

Opsežna rasprava završila je osvrtom na skore lokalne izbore, s naglaskom na davanje potpore onim pojedincima i strankama koje će moći vratiti povjerenje naroda u istinske životne vrednote i koji će znati cijeniti doprinos boraca i antifašističkoj borbi.

V. V.

Antifašistički borci uputili su javnosti kritičke poruke

•Obilježena 65. obljetnica marša Matić poljanom kada se smrznulo 26 boraca 2. brigade 13. primorsko-goranske udarne divizije

Prije 65 godina - noću 19/20. veljače 1944., tijekom marša **Druge brigade 13. primorsko-goranske udarne divizije**, na trasi od Tuževića do Mrkoplja preko Matić poljane, zbog užasne hladnoće, snijega, vijavice, iznemoglosti, gladi i loše odjeće i obuće – stradalo je 26 boraca. Oni su zauvijek ostali pokošeni »bijelom smrću«. Velik broj partizana umro je od posljedica

POČAST STRADALIM PARTIZANIMA

hladnoće i smrzavanja u stacionarima, a mnoge od njih su posljedice tog stravičnog »kijameta« i proživljenog pakla pratile čitav život.

Tim povodom je na Matić poljani uz Spomenik poginulim partizanima održana komemorativna svečanost, položeni vijenci i zapaljene svijeće. Nazočne je, uz podsjećanje kako je riječ o jednom od najznačajnijih događaja NOB-a, pozdravio **dr. Marko Pavković**, predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Primorsko-goranske županije. Vijence uz spomenik postavili su predstavnici Primorsko-goranske županije, SABA RH i PGŽ, Međuopćinske udruge antifašista Delnice, Općine Mrkopalj, Grada Delnice, Društva »Goran« Zagreb, udruge antifašističkih boraca i antifašista Vinodol i Kraljevica te Društva Primoraca »Vinodol« iz Zagreba. Nakon kraćeg boravka na Matić

poljani svi su se sudionici uputili u Mrkopalj gdje je slična ceremonija ponovljena na mjesnom groblju, a uz spomenik žrtvama Matić poljane vijenci su položeni i uz spomenik poginulim dragovoljcima Domovinskog rata. Prisutne je na tom mjestu pozdravio načelnik Mrkoplja **Ivan Butković** izrazivši zadovoljstvo zbog dobrog odaziva ovom činu iskazivanja poštovanja svim žrtvama palim za slobodu Hrvatske.

Čuvati sjećanje

Komemorativnim sjećanjima su prisustvovale delegacije Primorsko-goranske županije, Općine Mrkopalj, Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, udruga antifašističkih

boraca i antifašista Primorsko-goranske županije, Gorskog kotara, Istre, Delnice, crikveničko-vinodolskog područja, Krka, predstavnika Hrvatske vojske, roditelja poginulih dragovoljaca Domovinskog rata, čelnici HIDR-e, preživjeli borci NOR-a i poklonici antifašizma.

Iako je, nažalost, ostalo samo nekoliko sudionika marša preko Matić poljane te veljače 1944. godine, sjećanja na taj događaj sigurno neće pasti u zaborav. I to ne samo zbog spomenika koji nas na to podsjeća, već zbog zasluga koje taj čin hrabrosti i predanosti, kao i cijeli niz drugih primjera, ima za današnji položaj Republike Hrvatske u europskim okvirima. Marš je počeo 19. veljače 1944. godine u ranim jutarnjim satima iz Škalića preko Drežnice, Jasenka, Matić poljane u Mrkopalj, ukupne dužine oko 52 kilometra. Brigada se trebala od-

moriti u selu Radojčići. Međutim, na ovom više puta popaljenom području nije bilo uvjeta ni za odmor. Štab brigade odlučio je da se marš nastavi. Bilo je oko 17 sati kad u ovo doba godine pada noć, a zima sve više steže. Kad je brigada već duboko zašla u šumu, nazad se više nije moglo, a naprijed veoma teško.

Noć strave i užasa

U toku priprema za ovaj marš, kako podsjeća **mr. Vitomir Grbac**, sudionik NOR-a, danas istaknuti publicist, poduzete su sve moguće mjere: prethodnice za pravljenje prtine u snijegu, sanitetske epipe za intervencije tijekom marša, smjena jedinica, rasterećenje boraca. Tijekom marša najprije je počela lipsati stoka: konji i mule. Ta tovarna grla morala su biti rastovarena. Teret su najprije preuzezeli borci, a zatim je teško naoružanje pohranjeno kako bi se borcima olakšalo i omogućilo daljnje kretanje. Temperatura je pala na ispod 30 stupnjeva. Borce je zahvatila »halucinacija«. U toj noći strave i užasa, u borbi protiv studeni i planine, brigada je desetkovana bez ijednog opaljenog metka. Procijenjeno je da je ukupno bilo 26 smrznutih boraca, a manje ili više promrzlih s trajnim posljedicama oko 150 partizana. U marševskoj koloni brigade bilo je i 17 partizanki. Zanimljivo je da nijedna od njih nije ostala na maršu, nije se smrza.

Ovogodišnji *Memorijal mira – 26 smrznutih partizana* je svojim porukama doprinio očuvanju zajedništva i suživota u ovom dijelu Hrvatske. Prije 65 godina, ovdje, na Matić poljani odvijala se drama, gasili su se ljudski životi, a da nije ispaljen ni jedan metak. »Bijela smrt« je kosila izmorene i gladne borce 2. brigade 13. primorsko-goranske udarne divizije NOV Hrvatske. Sjećanje na te ljude i njihov čin moramo čuvati – čulo se na komemorativnoj svečanosti. Raduje najava izgradnje Memorijalnog centra koji će sigurno značiti korak naprijed u svemu vezanom uz memorijalne aktivnosti.

B. M.

Vijenci uz spomenik poginulim partizanima

VRAĆENA SPOMEN-PLOČA

♦Razbijena i skinuta devedesetih, restautirana spomen-ploča Prvom mornaričkom partizanskom odredu ponovno je na staro »mjestu« u Gornjoj Podgori

Na inicijativu Saveza antifašističkih boraca Makarskog primorja i u suradnji s općinom Podgora ponovno je isklesana i u prostorije stare škole u Gornjoj Podgori vraćena spomen-ploča Prvom mornaričkom odredu, koja je bila postavljena 1972. godine a skinuta i razbijena za vrijeme Domovinskog rata.

To je prvo od dvadesetak devastiranih obilježja NOB-e na tom području koje je vraćeno nakon skidanja i uništavanja u devedesetima. Na restauriranoj ploči su uklесane iste riječi i crvena petokraka kao na izvornom obilježju: »Ovdje je 23. 1. 1943. formiran Prvi mornarički odred. Narod Podgorice i pripadnici ratne mornarice 10. 9. 1972.«.

Na prigodnoj svečanosti održanoj 23. siječnja, upravo na 66. godišnjicu formiranja odreda, govorili su predsjednik Saveza **Tomo Doko** i jedan od posljednjih živućih boraca Odreda **Vjeko Sumić**, koji je podsjetio na formiranje mornaričkog odreda i

Spomen-ploču su otkrili Tomo Doko i Vjeko Sumić

antifašističku borbu naroda Podbiokovlja.

»Ova spomen-ploča za nas ima simboličan značaj u smislu da se u Hr-

Oružana partizanska borba na moru počela je 24. siječnja godine 1942. kada su biokovski partizani u luci Gradac u Makarskom primorju zapobili neprijateljski motorni jedrenjak »Merkur«.

Primorski vod, formiran u rujnu godine 1942. od boraca Biokovskog bataljona »Vid Mihaljević«, bio je prva partizanska jedinica čije su borbe akcije bile usmjerenе isključivo na more.

Odlukom Vrhovnog komandanta

NOV i POJ osnovana je 18. prosinca godine 1942. Sekcija za ratnu mornaricu pri Štabu IV. operativne zone Hrvatske, kao prva komanda Ratne mornarice Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije. Sekcija je 28. prosinca 1942. uspostavila mornaričku postaju u Podgori, u kojoj je 23. siječnja 1943. formiran Prvi mornarički odred sa četama u Podgori, Tučepima i Igranačima. Flotila ratnih brodova Prvoga mornaričkog odreda sastojala se od naoružanog motornog broda »Partizan« i leuta »Pionir«.

vatskoj konačno s punoljetnosti države događaju zrele i prave stvari, da se počinju cijeniti vrijednosti koje su neupitne u povijesti Hrvatske, a jedna od tih vrijednosti u burnoj i bogatoj povijesti hrvatskog naroda i države Hrvatske jesu i antifašističke tekvine i vrijednosti» - rekao i Doko.

Uz članove SAB-a Makarskog primorja svečanosti su bili prisutni i načelnici općina Podgora i Tučepi **Momir Simić** i **Vlado Bušelić**.

Nažalost, svečani čin nije protekao

TEMELJ HRM

Datum koji danas obilježavamo 23. siječnja je datum koji bi bez imalo uzmicanja mogao biti temeljni datum suvremene Hrvatske ratne mornarice, jer se ovdje okupila skupina podgorskih i podbiokovskih težaka i ribara i osnovala odred koji je začetak prve hrvatske partizanske ratne mornarice, koja je kasnije ojačala i izrasla u jednu respektabilnu vojnu silu, poručili su antifašisti Makarskog primorja.

bez incidenta, jer je netko prije otkrivanja spomen-ploče nanesen crvenu boju na petokraku prebrisao razređivačem, tako da je na bijelom kamenu oko zvijezde ostala mutna mrlja, što je prenerazilo okupljene antifašiste, ali nisu reagirali na tu provokaciju.

A.Z.

Prvi naoružani partizanski brod »Partizan«

Prvi mornarički partizanski odred u Podgori

Ivan Kalić iz Duge Rese novi je predsjednik Saveza udruga antifašističkih boraca i antifašista Karlovačke županije. Na izbornoj Skupštini, održanoj 26. ožujka, izabrano je i troje potpredsjednika – **Ivan Tusić** iz Ozlja, **Paola Mišar** iz Ougulina i **Mirko Miladinović** iz Karlovca.

- Ima dosta problema. U zadnje vrijeme bude se određene snage s namjerom da potpuno eliminiraju antifašizam iz Hrvatske.

Ivan Kalić novi predsjednik

tske. Kao jedan od mlađih članova, ja se nadam da neće uspjeti, jer je antifašizam utkan u naš ustav. Prvo i osnovno nam je pomladiti našu udrugu, rekao je Kalić. U Karlovačkoj županiji ima šest udruga antifašista sa ukupno 704 člana, a svega 103 člana su mlađa od 40 godina. No, to nije jedini problem ove udruge.

O problemima s kojima se antifašisti susreću u radu opširno je u svom izvještaju govorio dosadašnji predsjednik **Martin Jendrašić**. On kaže da se stanje popravilo u odnosu na ono pred desetak godina, ali još uvijek ima dosta problema. Prije svega to je financiranje rada udruge, budući da je Savez prošle i ove godine dobio svega po pet tisuća kuna od Županije, što je premalo za realizaciju programa.

- Obilježavanju događaja iz Drugog svjetskog rata ne pridaje se dovoljna pažnja. Recimo Dan oslobođenja Karlovca, ili Dan antifašističke borbe. Druga je stvar Dan državnosti 25. lipnja. Nas nije nitko zvao, već su te strukture to obavile s udrugom

hrvatski domobran. Ispada kao da su oružane snage NDH kontinuitet hrvatske vojske. Cijeli svijet počiva na antifašističkoj borbi i mi ne možemo s ovakvom politikom u Europu, kaže Jendrašić.

- Uništavanje spomeničke baštine u vrijeme Domovinskog rata nanielo je golemu štetu i sramotu Hrvatskoj. To su bili nijemi svjedoci naše povijesti i kulturne prošlosti. Pametni ljudi se time ponose, a naši »dobri dečki« su prihvatali miniranje i uništavanje, ističe Jendrašić.

Problem je i spomen ploča na staroj karlovačkoj bolnici, koju antifašisti neuspješno pokušavaju vratiti na staro mjesto već dvije godine, ali ih nadležni u tome opstruiraju.

Skup je u ime Predsjedništva SABA RH pozdravio **Mirko Mećava**.

Među gostima današnje izborne skupštine antifašista bili su saborski zastupnici SDP-a **Biserka Vranić** i dr. **Bruno Kurelić** te po prvi put i predstavnici Zbora ratnih postrojbi iz Domovinskog rata i 110. brigade.

Ogulin

Savez antifašističkih boraca i antifašista Grada Ogulina, održao je, pod predsjedanjem **Paule Mišar**, redovnu godišnju skupštinu. Među gostima su bili gradonačelnik **Nikola Magdić** i njegov zamjenik **Tone Radočaj**, potpredsjednik Gradskog vijeća i član županijskog Poglavarsvsta **Nenad Vukadinović**, načelnik Policijske postaje **Marinko Herman**, predsjednik ogulinskog SDP-a **Ivan Vuković**, **Josip Boljkovac**, član predsjedništva SAB-a Hrvatske i **Martin Jendrašić** predsjednik županijske organizacije, te članovi SAB-a iz Primorsko goranske županije.

Nakon izbora radnih tijela, Paula Mišar govorila je o prošlogodišnjem radu udruge.

Obnoviti spomen-obilježja

Paula Mišar podnosi izvješće

»Najviše teškoća imamo sa financijama, a glavni su nam prihodi skromna

članarina i dotacija grada Ogulina, što nam nije doстатно za normalno poslovanje. U našoj je Udrudi 10 podružnica i trenutno imamo 249 članova. Najviše je članova u Plaškom« - riječi su Paule Mišar, koja se ponovo osvrnula i na potrebu obnove i održavanja spomen obilježja, na obilježavanje značajnijih datuma i posjete mjestima koja su imala značajnu ulogu tijekom NOB-a.

Njeno je izvješće jednoglasno prihvaćeno, kao i ono o finansijskom poslovanju i o radu Nadzornog odbora, a na kraju je prihvaćen i program rada za naredno razdoblje, te su uslijedile pozdravne riječi gostiju i kraća rasprava o aktualnim pitanjima.

Virovitica

UVirovitici je 16. ožujka održana redovita Izborna Skupština Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Virovitice. Dosadašnji predsjednik predsjedništva Udruge **Ivan Gregorac** podnio je Izvještaj o radu u proteklom razdoblju od četiri godine gdje je istaknuto aktivnosti koje su provođene u redovnom radu.

Istaknuto je kako je nužno mladim naraštajima omogućiti da imaju punu i potpunu informaciju o svemu što se dešavalо

Osnovana ZUABA Virovitičko-podravske županije

u vrijeme Drugog svjetskog rata a što u današnjim udžbenicima, na žalost, ne mogu pročitati.

U nastavku skupštine izabrano je novo rukovodstvo Udruge koje će na prvoj slijedećoj sjednici izabrati predsjednika predsjedništva i ostala tijela. Za člana predsjedništva SABA RH izabran je **Dragutin Vukušić**. U drugom dijelu ove Skupštine održana je i Osnovačka Skupština Zajednice Udruga antifašističkih boraca i

antifašista Virovitičko-podravske županije za čijeg predsjednika je izabran **Vladimir Jurić** iz Slatine.

Prisutne je pozdravio kao gost i **Ivan Blažinčić** kandidat SDP-a za župana Virovitičko-podravske županije te izrazio zadovoljstvo aktivnošću ovih članova starije životne dobi ali i činjenicom da i mlađi prilično pokazuju interes za povijest i tekovine antifašizma, na čijim dostignućima su i temelji Ustava Republike Hrvatske.

♦Radnička nostalгија за народним herojem Vicom Buljanom, »ocem« tvornice Dalmatinka i kumom modernog Sinja

У Titovoj rezidenciji na Dedinju u Beogradu negdje nakon 1945. godine, sjede za večerom članovi Vlade bivše Jugoslavije te članovi republičkih vlada. Kada su posluženi pladnjevi s nekoliko vrsta riba, ministar unutarnjih poslova Aleksandar Ranković zatraži od Vice Buljana, ministra ribarstva NR Hrvatske, da kaže društvu kako se zove koja riba. »Ajde, ministre, reci ti nama kako se po imenu zove onaj milicioner što nam je na osiguranju ispred ulaza u rezidenciju«, odgovori protupitanjem Vice.

»Pa kako ћu ja znati ime svakog mog milicionera«, na to će Ranković, a Vice poentira riječima: »Pa onda ni ja kao ministar ribarstva ne moram znati naziv svake ribe.«

To je samo jedna u nizu anegdota iz života Vice Buljana, legende Sinja, jednog od prvih organizatora antifašističkog pokreta otpora 1941. g. u cetinskom kraju, istaknutoga komunističkog dužnosnika, alkarskog vojvode, načelnika općine, ministra...

Tri desetljeća nakon njegove smrti Sinjani ponovo zazivaju njegov lik i djelo. Beznadni i umorni od borbe za svoja prava, radnici »Dalmatinke« nekidan su mu odnijeli cvijeće na grob. Sindikalistica Iva Radonja rekla je kako je čovjek koji je stvorio »Dalmatiniku« to i te kako zasluzio. »Umro si ti, umrla je tvornica, a ni mi se ne osjećamo baš najbolje«, može se u šali parafrasirati iz jednog vica trenutačno

Sinjani se sjećaju Vice Buljana

psihičko stanje tristotinjak preostalih radnika i radnika »Dalmatinke«.

Vice Buljan rođen je 1905. godine u uglednoj, bogatoj i brojnoj sinjskoj obitelji. Uz njega obitelj je imala deset sinova i četiri kćeri. Jedini je »mali Vice« imao sklonosti prema politici, pa je tako iz idealja 1934. g. izabrao članstvo u KP. Godine 1940. pobjeđuje sa svojom listom na općinskim izborima i postaje načelnik općine.

U tadašnjoj Kraljevini Jugoslaviji to je bila jedina općina gdje su komunisti osvojili vlast na izborima pa je vrlo brzo Sinj dobio naziv »crvena općina«. Sljedeće godine Vice se sa drugovima uključuje u organiziranje otpora okupatoru, a tijekom rata obnašao je razne vojne i političke dužnosti. Bio je i vijećnik ZAVNOH-a i AVNOJ-a, a po završetku rata predsjednik Oblasnoga narodnooslobodilačkog odbora za Dal-

maciju. Biran je za zastupnika u Saboru NR Hrvatske i za saveznoga narodnog zastupnika.

Jedno vrijeme bio je na funkciji ministra ribarstva u Hrvatskoj. Svom Sinju donio je mnogo toga, a prije svega tvornicu i predionicu konca »Dalmatinke«, koja je u jednom razdoblju zapošljavala oko tri tisuće radnika i bila jedna od najboljih takve vrste u ovom dijelu Europe.

Malo je poznato da se »Dalmatinke« trebala zvati »Livanjka«, odnosno da se tvornica trebala graditi u susjednom Livnu, ali zbog političkog umijeća i pregovaračke i nagovaračke sposobnosti Vice Buljana tvornica je izgrađena u Sinju.

Zahvaljujući tvornici, Sinj se naglo urbanizira, grade se radničke stambene četvrti, čuveni gradski bazen olimpijskih razmjera, među prvima u bivšoj državi, asfaltiraju se ceste, osvjetljavaju ulice a razvija se i bogat društveni, kulturni i sportski život. Kada je jedan od ondašnjih moćnika vlasti, dr. Vladimir Bakarić, prigovorio Vici zbog izgradnje bazena jer nije bio predviđen investicijskim programom izgradnje »Dalmatinke«, on je na to samo odgovorio: »A šta ja tu mogu, bazen je već gotov, a ako vam smeta, vi ga prenesite u Zagreb.«

Stariji Sinjani ga, osim po duhovitosti, pamte i po čestitosti, plemenitosti te demokratičnom ponašanju. Vice Buljan je obnašao i funkciju alkarskog vojvode od 1957. do 1963. Umro je 1978. i pokopan je u skromnoj obiteljskoj grobnici na starom dijelu groblja svetog Frane u Sinju.

Radnice »Dalmatinke« su prije nekoliko dana položile cvijeće na njegovu grobnicu, prisjećajući se njegovih zasluga i doprinosa Sinju i cetinskom kraju. Njegov život zabilježen je i u seriji »Čovik i po«, a legendarnog Sinjanina glumio je pokojni Boris Dvornik.

(Slobodna Dalmacija, 23.3. 2009.)

Neka se pripretavaju i ne dolazi mi više

Kada je Vice Buljan bio alkarski vojvoda, na jednoj alci su se više puta pripretavala dva alkara s istim brojem punata. Kad je adutant došao nakon trećeg puta na podnošenje prijavka, Vice je zapovjedio »Neka se pripretavaju i ne dolazi mi više«, jer se već počeо hvatati mrak.

Jedna Sinjanka došla se požaliti načelniku Vici kako su cijene krešile pa ne može kupiti litru ulja, a on joj na to odgovori: »Pa ti kupi onda po litre.« •• Vladimir Bakarić predlaže Vici Buljanu da se oženi i da nađe ženu od 50 godina jer je iskusnija. »Druže Vlado, ja bi to radije razminio za dvi po 25«, brzo je reagirao Vice.

Jedan od Vicine braće nakon rata je

pobjegao u Italiju jer je proglašen navodnim suradnikom okupatora. Nakon rata Vice ga zove natrag u Sinj te mu poručuje kako je on i ministar pa će mu sve osigurati za nesmetan povratak i nastavak života. »E moj brate, jadna ti je država u kojoj si ti ministar«, odgovara mu brat iz Italije.

Imao je Vice kao ministar i čudnih poteza, pa je tako odlučio da se na rijeci Krki osnuje ribarska stanica, i to sa sjedištem na Visovcu. No taj projekt se nije pokazao dobrim rješenjem, a kada su Vicu pitali koje je ribe ubacio u rijeku da se razmnožavaju, odgovor je bio »sve osim kita«. Kratko vrijeme u Krki je bilo pastrva i šarana, a potom je sve skupa »palo u vodu«.

SJEĆANJE NA LEGENDARNU DIVIZIJU

♦ U organizaciji Sekcije 34. udarne divizije pri SABA RH obilježen jubilej – 65. obljetnica osnutka te proslavljene jedinice NOV i PO Hrvatske

Operativni prostor na kome je 34. divizija 4. korpusa izvršavala svoje ratne zadatke, od osnivanja 30. siječnja 1944. do oslobođenja, svibnja 1945. godine, bio je omeđen sa sjeveroistočne strane rijekom Savom: Bregana-Zagreb-Sisak, a s južne i jugozapadne strane rijekom Kupom: Sisak-Karlovac-Ozalj-Metlika, i to sa sjeverozapadne strane graničnom linijom prema Sloveniji, grebenom žumberačkih planina i Gorjanca s produžetkom prema Bregani. Divizija je ratovala u teškim okolnostima s obzirom na blizinu Zagreba i nekoliko aerodroma, ispresijecanost teritorija komunikacijama, velik broj neprijateljskih garnizona. Veličina ukupnog borbenog prostora iznosila je 4.151 kilometar. Jasno je da se 34. divizija ne bi mogla uspješno boriti i opstati na tako osjetljivom terenu, da nije izrasla baš na tom prostoru i bila čedo naroda.

Plodonosna rasprava

To je, među inim, rečeno na svečanoj proširenoj sjednici Sekcije 34. udarne divizije NOV i PO Hrvatske pri SABA RH koju je vodio predsjednik Juraj Čužić. Skupu su prisustvovali, osim članova Sekcije, predstavnici 1., 6. i 10. korpusa, UABA Zagreba, Velike Gorice, Ozlja, Jastrebarskog, Duge Rese, Karlovca, Samobora i Ogulina te Milutin Baltić, narodni heroj, dr. Tomislav Badovinac, predsjednik Saveza društava »Josip Broz Tito« Hrvatske, Vinko Šunjara i Mirko Mećava, članovi i Petar Raić, tajnik Predsjedništva SABA RH. U raspravi (o borbenom putu i ratnim uspjesijma divizije te o izvršenim obvezama i narednim zadacima Sekcije) sudjelovali su: Vladimir Jurak, predsjednik ZUABA GZ i ŽZ, Tatjana Holjevac, predsjednica Skupštine Zagreba, Slavko Komar i Rade Bulat, narodni heroji, Josip Skupnjak, potpredsjednik SABA

RH, Biserka Vranić, gradonačelnica Ozlja, saborska zastupnica i članica Predsjedništva SABA RH, Vedran Žuvela, izaslanik gradonačelnika Zagreba i član Predsjedništva SABA RH, dr. Branko Dubravica, predsjednik i Josip Boljkovac, član Savjeta antifašista Hrvatske, Nikola Pavlačić Mika i Josip Stanišić, članovi sekcije 34. divizije. U prigodnom kulturno-umjetničkom programu nastupila je afirmirana etno-glazbenica Dunja Knebl, kći pokojnog prvog komesara 34. divizije Franje Knebla.

Na području Druge operativne zone (Žumberak, Pokuplje, Turopolje i Posavina), 30. siječnja 1944. godine formirana je 34. divizija u čiji su sastav ušle 16. omladinska brigada »Joža Vlahović«, brigada »Franjo Ogulinac Seljo«, Žumberačko-pokupski i Turopoljsko-posavski NOP odred. Divizija je bila u sastavu 4. korpusa. Na dan formiranja imala je 2.600 boraca. Za komandanta divizije postavljen je major Martin Dasović, a za komesara Franjo Knebl. Po formiranju, divizija je nastavila borbenim akcijama na svim sektorima u svojoj zoni odgovornosti i time uništavala ili sjekla prometnice izuzetno važne za transport i razne pokrete okupacijske vojne sile. To je bio veliki uspjeh NOB-a u tom kraju i veliki politički i organizacijski potez u razvoju NOVJ, tim prije što su na sjevernom i sjeverno-zapadnom dijelu ratišta u Hrvatskoj, formirane još tri divizije: 32. i 33. divizija, koje su borbeno djelovale u Hrvatskom zagorju, na Kalniku, Prigorju, Moslavini, Bilogori i Podravini i 35. divizija za djeleovanje na području Like. Istodobno formirana su i dva korpusa: 10. zagrebački, pod čiju komandu su ušle 32. i 33. divizija, a uz njih i dvije grupe – Istočna i Zapadna grupa partizanskih odreda Hrvatske, i 11. korpus u čiji su sastav ušle 13. pri-

morsko-goranska i nova 35. divizija. Time su zadaci, što su ih postavili Tito i Vrhovni štab o razvoju NOB-a na cijelom teritoriju Hrvatske u cijelosti ispunjeni.

Širi borbeni prostor

Početkom svibnja 1944. godine iz sastava divizije izašla je 16. omladinska brigada »Joža Vlahović«, jer se nakon boravka na Žumberku i Baniji vratila na svoj maticni prostor, u Slavoniju. Umjesto nje, u sastav divizije ulazi Karlovačka brigada, formirana 5. ožujka 1944. godine u Hrašću, do tada je djelovala u sastavu 8. kordunaške divizije, i Karlovački NOP odred. Ulaskom Karlovačke brigade i Odreda u sastav 34. divizije, proširio se i njen borbeni prostor, dobivši teritorij Karlovačke brigade u velikom luku rijeke Kupe i međurječja Kupa-Dobra-Mrežnica do linije Bosanci-Bosiljevo-Generalski Stol. U ljetu (27. kolovoza 1944. godine), na Žumberku se formira još jedna, Žumberačka brigada, kao 3. brigada 34. divizije. Njeno jezgro činio je Žumberački NOP odred, koji je tako prestao postojati. Ali samo mjesec dana, jer je od njegovog ostatka i pridošlih boraca, 29. rujna formiran novi, Samoborsko-jaskanski NOP odred, koji je također ušao u sastav 34. divizije.

U studenom 1944. godine, pri štabu divizije, formiran je Artiljerijski divizion, a u veljači 1945. godine i Inženjerijski bataljon. U sastavu divizije borio se od veljače 1945. do oslobođenja, i Posavski NOP odred 10. korpusa, koji je među prvim jedinicama sudjelovao u borbama za oslobođenje Zagreba. Time je 34. divizija u cijelosti izgradila svoju formacijsku fazonomiju, pa je na Dan pobjede 15. svibnja 1945. godine, dosegla svoje optimalno brojno stanje od 6.544 borca i rukovodioca.

B. M.

O njegovanju ratnih tradicija bilo je riječi na skupu

Grupa djevojaka boraca iz 34. udarne divizije

ČINJENICE, A NE OMALOVAŽAVANJE

•O Drugom svjetskom ratu i događajima vezanim za Bleiburg spremni smo suprotstaviti činjenice svima koji to žele, ali na znanstvenoj osnovi iznošenjem relevantnih činjenica, a ne utisaka, pretpostavki ili pak uvreda

Hrvatski institut za povijest u Časopisu za suvremenu povijest broj 3, Zagreb, 2007., objavio je »Kritički osvrt« gospodina Vladimira Geigera na Zbornik »Bleiburg i Križni put 1945.« u izdanju Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske. U tom osvrtu, pored pojedinih opravdanih kritičkih zapažanja, nastojao je omalovažiti autore i objavljene priloge u tom Zborniku.

Geiger smatra da je negativno već to što se u Zborniku pojavljuju hrvatski antifašisti, zatim povjesničari, politolozi, pravnici i druge osobe, čija su stajališta u tumačenju Bleiburga manje - više slična. Zaboravio je napomenuti da su povjesničari drugaćijih pogleda i stavova odbili doći na sličan skup u HAZU, a odbili su sučeljavanje o istoj temi raznim neuvjerljivim isprikama.

Već na početku svog osvrtu Geiger se pita što su radili hrvatski antifašistički borci i antifašisti ranije i za što su se tada zalagali, što bi značilo da su o Bleiburgu i Križnom putu zastupali neka druga gledišta. Savez antifašističkih boraca i antifašista je, prije svega Savez ratnih veterana NOVH koji, kao sve druge veteranske organizacije, ima za cilj brigu o svom članstvu, kao i zalaganje za istinu o vremenu, ljudima i događajima u kojima su sudjelovali tokom II. svjetskog rata. Prema tome, sudionici te borbe nisu prešućivali prošle događaje, jer su često bili tema memoarske, ali i druge literature.

Slučajem Bleiburg, pored Milana Bašte, bavili su se i povjesničari i demografi, a osobito ing. Vladimir Žerjavić. Daleko više su se tom temom bavili u ustaškoj emigraciji, a nakon 1990. i u Hrvatskoj. I emigranti i osobe sličnih svjetonazora u Hrvatskoj činili su i čine ogromne napore da prikažu kako su u II. svjetskom ratu u stvari komunisti i borci NOV bili na krivoj strani i činili zločine, dok su ustaše bili pravi domoljubi.

Takvih stavova može se naći u cijelom nizu natpisa u emigrantskom tisku, poput onog Ive Omrčena u knjizi »Hrvatska 1941., 1942., 1943.« (4 toma, 1720 str.) koje je sam izdavao. Slične stavove iznosi i Anto Baković u knjizi »Hrvatski martirologij XX. vijeka«.

Na takvim stavovima od 1990. odgajane su cijele generacije učenika, što se danas vidi po njihovom ponašanju na

stadionima, nekim koncertima, simboli ma koje neki od njih ističu, raznim rado vima, kao monografijama, objavljinim zadnjih osamnaest godina. To je osnovni razlog što se i Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske uključio u objašnjavanje zbivanja koja su dovela do Bleiburga, kao i onih nakon Bleiburga.

Autor Geiger, poput mnogih, konstati rira da se o tome što su ustaše i NDH predstavljali i radili zna, pa se onda svojski trude da NOV ocrne što više mogu. Tvr dinja kako se za ustaško ponašanje zna, lako je oboriva, jer se baš nepoznavanje tog ponašanja i njegove suštine vidi na svakom koraku. Zar bi mlađi na utakmicama nosili ustaške i nacističke simbole i vikali »Ubij, ubij Srbinu«, zar bi napadali ljude drugačije boje kože ili pak političkog ili kojeg drugog usmjerenja. Kako Geiger objašnjava da i danas na Hrvatsku u svijetu baš ne gledaju blagonaklono jer je bila saveznica nacističke Njemačke, a neki njeni mlađi podižu desnicu na fašistički pozdrav.

Ne bježimo od toga da u donošenju ili iznošenju sudova svako od nas polazi od osobnog iskustva. No, kada se radi o dokumentaciji, tada one moraju biti zasnovane na čvrstim činjenicama. Upravo smo to željeli postići izdavanjem Zbornika »Bleiburg«. Omalovažavanja autora Zbornika više govori o onom tko to čini, nego li o sadržaju radova.

Autor Geiger je očito previdio da se slučaj Bleiburg ne može objašnjavati, a da se prethodno ne iznesu podaci o zakonskim odredbama NDH na kojima se temeljio progon Židova, Srba, Roma i drugih. Nadalje, ne mogu se samo tako preskočiti pokolji Srba po brojnim mjestima Hrvatske i Bosne i Hercegovine, kao i po masovnim ubojstvima u logorima Jasenovca, Jadovna i drugih. Zar itko može misliti da takvi zločini mogu ostati bez odraza na one koji su ih preživjeli, kao i njihove rođake i prijatelje.

Kada rat završi, na žalost često stradaju i nevinii: Hirošima, Nagasaki, Drezden, Poljska, Francuska, zarobljeni Nijemci u Savezničkim logorima, gdje je samo kod Amerikanaca umrlo od gladi preko 600.000 vojnika, a u SSSR-u 400.000, itd.; da su i u NOB-i naročito po završetku rata više iz osvete, a ne namjer-

Časopis za suvremenu povijest, glasilo Hrvatskog povijesnog instituta, početkom travnja 2008. godine objavio je kritički tekst svog djelatnika dr. sc. Vladimira Geigera o zborniku »Bleiburg i Križni put 1945.«, u kojem je autor izrazito negativno ocijenio sadržaj zbornika i priloge autora u tom izdanju Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske. Stoga je Savez još u ožujku prošle godine predložio vodstvu Instituta da zajednički organiziraju okrugli stol o toj temi i o Zborniku. Uz desetak autora, po izboru Instituta sudjelovali bi i drugi znanstvenici i stručnjaci, a rezultati rasprave bili objavljeni u spomenutom časopisu i sredstvima javnog informiranja. Međutim, osim načelnog pristanka ravnatelja Institut u međuvremenu nije ni odgovorio niti potvrdio da prihvata inicijativu Saveza. To je bio povod mr. sc. Ivanu Fumiću, jednom od autora zbornika, da reagira svojim osvrtom na tekst dr. sc. Vladimira Geigera.

no stradali i nevini pojedinci, što SABA RH nikada i nije negirao. Ipak, bitna je razlika u činjenici da su borci NOV, odnosno JA svibnja 1945. pretežno poubijali dio zarobljenih vojnika, bez obzira na nacionalnu pripadnost, jer su ih smatrali krivima, dok su ustaše, četnici, nacisti i fašisti ciljano ubijali cijele narode bez obzira na dob i spol, a to autor Geiger ne ističe.

Autora Geigera posebno smeta pozitivna ocjena Tita koju je istakao povjesničar prof. dr. sc. Tvrko Jakovina, kao i drugi autori. Svi oni, koji napadaju Tita i NOB H čine direktnu štetu Hrvatskoj, što se stalno vidi u sporu sa Slovenijom i Srbijom, kojima napad na NOB H i te kako ide na ruku.

G. Geiger može misliti što ga je volja no svijet se u II. svjetskom ratu, kao i nakon tog rata divio Titu na hrabrosti, kako u borbi protiv ustaškog poretka i nacifašista, tako i u otporu Staljinu. I danas u sedamnaest država ima imena ulica i trgova s Titovim imenom. To u trinaest stoljeća hrvatske povijesti na ovim terenima ni jednom Hrvatu nije uspjelo.

Što se tiče II. svjetskog rata kao cjeline, kao i događanja vezana uz Bleiburg spremni smo suprotstaviti činjenice svima koji to žele, ali na znanstvenoj osnovi iznošenjem relevantnih činjenica, a ne na osnovu utisaka, pretpostavki ili pak uvreda.

POVIJEST SE NE MOŽE MIJENJATI

♦Treba prestati s manipulacijama i širenjem mržnje kojima se potiču i hrane šovinističke strasti u sve tri zemlje involvirane u povijesne događaje, a na baštini i platformi antifašističke tradicije graditi zajedničku budućnost

Neofašizam pod maskom moderne desnice uporno gaji mit u talijanskoj javnosti o dobrom talijanskom vojniku, koji je neokrvnut izšao iz Drugog svjetskog rata, smišljeno se skrivaju saznanja o stravičnim počinjenim zločinima i genocid nad našim narodom o čemu smo već pisali, talijanskih fašističkih okupacionih armija i uporno nalazi se načina kako inkriminirati barbarstvom pripadnike naše Antifašističke narodnooslobodilačke borbe, a svoje barbarstvo skrivaju kao zmijane noge, iako je fašizam odgovoran za sve zločine: žrtve i svoje, fojbe, egzodus, holokaust i za sve posljedice patnji i stradanja čovječanstva.

Zbog toga krivce za sve nevine žrtve treba tražiti u onima koji su krivi za rat. I zbog toga i talijanski narod mora shvatiti da krivce za svoje žrtve treba tražiti u svojoj kući, u svom talijanskom fašizmu.

Uporni revizionizam

Tako je prije nekoliko godina Luiggi Papo, poznati ratni zločinac, komandant zastrašujućeg Motovunskog fašističkog garnizona »Unghie del Leone« podnio optužbu Rimskom судu protiv tri naša antifašistička borca, koju je tužbu Rimski sud odbacio u pomanjkanju dokaza. Ovi skvadristi ne prestaju i pod nazivom »Familia Montonese« iniciraju i podižu, nažalost uz podršku i nekih domaćih čimbenika, spomenik fašistima zloglasnog Motovunskog garnizona, kojim se na TV ekranima u Italiji inficira talijanska javnost lažnim tvrdnjama da je to spomenik običnim talijanskim vojnicima, nevinim žrtvama »slavenskih komunističkih barbaraca«, iako se na ovom spomen-obilježju nalaze sedmorica ratnih zločinaca proglašenih po međunarodnoj komisiji Ujedinjenih nacija: Beletić Italo 3187 (broj dosje), Cassapo Vitorio 3187, Maizzan Bruno 3187, Mechis Giovanni 3187 Stefanutti Romeo 4634, Stefanutti Tulio 3187 i Vanelli Francesco 3187, što je velika sramota za nadležne aktuelne vlasti kod nas, ali i opomena talijanskim neofašistima da povijest piše drugačije stranice od onih

koje uporno pokušavaju povjesnim revizionizmom nametnuti i ovakvom morbidnom muzejskom postavom s foj bom ovih dana inauguriranoj u Trstu, gradu domicila novo-starog fašizma. Bio bi red da istaknu i autora fojbe (Breveto fascista) koji su prvi prakticirali s našim nedužnim življem u Istri, upravo fašisti.

U pravu su oni komentatori koji tvrde da se u Trstu igra važna utakmica talijanske politike kojoj je u interesu da se zločini počinjeni s talijanske strane zaborave, te da ideja »komunističke opasnosti« kao iz 1945. i dalje ostane aktualna kako bi se reciklirali oni koji su bili počinitelji zločina. Dan sjećanja je zamisljen da stvara napetosti, jer se neofašistička iredenta ne odriče Istre, što potvrđuje ne slučajno izabran datum 10. veljače.

Pokazalo se još jednom koliko je štetno i nepošteno izbjegći platiti račun za počinjena zločinja i koliko nedostaje izostanak jednog talijanskog Nürnberga kojim bi se procesuirali užasni zločini okupacionih Mussolinijevih fašističkih ratova. Izostanak takog procesa omogućio je talijanskom javnom mjenju lijepu sliku dobrog i nevinog talijanskog fašističkog vojnika koja i danas dominira.

U Italiji iza Odluka Pariške mirovne konferencije o razgraničenju sa susjedima i konačnoj sudske istre i neizvjesnosti o

Dnevnik »Glas Istre« objavio je 11. veljače tekst autora Emilia Velana pod naslovom »Crna ideologija i službena politika na poklonu žrtvama«, kao i više drugih napisa u vezi s tim. Komentar Predsjedništva Saveza antifašističkih boraca i antifašista Istarske županije uz te napise »Glas antifašista« objavljuje u cijelosti.

sudbini mnogih počinitelja ratnih zločinja, vladala je uznemirenost i napetost. Palmiro Togliati, generalni sekretar KPI i ministar pravosuđa u prvoj posjeratnoj vladi, molio je druga Tita za razumijevanje i da odustane od podnešenog zahtjeva za izručenje i procesuiranje ratnih talijanskih zločinaca (njih 808 evidentiranih i proglašenih po Međunarodnoj komisiji UN, čija imena i brojeve njihovih dosjea su i u našem posjedu). Teška se srca drugi Tito usaglasio o njihovom oprostu, a sve u interesu razvoja dobrih susjedskih odnosa i suživota na ovim prostorima, što je utvrđeno poznatim Togliatievim zakonom iz 1947. godine. I umjesto da nam budu zahvalni mnogi što nisu završili na dugogodišnjoj robiji, a neki vjerojatno i na vješalima, indikativno je da te iste osobe i njihovi slijedbenici danas mašu s fašističkim zastavama sa mrtvačkim glavama, glorificirajući svoje zločine nastupajući kao pobjednici.

Jednostrane manipulacije

Općenito Italija nije rasčistila sa svojom fašističkom prošlošću i igra na kartu ratne dobitnice, a u stvarnosti su gubitnici. U sve to smo se mogli ovih dana uvjeriti u Trstu gdje predstavnici vladajuće desnice Roberto

Zatočenici u talijanskom koncentracijskom logoru u Kamporu na Rabu, 1942. godine

Menia zdušno pozdravlja i ljubi fašističke zastave zloglasnih izroda »X Mass«. Pod zastavom ove postrojbe se ne može odavati počast žrtvama. Tom se zastavom može samo veličati i slaviti zločin i zločince, a istovremeno pljuvati na prave žrtve.

Nije sporno da je žrtava bilo na obje strane, bilo je možda i nevinih žrtava, kao u svakom ratu, ali korak od teže »žrtva je žrtva« do teze da su »sve žrtve iste« ima nekoliko lažnih koraka. Nisu sve žrtve iste i nisu sve žrtve nevine. To je logika koja bi uskoro doveća do proglašenja Mussolinija nevinom žrtvom, jer je na kraju krajeva i on likvidiran bez redovnog suđenja.

Ono što smeta je jednostrani pristup velikih manipulatora ratnih događanja i žrtvama rata. Ne prihvaćamo mistifikacije i pretpostavke, tražimo konkretna imena i prezimena nevino stradalih fašista i špijuna, a s tim i broj žrtava. Spremni smo takvima pokloniti se i ispričati rodbini ako takvih ima. S tim u vezi manipulira se i s imenom Norme Cosseto, predsjednicom GUF-a - Gioventu Universitaria Fascista, aktivne fašistkinje, suodgovorne sa svojim ocem i njegovim šogorom, proglašenim ratnim zločincima, za mnoga počinjena zlodjela u Istri.

Talijanska unija nije trebala za ovakav misteriozan muzej kojim će se i dalje svake godine dizati tenzije sa susjedima, dodijeliti 150.000 eura koji je novac namjenski dodijeljen za potrebe aktivnosti i pomoći članstvu Talijanske nacionalne zajednice i mogao je biti korisnije upotrijebljen.

Želimo živjeti u miru i u dobrom susjedskim odnosima u okvirima normi i stečevina proizašlih na slavnoj pobedi Međunarodne antifašističke koalicije nad zloglasnim nacifašizmom. Treba prestati s manipulacijama i širenjem mržnje kojima se potiču i hrane šovinističke strasti u sve tri zemlje inovoljvirane u ove povjesne događaje, koji po istoj nacionalističkoj i ekstremističkoj matrici aktivno rade na reviziji povijesti, što je utopija, jer se povijest ne može mijenjati. To potvrđuje i šutnja odgovornih državnih institucija što im ne služi na čast već samo na sramotu, na ružne objede ovih mangupa na račun naše slavne Narodnooslobodilačke antifašističke borbe.

Davno smo svima oprostili, ali ne možemo zaboraviti.

Europska unija baštini antifašističke tradicije i nije slučajno izabrala Dan pobjede nad nacifašizmom za Dan Evrope. Na toj platformi treba graditi zajedničku budućnost, socijalne pravednosti, građanskih demokratskih sloboda i države prava.

Za Predsjedništvo SABA
Istarske županije:
Tomislav Ravnić

Savez društava »Josip Broz Tito«

MALA ENCIKLOPEDIJA O RAZVITKU HRVATSKE

Znanstveno vijeće Saveza društava »Josip Broz Tito« Hrvatske ocijenilo je da prošle godine objavljeni zbornik »Titovo doba - Hrvatska prije, za vrijeme i poslije« svojom koncepcijom i sadržajem predstavlja svojevrsnu malu enciklopediju o društveno-političkom, ekonomskom i kulturno-obrazovnom Hrvatske od 1918. do 2006. godine, dokumentiranu brojnim činjenicama i izvornim svjedočenjima, ali i kritičkim razmišljanjima. Naglasili su da je vrijednost izvornika utoliku veća, jer je u današnjem vremenu vrlo teško, nezahvalno, pa i hrabro izdati knjigu koja nije u suglasju s izraženim mišljenjem revisionista povijesti.

Sjednici Vijeća predsjedavao je akademik Adolf Dragičević, a u raspravi je sudjelovalo desetak od ukupno tridesetak članova iz redova akademika, znanstvenika, sveučilišnih profesora i drugih intelektualaca.

Bilo je riječi i o prošlogodišnjem znanstvenom skupu kojim se željelo odgovoriti na pitanje što su izvorne vrijednosti sintagme bratstvo - jedinstvo, odnosno pojmovi bratstvo, jedinstvo i suživot kao oblici međuljudskih odnosa i civilizacijskih potreba. Dajući o tome svoja mišljenja sudionici u raspravi založili su se da se u tom kontekstu svestrano sagledaju i dometi i problemi samoupravljanja u svim segmentima razvijka društva. Predložili su organiziranje znanstvenog skupa o samoupravljanju, kako bi se što kompleksnije obradio i taj fenomen u našem društvenom razvoju.

•Znanstveno vijeće podržalo dosad održane i najavljene nove znanstvene rasprave i izdavačke projekte

Potreбно je prići svestranom sagledavanju od njegova ustroja pa do likvidacije, koja nije ponistiila taj koncept društvenog razvijka, a bilo bi izvanredno dobro da se uključe određene institucije, posebno sveučilišta, te inozemni eksperți, rečeno je među ostalim u raspravi.

Predsjednik Saveza dr. sc. Tomislav Badovinac informirao je o održanom znanstvenom skupu »1948. - povjesni razlaz sa staljinističkim totalitarizmom«, na kojem su govornici u zanimljivoj i dobro koncipiranoj znanstveno-stručnoj raspravi analitički povezali kompleksnost tog pitanja s tadašnjim ukupnim unutrašnjim i vanjsko-političkim događanjima.

Na sjednici je podržan i program novih znanstvenih skupova i izdavačkih projekata, među kojima su skup na temu »Raspad Jugoslavije« i priprema knjige pod radnim naslovom »Titovo doba«, kao odgovor na orkestrirane i neargumentirane napade na Tita i njegovo djelo. Planirano je i izdavanje brošura »Što je to marksizam i komunizam« i »Fašizam i antifašizam danas«.

A.Z.

Vijeće okuplja ugledne akademike, sveučilišne profesore i druge javne ličnosti

KAKAV PROGRAM, TAKAV ODGOJ

•U hrvatskim školama važeći nastavni program povijesti nije se mijenjao još od 1994. godine, iako je već od početka primjene izazivao brojne polemike i argumentirane kritike da je ispolitiziran

Nedavno obilježavanje dana sjećanja na žrtve holokausta i prigodni razgovori koji su sa srednjoškolcima objavljivani u medijima pokazali su zabrinjavajuće nisku granicu njihova znanja o toj mračnoj epizodi novije svjetske povijesti.

Kako piše »Jutarnji list«, objašnjenje je jednostavno: cijeli se II. svjetski rat u školama od 70 nastavnih sati obrađuje u samo šest, najviše osam sati, upozorili su profesori povijesti. Za vrijeme socijalizma II. svjetskog rata posvećivalo se više od trećine satnice, najmanje 27 sati, i to uglavnom NOB-i. Od 2010. postaje bi programe trebali zamijeniti kurikulimi, no postoji opasnost da će promjene u povijesti biti samo kozmetičke.

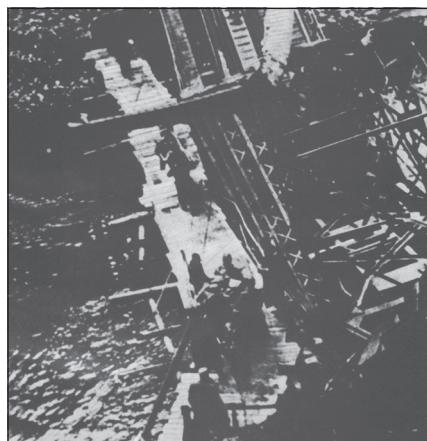
-U školama se gradivo ciklički obrađuje: cijeli se pregled povijesti mora obrađiti kroz 4 godine, prvo u osnovnoj pa u srednjoj školi. Takav je pristup kod nas naslijeden još iz 19. stoljeća. Početkom 90-ih iz programa je samo izbačen NOB i Jugoslavija, no pristup je ostao isti - rekla je povjesničarka **Snežana Koren**.

-Djeca malo znaju o holokaustu, kao i o svim drugim stvarima vezanim uz II. svjetski rat na tlu Hrvatske, jer se sve

radi površno i kompromisno - istaknula je Koren.

Povjesničar **Vladimir Geiger** smatra da je potrebno u programu veći naglasak dati NOB-i, Jugoslaviji i Domovinskom ratu. Za tematiku Domovinskog rata predviđena su samo dva nastavna sata.

Objašnjenje je, smatra Geiger, jednostavno. Riječ je o kontroverznim i

Jedinice Devete dalmatinske i Sedme banjske divizije prenose ranjenike i tifusare preko porušenog mosta na Neretvi, ožujak 1943. godine

•Od 2010. godine postojeće bi programe trebali zamijeniti kurikulimi prema Hrvatskom nacionalnom obrazovnom standardu, ali postoji opasnost da će promjene biti samo kozmetičke

•Cijeli Drugi svjetski rat obrađuje se u srednjim školama samo šest sati, a za tematiku Domovinskog rata predviđena su tek dva od ukupnih 70 nastavnih sati povijesti

bolnim temama s kojima nismo do kraja raščistili, a javnost je za njih vrlo senzibilizirana.

-Ako se te teme ne raščiste u obrazovnom programu, dolazimo u opasnost da se time bave razni nestručnjaci i kvazipovjesničari te da unesu dodatnu zbrku, a da o tome nakon škole znamo malo ili površno, rekao je Geiger. Slično misli i **Vladimir Posavec**, profesor povijesti na Privatnoj klasičnoj gimnaziji u Zagrebu koji smatra da bi u programima, bez obzira na obilježje komunizma, više prostora trebalo dati i NOB-i.

-U programima nema ni riječi o bitkama na Sutjesci i Neretvi koje su iznijele glavni teret NOB-e, a obol su tu najviše dali partizani iz Hrvatske, posebno Dalmatinici, kaže Posavec.

Program povijesti za srednju školu nije se mijenjao još od 1994., a izradila ga je **Agneza Szabo** sa skupinom povjesničara. Program je izazvao brojne polemike, zamjeralo mu se da je ispolitiziran jer naglasak stavlja samo na četničke i partizanske zločine, pogotovo Bleiburg i Križni put, dok se Jasenovac i ustaški zločini praktičkine ne spominju. Ista je situacija i s Domovinskim ratom.

Dok se u programu za osnovne škole spominju i zločini koje su počinili hrvatski vojnici, u programu za srednje škole toga nema.

Da bi model učenja povijesti trebalo temeljito promijeniti, smatra i povjesničar **Neven Budak**. Da model nema smisla, vidjeli smo i na primjeru diplomiranih ekonomista koji smatraju da je Rimsko Carstvo palo u 19. stoljeću, a Amerika otkrivena u 20., a o tome su učili i u osnovnoj i u srednjoj školi.

Poučavanje o holokaustu

•Na tu temu održan je stručni skup za učitelje i nastavnike hrvatskih škola

U povodu obilježavanja Svjetskog dana sjećanja na holokaust održan je za učitelje i nastavnike hrvatskih škola stručni skup o temi »Poučavanje o holokaustu i sprečavanju zločina protiv čovječnosti«. Skup na tu temu u Hrvatskoj se već tradicionalno održava od 2004. godine, a sudjeluju nastavnici povijesti, etike, vjeronauka i drugih predmeta.

Ovogodišnji trodnevni skup organizirali su Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstvo kulture, Agencija za odgoj i obrazovanje, Javna ustanova Spomen područja Jasenovac i Radna grupa za međunarodnu suradnju u području obrazovanja, sjećanja i istraživanja o holokaustu. Uz brojne učitelje i nastavnike povijesti i dru-

gih predmeta te stručne predavače, sudjelovali su i izraelski veleposlanik **Meir Smuel** te ministar **dr. sc. Dragan Primorac**.

Kroz ovaj program dosad je prošlo puno učitelja i nastavnika povijesti, etike, vjeronauka, filozofije, sociologije i jezika, čije su reakcije - prema riječima ravnatelja Agencije za odgoj i obrazovanje Vinka Filipovića - izvrsne, jer svoja saznanja mogu prenijeti ne samo učenicima nego i drugim kolegama.

Osim sudjelovanja na predavanjima u Zagrebu, sudionici skupa posjetili su i Spomen područja Jasenovac.

Dan sjećanja u više je škola posebno obilježen podsjećanjem i objašnjavanjem zločina fašizma.

DOKLE NEJEDNAKI PRED ZAKONOM

♦Hoće li antifašisti u praksi i dalje ostati građani drugog reda, makar je i u Ustavu Republike Hrvatske navedeno kako je Hrvatska temeljena upravo na antifašizmu, a u njegovu članku 14. stavak 2. zapisano »Svi su pred zakonom jednaki«

Predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman, sudionik Narodnooslobodilačkog rata 1941.-1945., na temelju članka 89 Ustava Republike Hrvatske 1992. godine potpisao je Ukaz o proglašenju Zakona o preuzimanju saveznih propisa SFRJ u oblasti invalidsko-boračke zaštite sudionika NOR-a, a koji su se primjenjivali kao republički zakoni.

Na osnovi tog Ukaza Sabor RH je 26. lipnja 1992. godine donio skup zakona o preuzimanju:

1. Zakon u oblasti boračke zaštite
2. Zakon u oblasti mirovinskog i invalidskog osiguranja
3. Zakon u oblasti doplatka na djecu
4. Zakon u oblasti zaštite članova obitelji osoba na obveznoj vojnoj službi
5. Zakon u oblasti zdravstvenog osiguranja vojnih osoba
6. Zakon o oblasti osnovnih prava vojnih invalida i obitelji palih boraca.

Člankom 1. navodi se »Preuzimaju se

i primjenjuju u Republici Hrvatskoj kao republički zakoni«. Dakle, stradalnići Drugog svjetskog rata nadali su se i očekivali doslovnu primjenu navedenih zakona u djelu. Međutim, doživjeli su suprotno. Mnogim invalidima smanjen je postotak tjelesnog oštećenja, a mnogima je oduzet status ratnog vojnog invalida.

U Lisabonu je 1993. godine održan skup antifašista europskih zemalja kao Svjetska federacija ratnih invalida. Na ovom skupu donesen je apel i dostavljen svim državama koje su ratovale da se svi stradalnići svih ratova jednako tretiraju i da imaju ista prava. To pravilo poštuje se u svim državama svijeta osim u Hrvatskoj.

U Ustavu Republike Hrvatske, u članku 14. stavak 2. navodi se »Svi su pred zakonom jednaki«. U Hrvatskoj danas žive građani istih kategorija, istih kvalifikacija, istih zasluga. Međusobno su segregirani. Ratovali su u raznim vremenima, uvjetima i okolnostima. Njihova su srca

udaljena pola stoljeća. Jedni su povlašteni, drugi poniženi, jedni pripadaju jednom, a drugi drugom ministarstvu. Prema jednima se vrši politička diskriminacija, a za izjednačenje u pravima tih građana u Hrvatskoj nema političke volje.

Sabor RH je 13. travnja 2005., potpisom Vladimira Šeksa, donio Deklaraciju o antifašizmu. U Deklaraciji se, između ostalog, navodi: Hrvatska će sudionicima NOR-a 1941.-1945. osigurati sva prava po Odluci svjetske federacije ratnih veterana kao braniteljima Domovine 1991.-1995. Izjednačiti će se ratne vojne invalide Drugog svjetskog rata s invalidima Domovinskog rata, u principu jednako tjelesno oštećenje - jednakna mjeseca invalidnina. Izjednačiti će se prava udovicama poginulih učesnika NOR-a s pravima udovica poginulih branitelja. Vojni osiguranici, koji su sudjelovali u NOR-u i čije su mirovine 1992. godine smanjene na 63.22%, izjednačiti će se s mirovinom Hrvatske vojske, sukladno s pravilima Europske unije o priznavanju čina i mirovine.

Predsjedništvo antifašističkih boraca i antifašista, kao i Predsjedništvo ratnih i vojnih invalida Hrvatske do sada su poduzeli nekoliko akcija u pogledu izjednačenja ovih pitanja, međutim bez rezultata. Predsjedništvo Saveza ratnih i vojnih invalida Hrvatske na sjednici održanoj 19.12.2008. donijelo je prijedlog izmjene i dopune Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata. Ostaje nam da vidimo hoće li biti rezultata ove akcije, ili će borci protiv fašizma i dalje u praksi ostati građani drugog reda, makar je u Ustavu RH navedeno kako je Hrvatska temeljena upravo na antifašizmu.

Ranjenici i borci u jeku ofenzive na Zelengori 1943. godine

Mate Grubiša,
predsjednik Udruge RVI Zadra

Mladi

HOLOKAUST OĆIMA DJECE

Osmišljavanjem kratkog pregleda povijesnih zbivanja u Europi i svijetu u razdoblju od 1933. do 1945. godine učenici sedmih i osmih razreda Osnovne škole Ivana Zajca pod vodstvom nastavnice povijesti Josipe Gračanin obilježili su Dan sjećanja na žrtve holokausta. Tijekom ceremonije prikazan je holokaust viđen i doživljen kroz oči djeteta, a učenici su se s tragedijom holokausta upoznali na osob-

noj razini putem stručne literaturе te istinitih dnevničkih zapisa i svjedočanstava djece - svjedoka holokausta. Govoreći i navodeći istinita i bolna svjedočanstva učenici su svojim vršnjacima prikazali strahotu i bol koju su proživjela djeca žrtve i njihove obitelji, te su na taj način kolegama ukazali na tragediju Židova tijekom 2. svjetskog rata.

Š.I.

Učenici su zorno prikazali strahote rata

Predsjednik Saveza antifašističkih borača Mađarske Vilmos Hanti nedavno je uputio pismo Savezu antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske izražavajući želju za dalnjim razvijanjem suradnje. Delegacija Mađarskih boraca, na čelu s predsjednikom Hantijem, boravila je u trodnevnoj posjeti Hrvatskoj u travnju 2006. godine, a nakon toga je prošle godine bila i uzvratna posjeta delegacije SABA RH Budimpešti.

U delegaciji koja je posjetila mađarske antifašiste bio je i član Predsjedništva SABA RH dr. Stanko Nick. Upravo njemu je i upućeno pismo u kojem se zahvaljuju na prijateljskom druženju i upućuju pozdrave »predsjednici SABA RH dr. Vesni Čulinović-Konstantinović i svim dragim prijateljima u Savezu antifašističkih boraca i antifašista RH«.

Prijatelji iz Budimpešte potom informiraju o načelima i ciljevima organizacije mađarskih boraca (MEASZ) ističući da je

Dobra suradnja s mađarskim antifašistima

ona neovisna, neprofitna, društvena organizacija koja čuva tradicije te štiti interese boraca, antifašista i žrtava nacizma. MEASZ je član Međunarodne Federacije Boraca (FIR) – Antifašističke Organizacije i Svjetske Federacije Veterana (FMAC).

Kako stoji u pismu, Mađarska organizacija boraca podržava i pomaže sve one koji su se spremni založiti za mir u društvu, za jačanje demokracije, za socijalnu sigurnost, za jednakost, za prava nacionalnih manjina, a suprotstavlja se ksenofobiji i svim oblicima nacionalne, rasne, vjerske ili kulturne isključivosti, kao i pojavama terorizma i nasilja.

Naglasili su da su i na svojoj skupštini antifašističkih boraca upozorili da iz povijesnih iskustava jako dobro znaju kako svjetska ekonomski kriza obično na površinu iznese ekstremne desničarske snage. Upozorili su da je jedna od glavnih težnji ekstremnih desničarskih snaga u Mađarskoj falsificiranje

povijesti. Njihov je cilj formulirati »novu nacionalnu svijest«. U njoj ne bi bilo mesta za antifašističke demokratske tradicije, jer im je namjera kriminalizirati antifašistički otpor, a antifašističke heroje pretvoriti u zločince, izdajice i agente stranih država. Njihovi »nacionalni heroji« su najekstremniji primjeri Hortijevog režima, koji su služili jedino nacistima, koji su uveli zemlju u II. svjetski rat, ocijenili su mađarski antifašisti na skupštini svog Saveza.

Naš Savez, ističu oni, koristi baš svaku priliku da se priključi društvenim akcijama kojima je cilj ujediniti demokratske snage u zalaganju za mir i ljudska prava.

Na kraju pisma mađarski antifašisti poručuju da će i ubuduće informirati prijatelje antifašiste u Hrvatskoj o svojim različitim aktivnostima, razmjenjivati iskustva i širiti suradnju na temelju zajedničkih europskih antifašističkih idea.

S.T.

Đakovo

Humanost časne sestre Amadeje

•Posmrtno proglašena Pravednicom među narodima jer je spasila život židovskoj djevojčici skrivajući je od 1941. do 1945. godine u samostanu

Časna sestra Amadeja Pavlović, koja je u vrijeme Drugog svjetskog rata bila provincialna poglavarica samostana sestara Svetoga križa u Đakovu, posmrtno je proglašena pravednicom među narodima.

Priznanje Pravednik, koje dodjeljuje država Izrael, časnoj sestri Amadeji uručeno je 23. ožujka u Đakovu na svečanosti pod pokroviteljstvom predsjednika RH Stjepana Mesića.

Časna sestra Amadeja Pavlović bila je provincialna milosrdnih sestara Sv. Križa u Đakovu od 1943. do 1955., a u Drugom svjetskom ratu štitila je 11-godišnju židovsku djevojčicu

Zdenku Grünbaum, rođ. Binenstok, iz Osijeka, skrivajući je od 1941. do 1945. godine. Djevojčici je tako spašen život, dok je njezina cijela obitelj pobijena u ratu.

Zdenka je kasnije zasnovala obitelj i napustila Hrvatsku. Danas živi u Americi, odakle je i pokrenula postupak da se časnoj sestri, koja je preminula 1971. godine, posmrtno dodijeli titula Pravednika među narodima.

– Časna Amadeja uvrstila se u plejadu onih koji su u gotovo nezamislivim prilikama vladavine nacifašističkih režima i njihovih saveznika imali hrabrosti oduprijeti se teroru. Prihvatala je sudbi-

počinjen, i da to moraju pamtitи sve generacije. Primjer časne sestre Amadeje mora biti putokaz današnjim mладима, a Pravednici među narodima trebaju biti inspiracija kako živjeti i djelovati, rekao je predsjednik Mesić.

Odljeće Pravednik među narodima sadašnjoj provincialnoj poglavarici Franciski Molnar uručio je izraelski veleposlanik u RH Shmueld Meiron.

Nema nikakve sumnje da je sestra Amadeja dovela svoj život u opasnost spašavajući život židovske djevojčice – istaknuo je veleposlanik.

Na svečanosti su govorili i pomoćni biskup Đuro Hranić, ministar znanosti i obrazovanja RH Dragan Primorac, župan Krešimir Bubalo i gradonačelnik Ante Raspudić.

Provincialna poglavarica Franciska Molnar podsjetila je na veličinu djela i hrabrost sestre Amadeje, među ostalim i time kako

se vojsci suprotstavila na vratima samostana rekavši »Samo preko mene mrtve«, kao i na njezinu blagost, mudrost i čvrstinu.

S.T.

nu da bude čovjek kad je to bilo najteže – rekao je predsjednik Mesić, istaknuvši da je holokaust, kao zločin jedinstven po svome karakteru i načinu na koji je

Najaktivnija udruga u županiji

Garešnički kraj ima dugu tradiciju antifašističkog pokreta. Udruga antifašističkih boraca i antifašista najaktivnija je u županiji, a lani je okupila i dosta mlađih. Za predsjednika je izabran **Vladimir Hlebec**, a na godišnjoj izbornoj skupštini 16. ožujka dodijeljena su priznanja istaknutim članovima.

Novi predsjednik garešničke Udruge antifašističkih boraca i antifašista postao je Vladimir Hlebec iz Hercegovca. Na tom je mjestu zamjenio **Nikolu Purana**, koji je preselio u Bjelovar, a izabran je za delegata u Skupštinu Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske.

Na garešničkoj skupštini je govorio i potpredsjednik SABA RH **Josip Skupnjak**, istaknuvši važnost približavanja povijesne istine o antifašizmu mlađima, ponajviše u školskim udžbenicima, kako bi bilo pozitivnih pomaka.

Da mlađim ljudima treba ostaviti čistu situaciju, bez manipulacija poručio je i član predsjedništva **Vinko Šunjara**. Tu misao, kao i poruku da hrvatska država vuče korijene iz 22. lipnja slijedi i novi predsjednik garešničke udruge Vladimir Hlebec. Ova udruga okuplja 120 članova, među kojima je sve više mlađih, a ima i 20-ak živućih sudionika NOB-e. Mlađih bi moglo biti i

više, kaže dosadašnji predsjednik Nikola Puran, koji pohvaljuje suradnju s lokalnom vlašću, uz nadu da će tako i ostati, jer udruga djeluje u kraju s dugogodišnjom tradicijom antifašizma i najaktivnija je u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji.

Na skupštini je dodijeljeno i nekoliko priznanja, koja su ove godine dobili **Miroslav Švarc, Stjepan Zlatko Kanjuh, Milun Prodanović, Drago Sinek i Mile Lončar**.

Izabrana su i dva potpredsjednika Udruge - **Mihajlo Ceranović i Martin Majcan**, a za tajnika ponovno **Slavko Đurđević**.

Zagreb

Građanin sam precrtao ustaški grafitt

Ne u mom gradu - poruka je pored grafita koji povezuje ustaštveto, Katoličku crkvu i Dinamove navijače napisana na zidu Konzumova dućana na Trešnjevačkom placu, piše Jutarnji list 27. veljače.

Rezolutna reakcija nepoznatog komentatora kojemu je dojadio gledati grafite u kojima se ustaštveto skriva iza katoličke vjere i BBB-ovaca pojavila se na pročelju dućana, a onda je smiren polemičar crvenom bojom odlučio iznijeti svoj građanski i kulturni svjetonazor. Pristojno se zahvalio na ponudi da živi u gradu u kojem bi se simboli koji veličaju paradržavu utemeljenu na nasilju i progonu isticali kao poželjni. Pritom je istaknuo i pripadnost Zagrebu

kao gradu drukčijem od onoga koji se promovira ustaškim simbolom.

Graffiti postoje kako bi se stavovi jasno isticali, ponekad su napravljeni da predstavljaju umjetničko djelo, no u posljednjih petnaestak godina postali su tek sredstvo za izražavanje primitivnih poruka kao što su one sa slovom »U« u koje bi se upisao i katolički križ. No nikada se nije dogodilo da je Crkva reagirala na takve grafite, kao što je i dugo trebalo do donošenja zakona koji brani promoviranje fašističkog obilježja te se nakon toga graffiti brišu. Ili dočekaju reakciju grafitera koji se ne slaže s porukom sa zida kao što je slučaj s Konzumovim dućanom.

Precrtani ustaški grafitt - rezolutna reakcija nepoznatog građanina

Labin

Povijesna istina mora biti nepristrana

Istinu o križnom putu, fojbama, najnovijem lotkriču u slovenskoj Hudoj jami i svim ostalim poslijeratnim zločinima trebaju izreći povjesničari nakon nepristrane znanstvene analize, zaključak je rasprave koja se vodila na skupštini Udruge antifašističkih boraca održanoj 25. ožujka u Labinu.

Predsjednik **Severino Franković** istaknuo je da se udruga uspješno nosila s pojavama povijesnog revanšizma, ali nije uspjela privući mlade naraštaje, za što je, osim opće nezainteresiranosti, kriva i neaktivnost članstva. Glavni ciljevi su pokretanje inicijative za proglašenje Barbića spomen-područjem i suradnja s Općinom Kršan u prikupljanju dokumentacije za podizanje spomen-obilježja u Kožljaku.

U sljedećih godinu dana prioritet će biti iznalaženje najpovoljnijeg rješenja za spomen-sobu Treće brigade 43. istarske divizije u Narodnom muzeju, prikupljanje i obrada podataka za knjigu »Istra u Titovo doba« s težištem na ruderstvu te suradnja s borcima Domovinskog rata.

Na prijedlog županijskog predsjedništva UAB-a Franković je postao istarski kandidat za republičko predsjedništvo udruge.

Uz njega će iz Labina na izbornu skupštinu putovati **Marčelo Ružić, Danijela Runko i Aldo Pamić**.

Skupštini su prisustvovali gradonačelnik **Tulio Demetlika**, predsjednica podružnice IDS-a **Dolores Sorić**, tajnik Gradske organizacije SDP-a **Daniel Mohorović** i predsjednik Društva »Josip Broz Tito« **Lučano Martinčić**.

R.S.

Jednostrano ili drugostrano politiziranje

Ivan Zvonimir Del Ponte Čičak u posljednje vrijeme sebe gura na čelo U euforičnoj akciji istraživanja ratnih zločina antifašista tvrdeći i koliki je broj stradalih: »Radi se o stotinama tisuća žrtava pobijenih nakon Drugog svjetskog rata«.

Čičak dalje, kao neHaški istražitelj, upozorava i na jedno od grobišta kod slovenske granice nedaleko Zaprešića. I tu je Čičak načikao broj žrtava navodeći da je »procjena od 4500 ubijenih izvedena iz izvještaja krojačice koja je nakon provedene likvidacije imala zadaću prebrojiti uniforme«. I tako je izravno došao do krojenja povijesti, na razini svoje »znanstvene« metode utemeljene na izjavi »šnajderice«.

Nitko pametan neće i ne može braniti zločine, bez obzira tko ih je počinio, pa i antifašisti. Njih treba istražiti, ali na način da se do istine dođe stručnim i znanstvenim, a ne Čičkološkim istraživanjima. No, Čičak i ostali euforičari izgleda sebi uzimaju za pravo da su oni jedina ISTINA. Za tu »istinu« je Čičak pridobio i svoje HAHAAOVCE na čelu s dr. Ivom Bancem, Branimirom Pofukom i još nekim. Tako je Branimir Pofuk pobranimirio Čička i njegove izjave s ciljem da dobiju na težini jer nije isto kada nešto tvrde Branimir i Zvonimir zajedno ili Čičak sam. Sve je jasno kad se Čička čita, ali i Pofuka, jer, upravo je Pofuk napisao tekst iz kojeg se dade zaključiti da je nadriforenzika temeljni cilj sadašnjeg HAHAA. Branimir, naime, nedvosmisleno kaže: »Nije to nikakva Čičkova osobna nadriforenzika, nego ispunjavanje jedne od temeljnih uloga HHO-a«.

Inače, nakon nedavne posjete predsjednika Hrvatske biskupske konferencije Srakića i trojice biskupa Jasenovcu Čičak piše da su oni tamo išli »na svoj način i onako kako su oni to željeli, a ne po potrebi političkih manipulatora«. Uz tu Čičkovu političku manipulaciju javio se u istom listu još jedan kolumn(acional)ist, naš don Živko koji

u »jutarnjem propovijedanju« kaže: »Nisu to učinili u sklopu nijedne redovite »antifašističke komemoracije jer je svaki od tih skupova sve dosad više ili manje jednostrano politiziran«. Možda bi po don Živku sve trebalo drugostrano politizirati, kao u Bleiburgu, na primjer. A ta drugostrana politizacija upravo je sada žestoko na sceni i licitira žrtvama kao što se to nekad radilo s Jasenovcem sve dok nisu prezentirani popisi stradalih s imenom i prezimenom i ostalim podacima. Ako Čičak i njegovi isto Umišljenici imaju takve podatke za žrtve koje »istražuju« u tom slučaju im nitko ne može pobiti tvrdnje o broju stradalih.

Čičak je inače, propali političar, zajedno s Bancem. Znamo kako su završili kao čelnici svojih stranaka. Prema tomu, ako izađu na izbore, vjerojatno bi prošli kao Tomac. A sada se i ponašaju kao on. Malo tamo, malo amo, s mnogo elemenata »obraćenja«. No stoga će, izgleda, umjesto da upropastavaju stranku po stranku, sada uništavati odbor po odbor.

No, zanimljivo je što u kritici Čička kažu i neki drugi. Evo, npr. nedavno je portal Indeks.hr objavio komentar u kojem o Čičku kaže: »Što je taj nadrobio u samo nekoliko dana, to ni zadnja džukela u Mariji Gorici ne bi ni s maslom pojela. Nakon što se ovlašten od tko zna koga dao u potragu za neotkrivenim stratištima i žrtvama partizanskih zločina pa zbog toga zarađao ne osobito razornu kritiku Stipe Mesića, propeo se na zadnje noge i osuo na nj verbalnu paljbu na rubu histerije. Zapravo, ako ćemo otvoreno, i debelo preko tog ruba. Napao ga je da brani »svoje partizane«.

To, »donekle zbilja стоји, no ne više nego što Čičak brani »svoje ustaše«, ocjenjuje se u tom komentaru i na sam Uskrs zaključuje : »Bože, ako te ima, možeš li nam učiniti milost da taj narcisoidni galamđija i gnjavator umukne?! Pa ta napast već hoda po grobištima, skuplja bedrene kosti i odnosi ih na

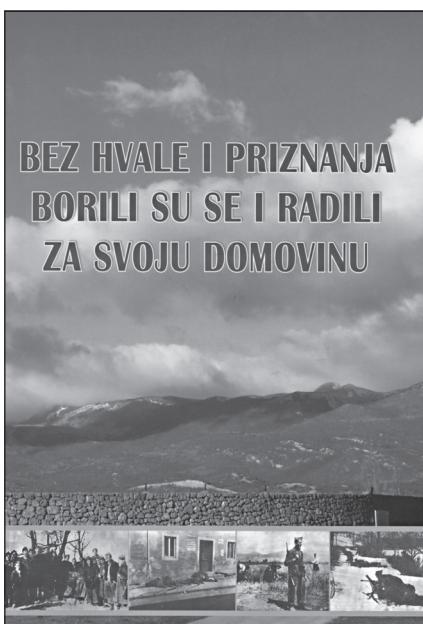
policiju, i nitko se tom urlatoru koji kao da je obolio od bedrenice, ne usudi reći ni toliko da je to posao policijskih stručnjaka, a ne njegov«.

Zamislite da se u svim rabotama Čička i drugih nadriповјесниčara nekom od antifašista, bivših partizana, povrijede ljudska prava. Pa da se oni jave sadašnjem »Hrvatskom helsinskom odboru«, na žalost, izravno Čičku, Bancu, Pofuku i još nekim. Na temelju, istupa i tekstova čelnika HHO-a moglo bi se zaključiti kakva bi to »zaštita« bila..

Inače, nedavno je u Kumrovcu gost bio pomoćni biskup zagrebački Valentin Pozaić i obišao Osnovnu školu »Josip Broz Tito«. Mediji su izvijestili da je biskup Pozaić zatražio da se pokrene postupak za promjenu imena škole. Budući da je to Titovo rodno mjesto, neki su u javnosti gundali da treba poslati biskupa Pozaića u njegov rodni kraj i da tamo pokuša mijenjati nazine škola, a ne u Kumrovcu.

Slovenci su nedavno na službenim stranicama slovenskog Državnog savjeta napisali: »Na neki način je NDH danas sastavni dio hrvatske nacionalne svijesti«. Argumenata za to naravno, ne mogu imati, osim, ako su čitali, ne daj Bože, samo dr. Josipa Jurčevića i slične istomišljenike ili kolumn(acional)iste i slušali govore sa Bleiburga. Pa su to, neovlašteno koristili kao svoje argumente protiv Hrvatske. Jer, kako Slovenci smiju koristiti Jurčevićeve i njemu bliske stavove za optuživanje Hrvatske, kada oni nisu pisali i govorili s tom namjerom? Namjera tih knjiga, govor i napis je uperena protiv boraca NOR-a i antifašista, a u korist nekoga drugoga, a ne Slovenaca ili bilo koga vani. Zato mogu tužiti Slovence jer se radi o »nenamjenskoj potrošnji« njihovih stavova i znanstvenih dostignuća protiv Hrvatske. Ta tužba bi trebala biti preventiva, jer bi tako i otkrivanje novih jama i zločina antifašista, ne samo Slovenci, nego i neki drugi mogli, opet »nenamjenski« i »neovlašteno«, koristiti protiv Hrvatske.

Nove knjige

Zbornik radova o 11. korpusu

U nakladi Saveza antifašističkih boraca i antifašista Primorsko-goranske županije, UABA Grada Rijeke, Primorsko-goranske županije, Grada Rijeke, Povijesnog društva Rijeka i Libera d.o.o. Rijeka objavljena je knjiga »Bez hvale i

priznanja borili su se i radili za svoju domovinu«. Riječ je o Zborniku radova u povodu jubileja – 65. obljetnice osnutka 11. korpusa.

U Zborniku su tiskana uvodna izlaganja, pozdravni govor, dio znanstvenih, stručnih i publicističkih priopćenja, sjećanja i razgovora vezanih s obilježavanja obljetnica 1999., 2001. i 2004. godine. Kako se napominje u predgovoru knjige, nakladnici se nadaju da će naši mladi naraštaji koji do sada, iz službenih udžbenika povijesti, slabo ili nikako nisu informirani, shvatiti tko je bio na slobodarskoj, a tko na okupatorskoj strani. Iz sadržaja ove knjige moći će se razabratiti što je prava povijesna istina i činjenica, a što nije te će se moći izbjegći očite zamke u koje su upadali njihovi preci. I to je naročito bitno – da našim slijedećim naraštajima ostavimo jasnu sliku o narodnooslobodilačkom i antifašističkom ratu, bez kojeg ne bi bilo ni Republike Hrvatske. A stoga i puno priznanje i poštovanje kapitalnog djela naših branitelja u Domovinskom ratu, koji su se odazvali pozivu u obrani Hrvatske na isti način kao i njihovi preci od 1941. do 1945. godine.

Izuzetno je važno da se zapišu i sačuvaju oni podaci i svjedočanstva koja govore o antifašističkom opredjeljenju kroz priču o ratnom putu, pobjedama i žrtvama 11. korpusa Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Hrvatske. Taj su korpus naime činili: Primorci, Gorani, Ličani i Istrani, a njih više od 5000 poginulo je

u najvećim borbama protiv neprijatelja i sudjelovalo u konačnom oslobođenju. Formiranje 11. korpusa 30. siječnja 1944. godine imalo je veliko vojno značenje i za čitav antifašistički oružani blok u Hrvatskoj i šire s obzirom na neprijateljske snage koje je vezao za sebe i onemogućio u razornom djelovanju na drugim ratištima. Svenarodni antifašistički karakter NOV-a u Hrvatskoj, uz otpor snagama hitlerovske Njemačke, vrlo učinkovito politički se nametnuo drugim opcijama već tada predstavljajući Evropi slobodarsko opredjeljenje hrvatskog naroda i anticipirajući antifašističku budućnost demokratske Hrvatske. Jedanaest korpus primjer je aktivnog sudjelovanja partizanskih odreda Istre, Like, Primorja i Gorske kotarske u oslobođenju hrvatskih krajeva i stasanju narodne vlasti na temeljima antifašizma. Jedinice 11. korpusa u sklopu 4. armije sudjelovale su i u oslobođenju Dalmacije, dijelova Bosne i Hercegovine te u završnim ratnim operacijama oslobođenja Trsta. Jedinice 11. korpusa (nacionalnim sastavom uključivao je Hrvate, Srbe, Talijane i pripadnike drugih narodnosti) pridonijele su formirajući današnjih teritorijalnih granica Hrvatske, oslobođenju i vraćanju Hrvatskoj Istre, Rijeke, Zadra i otoka, ali i čvrstom unutarnjem povezivanju hrvatskih regija.

Zbornik radova o 11. korpusu uredili su; akademik Petar Strčić, dr. Marko Pavković, Zdenko Jurčić, mr. Mario Dugostin, mr. Vitomir Grbac, Andrija Kršul i dr. Đuro Zatezalo. B.M.

ANTIFAŠISTIČKE PJESME

•Na Dan pobjede nad fašizmom izlazi kolekcija antifašističkih skladbi Nella Milotti, među kojima i »Bela smrt« u interpretaciji Arsena Dedića

Na Međunarodni dan pobjede nad fašizmom 9. svibnja bit će objavljen CD s antifašističkim pjesmama pulskog skladatelja, glazbenog pedagoga i dirigenta maestra Nella Milotti u izvedbi poznatih hrvatskih pjevača.

Jedan od njih je i svestrani Arsen Dedić koji je otpjevao snažnu Milottiju pjesmu »Bela smrt«. Stihove za tu pjesmu napisao je pjesnik Ljubo Pavešić 1974. godine, a govori o tragičnoj smrti koja je zadesila borce 13. primorsko-goranske divizije na Matić-poljani u noći s 19. na 20. veljače 1944. U snježnoj mečavi tada je od šestotinjak boraca, koliko ih je krenulo na marš, samo na spomenutoj poljani stradalih njih 26. »Bela smrt« samo je jedna od

mnogih tekstova Ljube Pavešića koje je Milotti uglažbio.

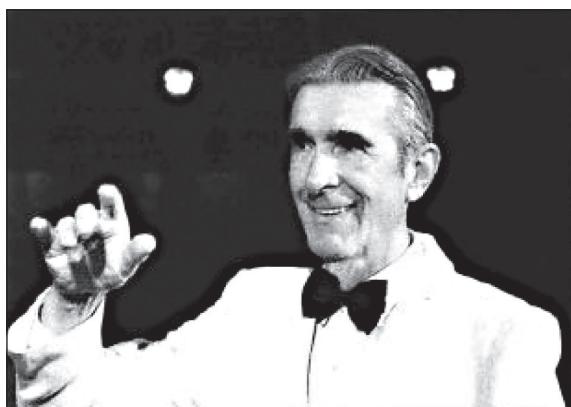
Glazbeni producent ovog projekta koji

nosi naziv »Nello Milotti - antifašističke pjesme« je Puljanin Zoran Tomaić, dok je realizacija cijelog projekta povjerena prof. Tatjani Tomaić.

Svrha izdanja takvog albuma jest približiti mlađim generacijama duh zajedništva, kao i temeljne ljudske vrijednosti proizašle iz sveukupne europske civilizacijske baštine bazirane na slobodi, toleranciji i multikulturalnosti, istaknula je Tomaić.

Pokrovitelji projekta su Istarska i Primorsko-goranska županija, a organizatori se nadaju da će vrijednosti ove inicijative prepoznati i svi gradovi i općine u obje županije i uključiti u projekt.

G.I.

Maestro Nello Milotti

IVANEC

Dugogodišnji antifašistički veteran **Dragutin Turčin** na izbornoj je skupštini ponovo izabran za predsjednika Udruge antifašističkih boraca i antifašista ivanečkoga kraja. Dužnost potpredsjednice povjerena je **Mariji Varović** iz Le-poglave.

Nakon što je izvjestio o aktivnostiima udruge u prošlom razdoblju, među kojima su izdavanje zbornika o Josipu Krašu, obilježavanje jubilarnih obljetnica oslobađanja Lepoglave i formiranja Ivanečke partizanske čete, kao i sudjelovanje u radu brojnih skupova u Zagrebu, Banjaluci, Ludbregu, Kumrovcu i drugdje, Turčin je pred antifašiste stavio i obvezu realizacije opširnog programa u ovoj godini.

V.V.

PIROVAC

Općina Pirovac odlučila je obnoviti spomenik palim borcima NOR-a podignut u podnožju brda Griža 1950. godine, kojeg su nepoznati počinitelji devedesetih godina potpuno uništili. Uz obnovu samog spomenika i uređenje okoliša, na tuće lokaciju biti premješteni i ostaci spomenika pirovačkim antifašistima koji se nalazio u središtu mjesta, a koji je tijekom devedesetih također devastiran.

Načelnik općine **Ante Šparica** kaže da spomen-obilježje kod Griža, ako ni zbog čega drugog, treba obnoviti iz poštovanja prema Pirovačanima koji su u njegovu granđnu uložili svoja sredstva i trud, dodajući da kulturni ljudi ne ruše spomenike koji svjedoče o jednom vremenu i našoj prošlosti.

N.T.

SELA

Prigodom nedavnoga susreta prijateljskih osnovnih škola iz Sela pokraj Siska i mađarskog grada Szombathelya na simboličan je način obilježen i Dan sjećanja na žrtve holokausta. Svi sudionici susreta, među njima sisački

dogradonačelnik i predstavnici Hrvatske manjinske samouprave, načinili su živi lanac i jedan drugome dodavali dvije zamišljene golubice, hrvatsku i mađarsku. Prilikom predaje golubica sudionici su morali biti vrlo pažljivi i nježni te sačuvati golubice do puštanja na slobodu.

Ovom aktivnošću svi su spoznali da mir nije lako sačuvati, već je potrebno mnogo tolerancije, uzajamnoga poštovanja i zajedništva da bismo uživali u blagodatima mira. Na kraju su golubice puštene na slobodu, što je popraćeno spontanim pljeskom. Puštanje golubica bila je i prigoda da se svi zajedno podsjetite na žrtve iz Domovinskog rata, naročito na stradale iz Petrinje i Vukovara, te na žrtve iz Drugoga svjetskog rata.

D.B.

Sjećanje na žrtve holokausta

SRDOČI

Davorin Ivančić ponovno je izabran za predsjednika Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Rijeke - podružnica Srdoči, odlučeno je na izbornoj skupštini kojoj je izabran i sedmeročlani izvršni odbor.

Na skupštini se govorilo o aktualnoj boračkoj problematiki neriješenom statusu boraca, a posebno o neprovodenju saborske Deklaracije o antifašizmu iz 2005. godine. Istaknuto je kako će se i dalje nastaviti briga o starijim i nemoćnim borcima, kao i održavanje spomenika palim borcima i antifašistima.

Uz velik broj članova podružnice, svečanosti su nazočili i predstavnici MO Srdoči, kao i lokalnog kluba umirovljenika.

R.I.

DUBROVNIK

Udruga ABA Dubrovnik za svoje članove organizira susrete i druženja u predvečerje svakog prvog i trećeg ponedjeljka u mjesecu. Na programu su predviđene projekcije igralih i dokumentarnih sadržaja s tematikom iz antifašističke NOB-e i antifašizma te druge kulture i zabavne aktivnosti. Tako je, na startu te aktivnosti, na programu bila projekcija igranog filma »Okupacija u 26

slika«, djelo hrvatskog redatelja **Lordan Zafranovića**. Film se bavi potresnim događanjima i stradanjima ljudi u Dubrovniku u vrijeme Drugog svjetskog rata, pod okupacijom talijanskih fašista i vlasti marionetske ustaške NDH-a. Prema motivima knjige **Mata Jakšića** »Dubrovnik '41.«, scenarij za film su napisali redatelj **Lordan Zafranović** i književnik **Mirko Kovač**. »Okupacija u 26 slika« je snimljena 1978. godine, u produkciji Croatia filma i Jadran filma iz Zagreba.

G.G.

XXX

Povodom Međunarodnog dana žena - 8. ožujka, kojim se podsjećamo borbe žena za općenito bolji svijet i ljudske odnose, Udruga antifašističkih boraca i antifašista Dubrovnika već tradicionalno i simbolično položila je vijenac na grob **Kate Radeljević**, hrabre dubrovačke žene, revolucionarke i prvoborca, koja je u NOB-i izgubila supruga Bruna, borca za prava radnika, i kćeri, partizanke i prvoborce Mariju i Anušku, U sjećanje na Katu Radeljević i na borbu i žrtve žene kroz cijelu hrvatsku povijest, naročito pak od antifašističke NOB-e do rata za obranu Hrvatske, vijenac na grob obitelji Radeljević - Karninčić na groblju i minutom šutnje odana počast i zahvalnost ženi, žrtvi fašizma i rata, nasilja i zlostavljanja, nepoštivanja, nerazumijevanja i netolerancije.

G.G.

REŽANCI

Savez antifašističkih boraca Savičente i Pule u Režancima je obilježio 65. godišnjicu formiranja 1. udarnog bataljona Operativnog štaba za Istru. Bataljon je formiran u šumi Ograda 8. veljače 1944. Predstavnici Saveza i Općine Svetvinčenat te učenici škole Juršići položili su vijenac na spomenik palim borcima u Drugom svjetskom ratu. Uz predstavnike Saveza komemoraciji su prisustvovali svetvinčentski načelnik **Dalibor Macan** i predsjednik Vijeća **Josip Bilić**.

G.I.

Odavanje počasti antifašističkim borcima

POREČ

Polaganjem cvijeća uz spomenobilježje na mjestu pogibije **Bruna Valentija** predstavnici lokalne Udruge antifašističkih boraca i Zajednice Talijana odali su počast ovom mladom antifašističkom borcu talijanskog podrijetla. Nijemci su ga mučki ubili pri samom kraju rata, 12. veljače 1945., na mjestu gdje danas prolazi stara cesta između Poreča i Červara.

Bio je mladić koji je dao život za svoje ideale i slobodu. Ne smijemo nikada zaboraviti da se naša mladež borila za oslobođenje, ne za masakr, rekao je **Grziano Musizza**, predsjednik porečkog ZT-a i dopredsjednik Talijanske unije.

G.I.

Komemoracija na mjestu pogibije Bruna Valentija

RAŠA

Udruga antifašističkih boraca i antifašista Labinštine i Općine Raša ovogodišnju komemoraciju kod spomenika u Raši, 7. veljače ove godine, posvetili 65. godišnjici pogibije rukovoditelja partizanske jedinice, **Ivanu Bateliću**, čije ime nosi osnovna škola u Raši, ulica nadomak škole te odred izviđača u Raši.

Nakon što su članice odreda **Ivan Batelić i Rea Radin** te učenici Osnovne škole **Ivan Batelić i Mihael Ilić** položili vijenac na spomenik, predsjednik Udruge antifašističkih boraca **Severino Franković** održao je sat povijesti.

Oliku i djelu **Ivana Batelića Franković** govorio je načelnik Općine Raša **Josip Pino Knapić**, a polaznice osnovne škole **Martina Havić i Leina Buršić** recitirale se prigodne stihove.

N.L.

Komemoracija Vanu Bateliću

NOVIGRAD

U povodu 64. obljetnice pogibije **Irme Benčić**, njenog oca **Antona** i partizanskih druga **Antona Ružića** iz Labina je u parku koji nosi ime te heroine održana komemoracija. Tu su se okupili antifašisti, predstavnici UAB-a Bujštine, učenici OŠ Rivarela i Talijanske osnovne škole Novigrad te drugi građani. Uz Irminu bistu cvijeće su položili predsjednik lokalnog ogranka UAB-a Bujštine **Anton Toni Šverko** i dogradonačelnica **Sonja Jurcan**. Polaznici Rivarele izveli su prigodni program.

I.G.

IVANIĆ GRAD

Udruga antifašističkih boraca i antifašista Ivanić Grada održala je gođišnju skupštinu kojoj su, uz brojne članove Udruge, prisustvovali i pozvani gosti među kojima su bili gradonačelnik **Boris Kovačić**, predsjednik Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Zagrebačke županije **Vladimir Jurak** i predsjednik UABA Križa **Rudolf Uročić**.

Predsjednik udruge **Josip Herceg** podnio je izvješće o radu, rekavši da je promicanje svih onih vrijednosti kojima su nas zadužili predhodnici, oni ljudi koji su se dugli protiv fašističkog terora.

Spomenička baština zahtjeva angažman, jer previše spomenika i spomenobilježja u cijelosti je srušeno ili devastirano. Dobar dio spomenika na našem području, a nema ih baš malo, uspjeli smo očuvati, ali još dosta toga treba napraviti - rekao je Herceg. Udruga će nastaviti kontinuitet prisustovanja svim značajnim manifestacijama i obilježavanju povijesnih datuma iz Narodnooslobodilačke borbe, kao i obilježavanje važnih datuma iz Domovinskog rata, gdje su do sada aktivno sudjelovali. To je, glavna postavka u programu Udruge, čime bi se postiglo da se udruge međusobno uvažavaju, cijene i poštuju, s konačnim ciljem da se na bazi istine izjednače žrtve iz NOB-e i Domovinskog rata.

O.I.

Sa skupštine u Ivanić Gradu

RAB

Grad Rab podržao je inicijativu Udruge antifašističkih boraca i antifašista Raba za održavanjem okruglog stola pod nazivom »Baština antifašizma Rab - 2009«. Okrugli stol bit će zapravo nastavak istoimenog skupa održanog prije jedanaest godina, s kojeg su nastali referati tiskani u zborniku za Dan oslobođenja Raba 12. travnja 1999. godine. Članovi UABA predložili su da se okrugli stol održi 9. svibnja, na Dan Grada Raba.

Razlozi za održavanjem znanstvenog skupa posvećenog antifašizmu na otoku Rabu posebno su jaki budući da su Rabljanini među prvima, još daleke 1920. osjetili fašističko divljanje od strane D'Anunzievih ardita te Mussolinijevih fašista od 1941. do 1943. godine. To je razdoblje posebno značajno, jer ga je obilježilo postojanje koncentracijskog logora u Kamporu, gdje je živote ostavilo nekoliko tisuća ljudi.

N.L.

ĐAKOVO

Visoko izraelsko priznanje »Pravednik među narodima svijeta«, koje se dodjeljuje osobama koje su se istaknule u spašavanju Židova za vrijeme Drugog svjetskog rata, posthumno je dodijeljeno časnoj majci **Amadeji Pavlović**, provincijalnoj poglavarici Družbe Milosrdnih sestara svetog Križa u Đakovu u tom vremenu. Inicijativu za njeno odlikovanje pokrenula je **Zdenka Grunbaum**, koja je kao 10-godišnja židovska djevojčica iz Osijeka našla utočište i spas u đakovačkom samostanu. Tako je izbjegla tragičnu sudbinu nestalih članova svoje obitelji koji su stradali u nacističkim logorima smrti.

S.Ž.

KRK

Forum žena Udruge antifašističkih boraca i antifašista otoka Krka obilježio je Međunarodni dan žena podsjećanjem na povijesni značaj borbe za ženska prava, kao i iznošenjem podataka o svojoj aktivnosti i dalnjim planovima.

O tome je govorila predsjednica Foruma **Marija Tudor**, navodeći da se u posljednje dvije godine udvostručio broj članica, koji je sada oko 300. Tome su doprinijeli program i aktivnosti Foruma i udruge, u čemu su se posebno istakle podružnice u Malinskoj i Dobrinju. Tudor je istakla i dobru suradnju s lokalnom vlašću i braniteljskim udrugama, kao i brigu za spomenike palim borcima NOR-a.

M. Tudor

OZALJ

Udruga antifašista Ozlja aktivno se uključivala u sve aktivnosti koje su se prošle godine organizirale na području karlovačke županije, susjednih slovenskih općina metlika i Črnomelj, pa i šire, istaknuto je u izvještaju Predsjedništva na skupštini udruge u kojem su pobrojane brojne aktivnosti.

Uz članove Udruge antifašista Ozlja na skupštini su bili gosti **Biserka Vranić**, gradonačelnica Ozlja, saborska zastupnica i članica Predsjedništva SABA-e Hrvatske, **Ivan Kalić**, kandidat za predsjednika SUA Karlovačke županije, **Mirko Miladinović**, predsjednik UABA-e Karlovac, **Branko Čirovaković**, tajnik UABA-e Duga Resa, **Josip Lukežić**, predstavnik Udruge hrvatskih branitelja Ozlja, koji su se skupštinama obratili pozdravnim govorom, te **Miloš Petrović**, predsjednik UABA-e Krnjak.

I. Tusić

VODNJAN

Udruga antifašističkih boraca i antifašista Vodnjana održala je godišnju skupštinu 16. siječnja, na dan sjećanja na pobunu u vodnjanskom radničkom domu 1920. godine. Predsjednik udruge **Anton Frlin** podsjetio je da su tada radnički dom napali fašisti iz Pule, što je bio prvi otpor fašizmu u Europi poslije Prvog svjetskog rata. U toj borbi poginuli su **Andrea Bennussi**, **Domenico Damiani** i **Pasquale Giachin**, dok je **Antonio Delcaro** ranjen. Vodnjanski antifašisti odali su im počast komemoracijom kod spomen-obilježja u Maloj Gajani.

Na skupštini udruge usvojeni su izvještaj o prošlogodišnjim aktivnostima i program rada za 2009. godinu, a u raspravi između ostalog rečeno da bi mladi trebali biti više informirani o vrijednosti NOB-e i na tim temeljima okrenuti budućnosti.

I.G.

Anton Frlin s fotografijom sudionika radničke pobune iz 1920. godine

Ovih dana obišao sam selo Divoselo. Moja tuga i bol za nestalim narodom plemenitog, antifašističkog Divosela je neizmjerna. Sve je pusto, nigdje ništa, nema kuća ni ognjišta. Gdje je naše Divoselo, gdje su drage bake naše i djedovi s kosom bijelom, zar i oni život daše u plamenu s Divoselom.

U Divoselu, tom velikom lijepom selu sa svojim zaselcima, uključujući Čitluk i Ornice, nekada je živjelo 2.800 stanovnika, a sada žive duše nema zbog ljudske nemani. Poznavao sam svaku kuću mog rodnog Divosela, tog divnog naprednog sela. Svaka obiteljska kuća bila je antifašistička tvrđava koja je tokom Drugog svjetskog rata ugostila na stotine znanih i neznanih antifašističkih boraca NOV-a i antifašista bez obzira na nacionalnost, vjeroispovijest ili boju kože, organizatore antifašističkog ustanka.

Među njima 1941. godine iz Gospića u Divoselo vezanih ruku pobjegao je jedan talijanski vojnik-antifašista, po imenu Marčelo. Preživio je Drugi svjetski rat, nosilac je partizanske spomenice borca 1941. Divoselo je ugostilo i 54 kompletne hrvatske obitelji iz hrvatskih sela zapadne Like, izbjeglih u Divoselo pred ustaško-fašističkim terorom.

Divoselo je bilo jaka antifašistička i logistička baza iz kojega niti jedan neprijateljski fašistički vojnik nije bio. U Divoselu, iako je bilo isključivo srpsko selo, za vrijeme Kraljevine Jugoslavije, vladavine velike srpske dinastije Karađorđevića, 1940. godine bio je formiran mjesni antifašistički komitet s pet čelija, u to vrijeme jedini u Lici, i jakom antifašističkom omladinskom organizacijom, koji su imali snažan utjecaj na okolna hrva-

tska sela u širenju bratstva i jedinstva među našim narodima.

Takve aktivnosti nastavljene su i nakon Drugog svjetskog rata, sve do 1990. godine, gdje su se održavale Seoske sportske igre posvećene herojskoj antifašističkoj borbi naroda sela Divosela. U Divoselu je 2. augusta 1941. godine formiran NOO kao organ vlasti, prvi u Hrvatskoj. Narod sela Divosela, uključujući Čitluk i Ornice, podnio je ogromnu žrtvu. Mnoge nevine i nemoćne žrtve umorene su groznom smrću na ustaško-fašističkim bajonetama. Samo 1941. godine, u jednom danu, 5. augusta stradalo je 907 nevinih i nemoćnih žrtava.

Tokom Drugog svjetskog rata stradalo je preko 1.300 nevinih i nemoćnih žrtava ustaško-fašističkog terora, od tog broja preko 400 djece. U spomen na te nevine i nemoćne žrtve ustaško-fašističkog terora narod sela Divosela, uz pomoć društvene zajednice, sagradio je spomen-dom u kojem su na mramornim pločama bila uklesana imena i prezimena za 1.300 nevinih i nemoćnih žrtava sela Divosela. Nažalost, u akciji Hrvatskih oružanih snaga na sela u tzv. Medačkom džepu 1993. godine, spomen-dom nevinim i nemoćnim žrtvama ustaško-fašističkog terora do temelja je, zajedno sa ostatim kućama sela Divosela, srušen sa zemljom.

Stoga apeliram na institucije Republike Hrvatske za to nadležne, kao i na antifašističke institucije međunarodne zajednice, da izgrade spomen-dom nevinim i nemoćnim žrtvama ustaško-fašističkog terora sela Divosela na mjestu gdje se nalaze ostaci miniranog spomen-doma.

*Gojko Matić,
Lepoglava*

RIJEKA

Udruga antifašističkih boraca i antifašista grada Rijeke i ove je godine u suradnji s Prvom riječkom hrvatskom gimnazijom, prigodom Dana sjećanja na žrtve holokausta, otvorila tematsku izložbu. Prema riječima prof. Ines Grgurina koja je uz prof. Mirelu Caput autoricu izložbe, ovaj je događaj upriličen kako bi se javnost, a osobito mlade upozorilo na patnje i žrtve 11 milijuna ubijenih Židova,

Roma, Slavena, bolesnih i nemoćnih, te istovremeno potaknulo na razmišljanje o moralnim i duhovnim pitanjima koja proizlaze iz holokausta i zločina protiv čovječnosti. Izložba kronološki prikazuje pojam holokausta, od jačanja nacizma i antižidovske propagande u Njemačkoj '30-ih godina prošlog stoljeća, do otvorenih progona Židova i širenja mreže koncentracijskih logora.

Predsjednik riječke UABA-e **Dinko Tamarut** pozvao je i ove godine osnovne i srednje škole da posjetite izložbu. Okuplje-

nima se obratio i **Oleg Magdić**, koji je kao 12-godišnjak s majkom i bakom posljednji napustio zloglasni logor Auschwitz prije 64 godine. O njegovom životu i danima provedenim u ovom zloglasnom logoru više govori dokumentarni film koji se može pogledati prilikom posjeta izložbi.

P.S.

S izložbe u Rijeci

X X X

Skupina članova Društva »Josip Broz Tito« posjetila je spomenik uz lokalnu cestu Škurinje-Tibljaši, podignut 1980. godine u znak sjećanja na 42 poginula antifašistička borca, čija su imena uklešana na obilježju. To je ujedno i spomen na više od 100 žrtava fašističkog terora na tom području. Na spomenik autorice **Vlaste Šušanj** položen je vjenac i iskazano zadovoljstvo što Mjesni odbor Škurinje i stanovništvo brinu o obilježjima naše antifašističke prošlosti. Nažalost, istovremeno su se s negodovanjem podsjetili da još nije pronađena ni vraćena na staro mjesto spomen-ploča riječkom ilegalcu i antifašističkom borcu **Rudolfu Tomšiću**, streljanom u ožujku 1945. s 12 suboraca na Sušaku, koja se nalazila pred škurinjskom osnovnom školom, ali je ne-tragom nestala početkom devedesetih.

Emilia Ivošević

Kod spomenika antifašističkim borcima na Škurinju

VUKOVAR

Za novog predsjednika Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Vukovara izabran je **Dražen Vilenica**, odlučeno je to na redovnoj Izbornoj skupštini ove udruge održanoj 23. veljače ove godine. Dosadašnji predsjednik **Radoslav Bošković** izrazio je zadovoljstvo brojem od oko 130 članova

iako je riječ o starijoj populaciji čiji je prosjek godina 70.

U posljednjih godinu dana primljeno je oko 27 novih članova među kojima jedan omladinac od 20 godina, jer kako kaže Bošković »ova udruga mora opstati i kad starci budu umrli«. Kao velik problem navode očuvanje spomeničke baštine iz NOB-a.

Udruga je 2001. godine počela s radom kao podružnica Borovo, a kao samostalna je osnovana 2004. godine. S.T.

Izborna skupština Udruge u Vukovaru

PAZIN

Udruga antifašističkih boraca iz Pazina svečanošću je obilježila Međunarodni dan žena, a Okupljene je tom prilikom pozdravio **Josip Sloković**, predsjednik UAB-a, a dogradonačelnik **Rento Krulčić** naglasio je da se unatoč mnogim nastojanjima i upozorenjima žene i dalje suočavaju s raznim oblicima diskriminacije.

Naše su žene ravnopravnost stekle i potvrđile tijekom narodnooslobodilačke borbe i poslijeratne izgradnje, rekla je **Rina Francetić** iz UAB-a. Veliki su pomaci postignuti nakon toga u svim demokratskim društvima, pa tako i u Hrvatskoj. Međutim, ravnopravnost žena još je upitna u nekim elementarnim stvarima, kao što su zaposlenje i građanska sigurnost majki.

Prigodni program izveli su učenici viših razreda OŠ Vladimir Nazor, a osmisili su ga učitelji **Martina Šajina** i **Miloš Pernić**.

R.M.

Obilježavanje Dana Žena u Pazinu

ZAGREB

Obilježavajući Međunarodni dan žena, članice Foruma žena Gradske organizacije HNS-a položile su vjenac na biste sestra Baković u zagrebačkom Miškecovu prolazu i najavile ponovno podnošenje zahtjeva Gradskoj skupštini da se tom prolazu vrati prijašnji naziv Prolaza sestra Baković, promijenjen početkom 90-tih. Podsetile su da su sestre Baković, antifašistkinje-ilegalke, život izgubile u 21. godini boreći se za istinu i pravdu. Zahtjev za vraćanje imena postavlja se već godinama, ali nadležne gradske vlasti do sada to nisu riješile.

Z.R.

ZADAR

Članice i članovi Udruge antifašističkih boraca i antifašista Zadarske županije su uz prigodni domijenak i darivanje karafila obilježili Međunarodni dan žena.

Novoizabrani predsjednik udruge **Nikola Dobre** podsjetio je na zanemarivanje Međunarodnog dana žena u proteklih petnaestak godina te na značaj sudjelovanja žena u Narodnooslobodilačkoj borbi. Povjesna je činjenica da je među 228.474 borca u Narodnooslobodilačkoj borbi Hrvatske bilo 43.660 žena od kojih su mnoge dale svoje živote za obranu domovine.

- Međunarodni dan žena povjesna je stvarnost, istina, a ne izmišljeni praznik, kakve smo priče mogli čuti zadnjih petnaestak godina, iako se u cijelom svijetu slavi kao dan borbene solidarnosti žena u zajedničkoj borbi za njihova prava - rekao je Dobre.

Z.L.

VAŽNA OBAVIJEST

Upravo su izašle sveske **Znastvenog vijeća sa skupa »1948. Povijesni razlaz sa staljinskim totalitarizmom?«** (Sveska 2) i **»Dokumenti o razlazu sa staljinizmom«** (Sveska 2a).

Možete kupiti za 20 kuna obje brošure, kod svakog društva Tito ili na adresi: Savez društava »Josip Broz Tito« Hrvatske, Pavla Hatza 16. tel. (**385 1) 49 21 777

IN MEMORIAM

SLAVKO PETROVIĆ 1925-2008.

Rođen u Maloj Erpanji (Krapinske Toplice). Prije okupacije zemlje bio uključen kao skojevac u NOP djelujući u Moslavini. Od 1943. godine u borbenom je stroju partizanskih jedinica. U Moslavačkom partizanskom odredu i u jedinicama 33. divizije prošao je put od borca do komandira odjeljenja, voda i čete.

Nakon oslobođenja obnašao je dužnosti u vojnoj službi u Kranju i Slavonskom Brodu. Umirovljen je u činu majora. Nastanio se u Zagrebu i aktivno se uključuje u rad društveno-političkih organizacija, posebno u Udruzi antifašističkih boraca i antifašista Pešćenice. Za zasluge u ratu i miru odlikovan je s više odličja a dobitnik je i brojnih priznanja.

JELKA SMREKA 1953-2008.

Rođena u Bjelovaru. Diplomirala je arheologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. U Spomen-području Jasenovac radila je neprekidno od 1985. godine na poslovima kustosa. Uz poslove vezane za Spomen-muzej Kula, Stara Gradiška, obavljala je stručne poslove u Spomen-području Jasenovac: oko tehničke obnove, razmiranja i uređenja spomeničkog prostora, obnove muzejske djelatnosti, utvrđivanja ratne štete na muzejskoj građi.

Bila je suautor u realizaciji tematskih izložbi, pokretač i voditelj muzejske radionice te surađivala na izradi muzejskog postava Memorijalnog muzeja, izradila je bazu podataka stalnog muzejskog postava i poimenični popis žrtava koncentracijskog logora Jasenovac. Bavila se istraživačkim radom o zbivanjima na području bivšeg logora III Ciglane, bila je voditelj snimanja iskaza sjećanja preživjelih zatočenika.

KUZMAN BRANKOVIĆ 1925-2009.

Rođen u Bijelim vodama (Banija). Početkom 1942. godine pristupa partizanskim jedinicama. Bio je pripadnik 7. banjške udarne divizije s kojom je kroz ratna iskušenja dočekao oslobođenje.

Poslije završetka rata školuje se, radio je u vojnoj službi sve do umirovljenja. Za zasluge u ratu i miru nositelj je više odličja, medalja i zahvalnica. Bio je aktivan u radu udruga antifašističkih boraca i antifašista.

STOJAN ŠTEKOVIĆ ČOKA 1925-2009.

Rođen u Banskom Grabovcu 1925. godine. S nepunih 17 godina, 1942. godine, odlazi u partizane i postaje borac VII. banjške udarne divizije. Kao borac i starješina veze prošao je kroz mnoge bitke, uključujući i bitke na Neretvi i Sutjesci u IV. i V. neprijateljskoj ofenzivi te proživio sve golgotu koje su pratile ratni put divizije. Nakon oslobođenja ostaje u Jugoslavenskoj armiji do 1949. godine i vraća se u svoj Bansi Grabovac, selo u kojem je 23./24. 07. 1941. godine planula prva ustanička puška banjških partizana. Biran je za predsjednika općine te upravitelja poljoprivredne zadruge. Godine 1955. zapošljava se u Gavriloviću gdje ostaje do kraja svog radnog vijeka 1979. godine. Odlikovan je s više ratnih i mirnodopskih odlikovanja.

IVAN SUKIĆ 1919-2008.

Rođen u Moravskim Toplicama. Početkom Drugog svjetskog rata opredjeljuje se za narodnooslobodilački pokret. Pristupio je partizanskim jedinicama – bio je u 33. diviziji 10. korpusa s kojom prolazi trnovit borbeni put.

Nakon oslobođenja usavršava se u struci, bio je vrstan tehnolog u mesnoj industriji Vrbovec, Sesvete i Sljeme. Kao izuzetan stručnjak zavrijedio je priznanja, nagrade i odličja od bivše države ali i Ujedinjenih naroda. Poslije umirovljenja bio je aktivan u radu ZUABA Grada Zagreba i Zagrebačke županije u Sesvetama i Dubravi.

MIRKO NOVAK 1927-2009.

Rođen u Zagrebu. Početkom okupacije zemlje djeluje kao skojevac a 1944. godine pristupa Zagrebačkom partizanskom odredu. Kasnije je dospio u 3. brigadu KNOJ-a. Koncem rata upućen na školovanje u Sovjetski Savez. Po povratku s proljeća 1946. godine službuje u brojnim garnizonima JA obnašajući odgovorne dužnosti (u međuvremenu završava Višu vojnu akademiju). Umirovljen je u činu pukovnika.

Bio je aktivisan u radu Udruge antifašističkih boraca i antifašista Trešnjevka i Novi Zagreb, posebice je vrijedno djelovao u Sekciji boraca 32. divizije 10. korpusa pri SABA RH.

RUDOLF ŽUPANIĆ 1924-2008.

Rođen u Škarniku (Hrvatsko zagorje). Početkom 1943. godine stupio je u partizanske jedinice u Moslavini. Kasnije je bio pripadnik Zagorske udarne brigade. U borbama biva ranjen.

Poslije oslobođenja radio je kao poljoprivrednik. Bio je aktivisan u radu društveno-političkih organizacija, a poglavito u Udruzi antifašističkih boraca i antifašista Čazma. Nositelj je više ratnih odličja.

BORO VUKAŠINOVIĆ 1923-2009.

Rođen u Tenji. Sudionik je Narodnooslobodilačke borbe od 1943. godine. Bio je borac, kurir i član Štaba 3. bataljona Osječkog odreda te obaveštajni oficir bataljona u Osječkoj brigadi.

Nakon oslobođenja radio je u organima unutarnjih poslova sve do umirovljenja. Aktivno je djelovao u Udruzi antifašističkih boraca i antifašista Osijek te u društveno-političkim organizacijama.

JOVO DEJANOVIĆ 1925-2009.

Rođen u Raduču (Gospić). Već kao golobradi mladić uključuje se u partizanske jedinice na svom području. Kasnije je bio u 6. ličkoj proleterskoj diviziji sve do konca rata.

Nakon oslobođenja zemlje ostaje u aktivnoj službi u JA sve do umirovljenja u činu potpukovnika. Za zasluge u ratu i miru nositelj je više odličja i medalja. Kao umirovljenik aktivno je djelovao u radu društveno-političkih organizacija i udruga antifašističkih boraca i antifašista.

MARTIN PETRIN 1914-2009.

Rođen u Slavonskom Brodu. Kao sindikalni aktivist i član KPJ početkom Drugog svjetskog rata biva uhapšen, da bi kasnije bio interniran u Staru Gradišku, a potom u logor Jasenovac. Nakon bijega iz zloglasnog logora 1944. godine priključio se partizanskim jedinicama.

Poslije oslobođenja zemlje u rodnom gradu angažira se na razvoju gospodarstva i aktivno djeluje kao politički radnik. Bio je i predsjednik organizacije SUBNOR-a u Slavonskom Brodu i vrijedno je radio u Udruzi antifašističkih boraca i antifašista.

Goranovo proljeće u Lukovdolu

NAGRADE BRANIMIRU BOŠNJAKU I IRMI VELIĆ

Na tradicionalnoj i najvećoj manifestaciji pjesništva u hrvatskoj »Goranovom proljeću«, održanoj na prvi dan proljeća u rodnom mjestu istaknutog hrvatskog pjesnika i partizanskog borca **Ivana Gorana Kovačića**, dodijeljene su ovogodišnje nagrade laureatima. U prisustvu brojnih pjesnika i štovatelja poezije, učenika i mještana, nagrada »Goranov vijenac« za ukupan prinos pjesničkoj umjetnosti uručena je **Branimiru Bošnjaku**, a nagrada »Goran« za mlade pjesnike **Irmi Velić** za rukopis »Iza tuge«.

Branimir Bošnjak

O dobitniku nagrade »Goranov vijenac« odlučivao je žiri (**Miloš Đurđević**, **Zvonko Kovač**, **Miroslav Mićanović**, **Cvjetko Milanja** i **Ivica Prtenjača**), a o dobitnici nagrade »Goran« za mlade pjesnike, između 54 rukopisa prijavljenih na natječaju, žiri u kojem su bili **Branko Čegec**, **Branislav Obručar** i **Delimir Rešicki**.

Predsjednik žirija za dodjelu nagrade Goranov vijenac Cvjetko Milanja kazao je da je Branimir Bošnjak, koji je prvu zbirku pjesama »Sve što nam prilazi« objavio 1969., a najnoviju »Svrhe malih stvari«, 2007. godine, tijekom svoje pjesničke prakse realizirao određenu poetiku, te da je u istinskom smislu predstavnik svoje »pitnjaške« grupacije, okupljene oko časopisa »Pitanja«. Ponajprije je to »mjesto grupacijske sinteze u sferi teorijskoga i u sferi praktičnoga uma, a ne treba zanemariti njegovu iznimnu sociokulturnu aktivnost pri čemu je promicao ideje kulturne tolerancije i poetičkoga pluralizma«, istaknuo je Milanja.

Branimiru Bošnjaku je kolajnu »Goranov vijenac«, rad kipara Vojina Bakića, predao predsjednik »Goranova proljeća« **Tvrko Vuković**.

Nakon uručenja ovog prestižnog pjesničkog priznanja, Bošnjak se zahvalio svima koji njeguju poeziju rekavši da tom nagradom odaje počast onima koji su prije njega dobili to priznanje. »Poezija proširuje mjesto i vrijeme u kojem živimo, prividnom krhkošću tumači današnji surovi svijet«, rekao je Bošnjak.

Nagradu »Goran« za za neobjavljeni rukopis autora mlađeg od 30 godina, Irmi Velić obrazložio je Branko Čegec. »Riječ je o knjizi koja je u mnogo čemu amoderna, čak antimoderna, iako su u nju uključeni elementi komunikacije aktualnog vremena, najnoviji gadgeti i digitalni krajobrazi. Kada kažem da je knjiga amoderna, onda ponajprije sugeriram njezin sentimentalizam, individualno propitivanje odnosa spram drugog. Irma Velić odnos s drugim vraća tijelu i osjetilima, vraćajući jezik njegovoj izravnoj, danas gotovo zaboravljenoj funkciji«, istaknuo je Čegec.

Dodijeljene su i nagrade za najbolje literarne rukopise učenicima osnovnih i srednjih škola, koje je uručio pjesnik **Alojz Majetić**. U kategoriji osnovnih škola prvu nagradu dobila je **Ana Horvatin**, drugu **Leona Bokulić**, a treću **Ivana Mohler**.

U kategoriji srednjih škola prvonagrađeni je **Vigor Vukotić**, drugonagrađena **Saša Birošević**, a treću nagradu dobila je **Ana Perić**.

»Goranovo proljeće«, koje se održava i na Svjetski dan poezije, ove godine ugostilo je i nekoliko uglednih bugarskih pjesnika.

Nakon Lukovdola, sudionici 46. Goranovog proljeća bili su na Hvaru, a manifestacija je završila 24. ožujka u knjižari Booksa u Zagrebu. Na toj pjesničkoj večeri nastupili su laureati 46. Goranovog proljeća i pjesnici iz drugih zemalja..

Poeziju Branimira Bošnjaka u Lukovdolu kazivao je

Irma Velić

dramski umjetnik **Vilim Matula**, a program je obogatila Akustička skupina Afion.

»Goranov vijenac« dodjeljuje se od 1971., a Goran za mlade pjesnike od 1977. godine.

Organizator ove tradicionalne pjesničke manifestacije je Studentsko kulturno-umjetničko društvo Ivan Goran Kovačić.

Manifestaciju je potpomoglo Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, a svečanosti je prisustvovao pomoćnik ministra kulture **Čedomir Višnjić**.

S.T.

BOŽA PRODANOVIĆ, USTANAK